ΙΑΣΩΝ ΔΙΓΑΛΑΚΗΣ

Άγιος Ονούφριος
ὁ Αἰγύπτιος

Αφιέρωμα

Βίος, υμνογραφία, πατερικά και λειτουργικά κείμενα

Α΄ ΕΚΔΟΣΗ · ΑΘΗΝΑ 2026

agiosonoufrios.github.io

ΙΑΣΩΝ ΔΙΓΑΛΑΚΗΣ

Άγιος Ονούφριος

ὁ Αἰγύπτιος

Αφιέρωμα
Βίος, υμνογραφία, πατερικά και λειτουργικά κείμενα

ΑΘΗΝΑ 2026

Ιάσων Διγαλάκης
Άγιος Ονούφριος ο Αιγύπτιος. Αφιέρωμα — Βίος, υμνογραφία, πατερικά και λειτουργικά κείμενα

Α΄ έκδοση, Αθήνα 2026

© 2026 Ιάσων Διγαλάκης. Το έργο διατίθεται με άδεια Creative Commons Αναφορά Δημιουργού – Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 Διεθνές (CC BY-ND 4.0): https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/deed.el. Επιτρέπεται η ελεύθερη αναπαραγωγή και διανομή του έργου σε οποιοδήποτε μέσο, υπό την προϋπόθεση της αναφοράς του δημιουργού και χωρίς καμία μεταβολή του περιεχομένου.

Διαδικτυακή έκδοση (ελληνικά, αγγλικά, πορτογαλικά): https://agiosonoufrios.github.io/

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.23863219

Προτεινόμενη παραπομπή: Διγαλάκης, Ιάσων. *Άγιος Ονούφριος ο Αιγύπτιος: Αφιέρωμα. Βίος, υμνογραφία, πατερικά και λειτουργικά κείμενα*. Αθήνα: Zenodo, 2026. https://doi.org/10.5281/zenodo.23863219.

Εξώφυλλο: εικονογράφηση με σκηνές από τον βίο του Αγίου. Στοιχειοθεσία: Noto Serif, GFS Didot.

Το βιβλίο αυτό είναι ένα μικρό αφιέρωμα στον Άγιο Ονούφριο, τον προστάτη μου, που με τις παρακλήσεις του στον Κύριο με βοήθησε και με βοηθά σε δύσκολες καταστάσεις.

Ι. Δ.

Πρόλογος

Ο Άγιος Ονούφριος ο Αιγύπτιος, μία από τις μεγαλύτερες ασκητικές μορφές των ερήμων της Αιγύπτου, υπήρξε για εμάς, εδώ και πολλά χρόνια, προστάτης και συνοδοιπόρος. Από την ευγνωμοσύνη αυτή γεννήθηκε το 2010 ο ιστότοπος «Άγιος Ονούφριος», στον οποίο συγκεντρώσαμε σταδιακά κείμενα για τον βίο, την άσκηση και την υμνογραφία του Αγίου, για τη Θεία Λειτουργία και την Αγία Προσκομιδή, καθώς και πατερικά αποσπάσματα «πάντοτε επίκαιρα» για την πνευματική ζωή.

Η παρούσα έκδοση συγκεντρώνει σε ενιαία και οργανωμένη μορφή ολόκληρο το περιεχόμενο του ιστοτόπου, όπως αυτός αναδιαμορφώθηκε το 2026. Τα κείμενα παρατίθενται στο ύφος στο οποίο γράφτηκαν· διορθώθηκαν μόνο τυπογραφικά σφάλματα, ενώ οι λειτουργικοί ύμνοι και οι ακολουθίες δίδονται στο πρωτότυπο. Οι αγιογραφικές και πατερικές παραπομπές σημειώνονται σε υποσημειώσεις· στο τέλος του τόμου παρατίθενται η πλήρης βιβλιογραφία και ευρετήριο των αγιογραφικών χωρίων.

Βιβλίο και ιστότοπος αλληλοσυμπληρώνονται. Στο τέλος κάθε κεφαλαίου ένας κωδικός QR οδηγεί στην αντίστοιχη διαδικτυακή σελίδα, όπου ο αναγνώστης θα βρει και την αγγλική και πορτογαλική μετάφραση των κειμένων, καθώς και τις φωτογραφίες των λειτουργικών σκευών.

Παραδίδουμε το μικρό αυτό πόνημα σε όσους τιμούν τη μνήμη του Αγίου, με την ευχή οι πρεσβείες του να συνοδεύουν και εκείνους, όπως συνόδευσαν κι εμάς.

Αθήνα, 2026
Ιάσων Διγαλάκης

Ευχαριστίες

Θερμές ευχαριστίες και ευγνωμοσύνη οφείλω πρωτίστως στον Αιδεσιμολογιώτατο Πρεσβύτερο π. Θεόδωρο Αρσλάνογλου, του Ιερού Ναού Κοιμήσεως της Θεοτόκου Κυπριάδου, για τη συμπαράστασή του σε όλα αυτά τα χρόνια.

Με ευγνωμοσύνη μνημονεύω τον πνευματικό μου πατέρα, μακαριστό Γέροντα Ευγένιο τον Σταυρονικητιανό (1930–2011), Αγιορείτη Μοναχό της Ιεράς Μονής Σταυρονικήτα, του οποίου οι ευχές και ο λόγος με συνοδεύουν πάντοτε.

Ευχαριστώ θερμά τον Πανοσιολογιώτατο Αρχιμανδρίτη π. Ιωακείμ Αϊβαλιώτη, Ιερατικώς Προϊστάμενο και Εφημέριο του Ιερού Ναού Αγίας Γλυκερίας Γαλατσίου, για την πνευματική καθοδήγηση και τη συμπαράστασή του σε όλα τα χρόνια που γνωριζόμαστε, από τη βάπτισή μου έως σήμερα.

Ευχαριστώ ολόψυχα τη σύζυγό μου, Χριστίνα Παπαδογιαννοπούλου, για την υπομονή, τη συμπαράσταση και την αγάπη της.

Ευγνωμοσύνη οφείλω στη μητέρα μου, Μαρία Διγαλάκη, και στην αείμνηστη γιαγιά μου, Αντωνία Σπινθουράκη, που με μεγάλωσαν με αγάπη και μου στάθηκαν σε όλη μου τη ζωή. Αιωνία της η μνήμη.

Τέλος, ευχαριστώ θερμά τους γονείς της συζύγου μου, Δημήτριο Παπαδογιαννόπουλο και Ευαγγελία Προκοπίου-Παπαδογιαννοπούλου, για την αγάπη και τη συμπαράστασή τους.

Ι. Δ.

Περιεχόμενα

Μέρος Α΄ · Αφιέρωμα στον Άγιο Ονούφριο **1**

Αφιέρωμα στον Άγιο Ονούφριο 2

Ερμούπολη 20

Ιδιόμελα αφιερωμένα στον Άγιο Ονούφριο 32

Μέρος Β΄ · Συναξαριστής **36**

Εις Μνήμη της Αγίας Ενδόξου Μεγαλομάρτυρος και Αθλοφόρου του Χριστού Κυριακής 37

Θεία Λειτουργία, το κέντρο της Ορθόδοξης Λατρείας 53

Ακολουθία της Θείας Μεταλήψεως εις το Απόδειπνον 65

Διάταξις της Θείας Λειτουργίας 69

Λειτουργικά Σκεύη 83

Περί τελέσεως της Αγίας Προσκομιδής 85

Περί τελέσεως της Αγίας Προσκομιδής (Εγκύκλιος της 6/9/2000) 85

Ποιός πρέπει νά ζυμώνει τό πρόσφορο γιά νά προσφερθεῖ στό Ναό γιά τή Θεία Εὐχαριστία; 86

Προετοιμασία Προσφόρου 86

Πρόσφορο και ενότητα 87

Πρόσφορο και Θεοτόκος 88

Μέρος Γ΄ · Πάντοτε Επίκαιρα **89**

Η Κυριακή ημέρα 90

Η αργία της Κυριακής 90

Πόσο αδικούμε τους εαυτούς μας... 92

Η διάρρηξη των δεσμών του ανθρώπου με την εξαντλητική εργασία και τον πλούτο 93

Οι Χριστιανοί καλούνται να εισέλθουν στην «ητοιμασμένην» κοινωνία από καταβολής κόσμου 93

Ιεροσύνης Μυστήριο 94

Από τις παραινέσεις του Αγίου Ιωάννη του Χρυσοστόμου 95

Καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἄρχων καὶ προφήτης καὶ ἡγούμενος 96
Ομιλία Μεγάλου Βασιλείου εις το «Πρόσεχε σεαυτῷ» 97
Πώς να χρησιμοποιώμεν τον χρόνον 97
Τριώδιο 98
Κυριακές Τριωδίου 99
Υπέρ αναπαύσεως των κεκοιμημένων 100
Χριστὸς ἀνέστη 100
«Τί ἐστε σκυθρωποί;» 102

Παραρτήματα **103**
Οι τρεις κυριότεροι τρόποι γραφής αριθμών στα εκκλησιαστικά κείμενα 104
Υπερσύνδεσμοι σε διαδικτυακά αρχεία της Ελληνικής Πατρολογίας 106

Βιβλιογραφία **107**

Ευρετήριο αγιογραφικών χωρίων **111**

Για τον συγγραφέα **113**

Μέρος Α΄

Αφιέρωμα στον Άγιο Ονούφριο

Αφιέρωμα στον Άγιο Ονούφριο

Βίος, άσκηση και υμνογραφία του Οσίου Ονουφρίου του Αιγυπτίου

Εισαγωγή

Ο Άγιος Ονούφριος ο Αιγύπτιος.

Οἱ Ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας δεν εἶναι μερικές χιλιάδες· εἶναι ἀρκετά ἑκατομμύρια. Κάθε προσπάθεια βέβαια να τους μετρήσει κάποιος θα ἦταν μᾶλλον μια ματαιοπονία. Καί ἄν κάποιος, ὑποθετικά, ἐνδιαφερόταν νά μετρήσει ὅλους τούς Ἀποστόλους, τούς Προφῆτες, τούς Ἱεράρχες, τούς Ἱερομάρτυρες, τούς Ὁσίους, τούς Ὁσιομάρτυρες, τούς Ὁμολογητές καί ἁπλά ὅλους τούς ἅγιους ἄνδρες καί γυναῖκες μαζί θά εὕρισκε νά εἶναι περισσότεροι ἀπό τήν ἄμμο τῆς θάλασσας.

Καταγωγή και παιδική ηλικία

Ο Άγιος Ονούφριος ο Αιγύπτιος είναι από τις μεγαλύτερες ασκητικές φυσιογνωμίες των αιγυπτιακών ερήμων. Ο Ονούφριος καταγόταν από την Περσία σύμφωνα με τον βιογράφο του, τον όσιο Παφνούτιο. Το ότι η πατρίδα του Αγίου Ονουφρίου ήταν η Περσία δεν μνημονεύεται ούτε στα εν χρήσει Συναξάρια, ούτε και στον Κανόνα της εορτής του.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τον Άγιο Παφνούτιο ο πατέρας του Αγίου Ονουφρίου ήταν βασιλιάς της Περσίας. Η μητέρα του ήταν στείρα και παρακαλούσαν και οι δύο το Θεό να τους δώσει κληρονόμο. Ύστερα από πολλές προσευχές τους επάκουσε ο Θεός και όταν συνέλαβε η μητέρα του έγινε χαρά μεγάλη στο παλάτι. Μετά την κύηση είδε ο πατέρας του θεία αποκάλυψη που τον προέτρεπε να ονομάσει το παιδί Ονούφριο στο άγιο βάπτισμα. Ύστερα να το οδηγήσουν σ' ένα Μοναστήρι στη Θηβαΐδα της Αιγύπτου.

Έτσι έκαμε ο πατέρας του Αγίου. Ενώ κατευθυνόταν με υπηρέτες προς την Αίγυπτο, τους συνόδευε με θεία νεύση και βούληση μια ελαφίνα που έτρεφε το νεογνό με το γάλα της ενώ διαρκούσε όλη εκείνη η οδοιπορία, προς θαυμασμό και έκπληξη όλων. Όταν έφτασαν στο Μοναστήρι ο πατέρας του Αγίου Ονουφρίου ανέφερε στον Ηγούμενο της Μονής όλα κι εκείνος είπε: «Εδώ γυναίκα δεν κόντεψε ποτέ. Πώς είναι δυνατό να τραφεί το παιδί;». Ο πατέρας του Αγίου

απάντησε: «Όπως ο Κύριος οικονόμησε και μας συνόδεψε σ' όλο το δρόμο η ελαφίνα που το έτρεφε, έτσι ξανά με τη θεία προσταγή θα έρχεται εδώ καθημερινά να το θηλάζει, ώσπου να μεγαλώσει». Έτσι λοιπόν συγκατατέθηκε ο Ηγούμενος και έμεινε σε εκείνο το Κοινόβιο ο Ονούφριος. Ο πατέρας του έφυγε για το παλάτι και η ελαφίνα ερχόταν καθημερινά, μέχρι τον τρίτο χρόνο και τον θήλαζε.

Ὁ ὅσιος πατήρ ἡμῶν Ὀνούφριος ἔζησεν εἰς τήν Αἴγυπτον ζωήν ἄκρας ἀγάπης πρός τόν Θεόν καί τόν πλησίον, ταπεινώσεως παραδειγματικῆς καί συγκινητικῆς, ἡσυχίας καθαρτικῆς τῶν παθῶν καί καλλιεργείας τῶν ἀρετῶν διά τήν κοινωνίαν μετά τοῦ Θεοῦ καί τήν γνῶσιν τοῦ ἑαυτοῦ του, ἀκτημοσύνης τοιαύτης, ὥστε ἀντί τῶν ἐνδυμάτων διά τήν κάλυψιν τοῦ σώματος αὐτοῦ νά χρησιμοποιῇ τήν μακροτάτην αὐτοῦ γενειάδα.

Η υπομονή στους πειρασμούς

Ο Άγιος Ονούφριος με τον βίο του έκανε πράξη τα όσα αναφέρονται στη Σοφία Σειράχ στο Κεφάλαιο 2. Έμεινε προσκεκολλημένος στον Θεό και δεν απομακρύνθηκε από Αυτόν και έγινε μέγας και πολύς έπειτα. Δέχτηκε κάθε είδους πειρασμό με μεγάλη υπομονή και χαρά και τις αλλεπάλληλες συμφορές τις υπέμεινε καρτερικώς. Οι δοκιμασίες τον καθάρισαν και τον εξαγίασαν όπως η φωτιά τον χρυσόν.

> Τέκνον, εἰ προσέρχῃ δουλεύειν Κυρίῳ Θεῷ, ἑτοίμασον τὴν ψυχήν σου εἰς πειρασμόν· εὔθυνον τὴν καρδίαν σου καὶ καρτέρησον καὶ μὴ σπεύσῃς ἐν καιρῷ ἐπαγωγῆς· κολλήθητι αὐτῷ καὶ μὴ ἀποστῇς, ἵνα αὐξηθῇς ἐπ᾽ ἐσχάτων σου. Πᾶν ὃ ἐὰν ἐπαχθῇ σοι, δέξαι καὶ ἐν ἀλλάγμασι ταπεινώσεώς σου μακροθύμησον· ὅτι ἐν πυρὶ δοκιμάζεται χρυσὸς καὶ ἄνθρωποι δεκτοὶ ἐν καμίνῳ ταπεινώσεως. Πίστευσον αὐτῷ, καὶ ἀντιλήψεταί σου· εὔθυνον τὰς ὁδούς σου καὶ ἔλπισον ἐπ᾽ αὐτόν. Οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον ἀναμείνατε τὸ ἔλεος αὐτοῦ καὶ μὴ ἐκκλίνητε, ἵνα μὴ πέσητε. Οἱ φοβούμενοι Κύριον πιστεύσατε αὐτῷ, καὶ οὐ μὴ πταίσῃ ὁ μισθὸς ὑμῶν. Οἱ φοβούμενοι Κύριον ἐλπίσατε εἰς ἀγαθὰ καὶ εἰς εὐφροσύνην αἰῶνος καὶ ἐλέους.[1]

Η αναχώρηση στην έρημο

Από παιδί ακόμα έδειχνε φλογερό πόθο ολοκληρωτικής αφιέρωσης στο Θεό. Σε νεαρή ηλικία, εντάχθηκε σε μια κοινοβιακή αδελφότητα, όπου για αρκετά χρόνια ασκήθηκε στην πνευματική και σωματική εγκράτεια και στην υπακοή. Η

1. Σοφ. Σειρ. 2:1–9.

μεγάλη του ταπεινοφροσύνη έκανε τους αδελφούς του να τον αγαπήσουν πολύ. Όταν ωρίμασε περισσότερο στην ηλικία ο Ονούφριος θέλησε να πάει βαθύτερα στην έρημο, να γνωρίσει και να μιμηθεί τη ζωή των εκεί ασκητών της.

Αργότερα με την ευλογία του Γέροντός του αποσύρθηκε στην έρημο. Αφού βάδισε αρκετά μέσα στην έρημο, συνάντησε την καλύβη του ερημίτη Ερμία, που με θεία αποκάλυψη τον περίμενε. Ο Ερμίας τον οδήγησε σε μια καλύβη, κάτω από έναν πελώριο φοίνικα, που δίπλα κελάρυζαν τα νερά μιας καθάριας πηγής. Εκεί ο Ονούφριος επιδόθηκε σε μεγαλύτερη πνευματική άσκηση, και η φήμη του διαδόθηκε σε όλους τους ερημίτες, που συχνά πήγαιναν να τον συμβουλευθούν και να πάρουν την ευχή του. Με την εν χάριτι άσκηση καθάρισε την ψυχή του από τα πάθη και έφθασε στον φωτισμό και την θέωση. Με την ζωή του ο Άγιος Ονούφριος μας φέρνει στον νου τους λόγους από το βιβλίο της Σοφίας Σειράχ:

> Ἐμβλέψατε εἰς ἀρχαίας γενεὰς καὶ ἴδετε· τίς ἐνεπίστευσε Κυρίῳ καὶ κατῃσχύνθη; ἢ τίς ἐνέμεινε τῷ φόβῳ αὐτοῦ καὶ ἐγκατελείφθη; ἢ τίς ἐπεκαλέσατο αὐτόν, καὶ ὑπερεῖδεν αὐτόν; διότι οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων ὁ Κύριος καὶ ἀφίησιν ἁμαρτίας καὶ σώζει ἐν καιρῷ θλίψεως. Οὐαὶ καρδίαις δειλαῖς καὶ χερσὶ παρειμέναις καὶ ἁμαρτωλῷ ἐπιβαίνοντι ἐπὶ δύο τρίβους. Οὐαὶ καρδίᾳ παρειμένῃ, ὅτι οὐ πιστεύει· διὰ τοῦτο οὐ σκεπασθήσεται. Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς ἀπολωλεκόσι τὴν ὑπομονήν· καὶ τί ποιήσετε ὅταν ἐπισκέπτηται ὁ Κύριος; Οἱ φοβούμενοι Κύριον οὐκ ἀπειθήσουσι ῥημάτων αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀγαπῶντες αὐτὸν συντηρήσουσι τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ. Οἱ φοβούμενοι Κύριον ζητήσουσιν εὐδοκίαν αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀγαπῶντες αὐτὸν ἐμπλησθήσονται τοῦ νόμου. Οἱ φοβούμενοι Κύριον ἑτοιμάσουσι καρδίας αὐτῶν καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ ταπεινώσουσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν. Ἐμπεσούμεθα εἰς χεῖρας Κυρίου καὶ οὐκ εἰς χεῖρας ἀνθρώπων· ὡς γὰρ ἡ μεγαλωσύνη αὐτοῦ, οὕτως καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ.[2]

Μας διδάσκει να μην απομακρυνθούμε από τον Κύριο, όταν πέσουμε εις πειρασμόν και να ελπίζουμε εις τα αγαθά και τη χαρά της αιωνιότητας και του ελέους του Κυρίου.

Η ευλάβεια του λαού

Ο Άγιος τρεφόταν με χόρτα και το ένδυμά του ήταν από φύλλα φοίνικα. Ο Άγιος Ονούφριος ονομάζεται κυρίως στα χωριά της Κρήτης και ως Άη Ρούφνης. Σύμφωνα με την λαϊκή δοξασία ο Άη Ρούφνης (Άγιος Ονούφριος) ρουφά (αρνητική παρετυμολογία) τα στάχυα της νέας σοδειάς σε όσους δεν σέβονται την μνήμη του. Για τον λόγο αυτό δεν θερίζουν και δεν αλωνίζουν την ημέρα της εορτής

2. Σοφ. Σειρ. 2:10–18.

του. Με την ίδια παρετυμολογία από το Ρούφνης – ρουφώ συνήθιζαν να εορτάζουν τον Άγιο Ονούφριο και οι καπνοπώλες στην Κωνσταντινούπολη. Τον Άγιο Ονούφριο τιμούν ιδιαίτερα επίσης και οι κουρείς επειδή παρουσιάζεται πάντα στις εικόνες του με μακρότατη γενειάδα. Θεωρεῖται δέ σήμερον ἀπό τόν εὐσεβῆ λαόν τοῦ Θεοῦ ὡς ὁ προστάτης τῶν δικαστῶν καί τῶν δικαζομένων, γενικώτερον δέ τῆς Δικαιοσύνης.

Η ανταπόδοση των δικαίων

Οι δίκαιοι ζούν αιωνίως και ο μισθός των ευρίσκεται εις χείρας του Κυρίου, ο Ύψιστος φροντίζει δι' αυτούς. Διά τούτο αυτοί θα λάβουν από την χείρα του Κυρίου την ένδοξον βασιλείαν των Ουρανών και το ωραίο βασιλικό διάδημα στις κεφαλές των, διότι ο Κύριος με την δεξιάν του θα τους σκεπάσει και με τον βραχίονά του θα τους προστατεύσει κατά των εχθρών των. Ο Κύριος θα λάβει ως όπλα Του την οργήν Του και όλα τα στοιχεία της φύσεως θα μεταβάλει εις όπλα προς απόκρουση των εχθρών του. Θα ενδυθεί ως ένδυμα την Δικαιοσύνη του, θα φορέσει ως περικεφαλαία κρίσιν αμερόληπτον. Αντί ατρώτου ασπίδος θα ενδυθεί την αγιότητα. Θα χρησιμοποιήσει ως οξεία ρομφαίαν την σκληράν οργήν Του. Μαζί του θα πολεμήσουν όλα τα στοιχεία της φύσεως κατά των παραφρόνων τούτων ασεβών.

> Δίκαιοι δὲ εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι, καὶ ἐν Κυρίῳ ὁ μισθὸς αὐτῶν, καὶ ἡ φροντὶς αὐτῶν παρὰ Ὑψίστῳ. Διὰ τοῦτο λήψονται τὸ βασίλειον τῆς εὐπρεπείας καὶ τὸ διάδημα τοῦ κάλλους ἐκ χειρὸς Κυρίου, ὅτι τῇ δεξιᾷ σκεπάσει αὐτοὺς καὶ τῷ βραχίονι ὑπερασπιεῖ αὐτῶν. Λήψεται πανοπλίαν τὸν ζῆλον αὐτοῦ καὶ ὁπλοποιήσει τὴν κτίσιν εἰς ἄμυναν ἐχθρῶν· ἐνδύσεται θώρακα δικαιοσύνην καὶ περιθήσεται κόρυθα κρίσιν ἀνυπόκριτον· λήψεται ἀσπίδα ἀκαταμάχητον ὁσιότητα, ὀξυνεῖ δὲ ἀπότομον ὀργὴν εἰς ῥομφαίαν, συνεκπολεμήσει δὲ αὐτῷ ὁ κόσμος ἐπὶ τοὺς παράφρονας. Πορεύσονται εὔστοχοι βολίδες ἀστραπῶν καὶ ὡς ἀπὸ εὐκύκλου τόξου τῶν νεφῶν ἐπὶ σκοπὸν ἁλοῦνται, καὶ ἐκ πετροβόλου θυμοῦ πλήρεις ῥιφήσονται χάλαζαι. Ἀγανακτήσει κατ᾽ αὐτῶν ὕδωρ θαλάσσης, ποταμοὶ δὲ συγκλύσουσιν ἀποτόμως. Ἀντιστήσεται αὐτοῖς πνεῦμα δυνάμεως καὶ ὡς λαῖλαψ ἐκλικμήσει αὐτούς. Καὶ ἐρημώσει πᾶσαν τὴν γῆν ἀνομία, καὶ ἡ κακοπραγία περιτρέψει θρόνους δυναστῶν.[3]

Ο μοναχισμός της Αιγύπτου

Άλλος είναι εκείνος πού έδεσε τον τύραννο με τους αγώνες, άλλος εκείνος πού τον έδεσε με την ταπείνωση, και άλλος εκείνος που τον έδεσε με την παρέμβασι

και εμφάνεια του Θεού. Και ομοιάζουν ο πρώτος με τον αυγερινό, ο δεύτερος με την πανσέληνο και ο τρίτος με τον ολόλαμπρο ήλιο. Ωστόσο και οι τρεις έχουν το πολίτευμά τους στους ουρανούς. Από την αυγή γεννάται το φώς, και από το φως προβάλλει ο ήλιος.

Κατά τους τρείς πρώτους αιώνες της Εκκλησίας, αρκετά πρίν την κατάπαυση των διωγμών επί Μ. Κων/νου, ενεφανίσθησαν ευσεβείς Χριστιανοί, οι οποίοι έφευγαν από τον κόσμο για να επιδοθούν, απερίσπαστοι από βιοτικές μέριμνες και κοσμικούς θορύβους, στην άσκηση και την προσευχή. Ενώ άλλοι αναχωρούσαν στην έρημο για να αναζητήσουν εκεί όχι απλώς μία ασφάλεια από τους κινδύνους ενός διεφθαρμένου πολιτισμού, αλλά την πλήρη εκείνη προσφορά της ζωής τους στο Θεό. Έτσι έχουμε την ανάπτυξη του πρώιμου ερημιτικού μοναχισμού.

Τον 4ο αιώνα όμως ο Χριστιανισμός εισέρχεται σε μια νέα περίοδο της ιστορικής του πορείας. Ο διωγμός παύει, η Κωνσταντίνειος ειρήνη επικρατεί, η Εκκλησία πλέον τιμάται και προστατεύεται από το κράτος, αποκτά πλούτη, προνόμια. Αυτό έχει ως συνέπεια την εμφανή εκκοσμίκευσή της. Τότε ακριβώς το παράδειγμα των ολίγων μεμονωμένων αναχωρητών των τριών πρώτων αιώνων βρίσκει μυριάδες μιμητών. Ιδρύονται Σκήτες, Λαύρες, Κοινόβια μεγάλα και πάμπολλα. Ο μοναχισμός πλέον μεγαλύνεται, οι άγιοι πατέρες της ερήμου λάμπουν στον εκκλησιαστικό ουρανό διότι «χειρ Κυρίου ην μετ' αυτών»,[4] και απλώνεται από την Αίγυπτο και τη Λιβύη, στο Σινά, στην Παλαιστίνη, στη Συρία, στον Όλυμπο της Βιθυνίας, στο Άγιον Όρος και σε όλον τον τότε γνωστό κόσμο.

Ο Άγιος Ονούφριος στην αρχή της μοναχικής του πολιτείας εισέρχεται σε Κοινόβιον κοντά στην Ερμούπολη της Θηβαΐδος. Το Κοινοβιακό Σύστημα αποτελεί αυστηρότερη μορφή του Λαυρεωτικού και διεμορφώθη υπό του Οσίου Παχωμίου του Μεγάλου τον Δ' αιώνα στην Αίγυπτο. Πιο συγκεκριμένα ο Άγιος Ονούφριος, πριν φύγει στην έρημο, ζούσε σε μιά μεγάλη λαύρα μοναχών, ονομαζόμενη Σμαούν, στην Άνω Αίγυπτο, στα όρια της Οξυρρύγχου. Εκεί ζούσαν εκατόν πενήντα μοναχοί τηρώντας την μοναστική τάξη και καθαρότητα. Εκεί ο Αββάς Ονούφριος έμαθε την καλογερική, δίπλα στους άλλους θείους γέροντες που είχαν φτάσει στην τελειότητα και ζούσαν όπως οι άγγελοι του Θεού. Εκεί άκουσε δια την ήσυχον και ερημικήν ζωήν δύο μεγάλων μορφών της Εκκλησίας μας, τον ασκητικόν και ερημικόν βίον του Προφήτου Ηλιού του Θεσβίτου και τον μιμητή

3. Σοφ. Σολ. 5:15–23.
4. Πράξ. 11:21.

αυτού Ιωάννη τον Πρόδρομο και προετοιμαστή της παρουσίας του Χριστού, ο οποίος, ως και ο Ηλίας, φέρων ασκητικόν ένδυμα και ακολουθών τον ερημικόν βίον εκήρυξε στο λαόν το βάπτισμα της μετανοίας.

Ησυχία, νήψη και θεία Χάρις

Η άκτιστη Χάρη του Θεού πλημμύρισε όλη του την ύπαρξη, την ψυχή και το σώμα του, και γι' αυτό το σκήνωμά του μετά την οσιακή του κοίμηση ευωδίαζε. «Όποιος έχει την Χάρη του Αγίου Πνεύματος και στην ψυχή και στο σώμα, έχει την τέλεια αγάπη. Και αν κανείς διαφυλάξει αυτήν την χάρη, θα αγιάσουν τα λείψανά του, όπως των αγίων μαρτύρων, των προφητών ή των άλλων μεγάλων αγίων».[5] Στην Ορθόδοξη Ανατολή ο μοναχικός βίος, ως μέσον της εν Χριστώ σωτηρίας, συνεδέθη από την αρχή με την ησυχία, η οποία αποτελεί τρόπο θεωρητικής ασκήσεως και η οποία αποσκοπούσε στη νήψη. Τελικό στάδιο της νήψης είναι η εν Χριστώ αληθεία, δηλαδή η πλήρης και τελεία κυριαρχία επί των παθών και η υποταγή του όλου ανθρώπου στο θέλημα του Θεού.

Ο Πανάγαθος Θεός έφερε τον άνθρωπο στην παρούσα ζωή, όχι για να προσκολλάται η ψυχή του σε κτήματα και χρήματα, δόξες και απολαύσεις και όλα γενικά τα αγαθά του μάταιου αυτού κόσμου. Δεν πλάσθηκε ο άνθρωπος μόνο για την πρόσκαιρη αυτή ζωή.

Για όλα αυτά ο Κύριος μας συνιστά:

> Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς μήποτε βαρηθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ αἰφνίδιος ἐφ' ὑμᾶς ἐπιστῇ ἡ ἡμέρα ἐκείνη· ὡς παγὶς γὰρ ἐπελεύσεται ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. Ἀγρυπνεῖτε οὖν ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι ἵνα καταξιωθῆτε ἐκφυγεῖν πάντα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.[6]

Ο Άγιος Ονούφριος ενθουσιασμένος δια τον ερημιτικό βίον και τον αναχωρητισμό, νέκρωσε τα επί της γης μέλη[7] και υπομένοντας τον παγετόν της νύκτας και της ημέρας τον καύσωνα, πέτυχε της ουρανίου ζωής, βλέπων, όπως τονίζει ο υμνογράφος αυτού, το αμήχανον κάλλος του Κτίστου του. Έζησε στην έρημο 60 έτη περίπου, έχοντας ως τροφή την εγκράτειαν και ως πλούτον την πτωχείαν και την ακτημοσύνην. Ο Άγιος Ονούφριος είχεν ως ένδυμα, κατά την προτροπή

5. Άγιος Σιλουανός ο Αθωνίτης. Τα λόγια του Αγίου παρατίθενται όπως τα κατέγραψε ο μαθητής του, Αρχιμ. Σωφρόνιος (Σαχάρωφ).
6. Λουκ. 21:34–36.
7. Πρβλ. Κολ. 3:5.

του Αποστόλου Παύλου, τον Ιησού Χριστόν.[8] Η απάθεια δεν θα πρέπει να συγχέεται με την έλλειψη πειρασμών, αλλά τουναντίον με την ισχυρή παρουσία αυτών και την πλήρη ελευθερία αντιμετωπίσεώς τους.

Έρημος όμως γίνεται και η καρδιά του ανθρώπου όταν απολέσει την θεία Χάρη. Εκείνοι οι οποίοι γεύθηκαν την γλυκύτητα της θείας Χάριτος, έστω και λίγο, και στην συνέχεια συνέβη να την χάσουν, αυτοί την αναζητούν όπως η μητέρα το μικρό παιδί της που το έχει χάσει μέσα σε κάποιο συνωστισμό και φωνάζει και τρέχει και το αναζητεί με δάκρυα και πόνο. Και όταν το βρει τότε χαίρει και αγάλλεται και το σφίγγει στην αγκαλιά της προσέχοντας να μη το ξαναχάσει. Κάτι παρόμοιο συμβαίνει και με εκείνον που γεύθηκε την θεία Χάρη και για κάποιο λόγο την απώλεσε. Αισθάνεται την καρδιά του έρημη και αδειανή, και κράζει, και φωνάζει, και προσεύχεται αδιαλείπτως. Και όταν μετά από μεγάλο αγώνα, αγωνία, αναζήτηση, πόνο και κλάμα την ξαναβρεί, τότε χαίρει και αγάλλεται και φωνάζει μαζί με τον Προφήτη Ησαΐα, «ευφράνθητι έρημος διψώσα...».[9]

Η μετά του Θεού ένωσις είναι μυστήριον, το οποίον τελειούται εν τοις ανθρωπίνοις προσώποις. Εν τέλειον πρόσωπον λαμβάνει εν πλήρει συνειδήσει όλας τας αποφάσεις του. Είναι ελεύθερον πάσης βίας, πάσης φυσικής ανάγκης. Όσον προοδεύει τις εις την οδόν της ενώσεως, τόσον περισσότερον συνειδητός γίνεται. Η συνείδησις αυτή εν τη πνευματική ζωή καλείται γνώσις υπό των ασκητικών Πατέρων της Ανατολής.

Η συνάντηση με τον Αββά Παφνούτιο

Κάποτε, επισκέφθηκε τον όσιο Ονούφριο ο Αββάς Παφνούτιος. Οι δύο ασκητές χάρηκαν ο ένας την παρουσία του άλλου, αντήλλαξαν τις εμπειρίες τους και ενισχύθηκαν πνευματικά. Ο Θεός όμως οικονόμησε έτσι τα πράγματα ούτως ώστε η συνάντηση αυτή να συμπέση με την ώρα της «εξόδου» του οσίου Ονουφρίου και έτσι το σώμα του ενταφιάστηκε από τον αββά Παφνούτιο κάτω από τον μεγάλο φοίνικα, η δε ψυχή του «συναγάλλεται εν ουρανοίς μετά πάντων των αγίων». Θύμισε, έτσι, σε όλους τα λόγια του Αποστόλου Παύλου: «γύμναζε σεαυτόν προς ευσέβειαν».[10] Δηλαδή, γύμναζε και συνήθιζε τον εαυτό σου στη συνεχή εξάσκηση της αγίας ζωής.

Ο άγιος Σιλουανός ο Αθωνίτης όταν αναφέρεται στον θρήνο του Αδάμ, μετά την παρακοή και την απώλεια του Παραδείσου, ουσιαστικά περιγράφει τον δικό του

8. Πρβλ. Ρωμ. 13:14· Γαλ. 3:27.
9. Ησ. 35:1.

θρήνο όταν απώλεσε την Χάρη του Θεού και για αρκετά χρόνια την αναζητούσε με πόνο και δάκρυα. Και διδάσκει, από την εμπειρία του, ότι ο ασφαλέστερος δρόμος για την εύρεση και διαφύλαξη της θείας Χάριτος είναι εκείνος της ταπεινώσεως.

Η έρημος ως πνευματική κολυμβήθρα

Η έρημος αποτέλεσε την πνευματική κολυμβήθρα, στην οποία οι ασκητές ήρθησαν σε δυσθεώρητα ύψη πνευματικών ανατάσεων. Το απαστράπτον φώς της θεότητος οδηγεί τον άνθρωπον εις την πνευματική γαλήνην, νηνεμία και μακαριότητα. Ο ασκητικός αγώνας είναι ουσιαστικά το πέρασμα από την «στενήν και τεθλιμμένην οδόν»,[11] που όμως γλυκαίνει και νοηματοδοτεί την ύπαρξη. Αλλά και τροφοδοτεί τον πνευματικό οργανισμό με ισχυρά αντισώματα, για να είναι σε θέση να αντέχη στα δύσκολα, να αποδιώχνη την πίκρα των λυπηρών και να βιώνη την γλυκειά χαρμολύπη. Έχει όμως και η έρημος θύελλες και καταιγίδες, έχουν ισχυρούς ανέμους τα απόκρημνα όρη, ανέμους, οι οποίοι στροβιλίζουν σώμα και πνεύμα.

Ο Άγιος Ονούφριος έμεινε λιγοθυμισμένος πάρα πολλές φορές στην έρημο, εξαντλήθηκε πολλές φορές από την πείνα, τη δίψα, την ψύχρα της νυκτός και το λιοπύρι της μέρας. Το σώμα του ψήθηκε κάτω από τον ήλιο του ουρανού. Όταν ο Θεός είδε πως είχε υποφέρει αρκετά από τον πόλεμο αυτό, έστειλε τον άγγελό του να φροντίζει για την τροφή του και κάθε μέρα του έφερνε κάτι για να στηρίξει το σώμα του. Στον τόπο εκείνο της ερήμου που ασκήτεψε ο Αββάς Ονούφριος υπήρχε μια χουρμαδιά που έκανε δώδεκα τσαμπιά με χουρμάδες το χρόνο. Ένα μεγάλο τσαμπί χουρμάδες έπεφτε κάθε μήνα στον Άγιο. Υπήρχαν ακόμα και κάποια χορτάρια και κάποια άλλα μικροδενδρύλια των οποίων τα φύλλα είχαν μια θαυμάσια γεύση στο στόμα του που προσομοίαζε αυτή του μελιού.

Όταν κάνει κανείς το θέλημα του Κυρίου, εκείνος θα λάβει πρόνοια σε οποιοδήποτε σημείο της γής και αν βρισκόμαστε. Άλλωστε είναι γραμμένο στις Αγίες Γραφές ότι «ἵνα ἀναγγείλῃ σοι, ὅτι οὐκ ἐπ᾽ ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ᾽ ἐπὶ παντὶ ῥήματι τῷ ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος».[12] Και σε άλλο σημείο τα ιερά Ευαγγέλια γράφουν:

> Μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες, τί φάγωμεν ἢ τί πίωμεν ἢ τί περιβαλώμεθα; πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι

10. Α΄ Τιμ. 4:7.
11. Ματθ. 7:14.

> χρῄζετε τούτων ἁπάντων. Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.[13]

Η προσευχή των μοναχών

Ο Άγιος Σιλουανός ο Αθωνίτης γράφει: «Ο κόσμος νομίζει πως οι μοναχοί είναι ανώφελο γένος. Έχουν όμως άδικο να σκέφτονται έτσι. Δεν ξέρουν πως ο μοναχός προσεύχεται για όλον τον κόσμο. Δεν βλέπουν τις προσευχές του και δεν γνωρίζουν με πόση ευσπλαχνία τις δέχεται ο Κύριος. Οι μοναχοί κάνουν μεγάλο πόλεμο με τα πάθη και γι' αυτόν τον αγώνα τους θα είναι μεγάλοι κοντά στο Θεό».[14]

Ὁ Ἅγιος Ὀνούφριος εἶχεν ὡς τροφήν τῆς ψυχῆς καί φωτισμόν τοῦ νοῦ αὐτοῦ τήν μητέρα τῶν ἀρετῶν τήν μακαρίαν προσευχήν, ὡς λέγει ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος καί κατά τόν ὁποῖον: «Προσευχή ἐστι κατά μέν τήν αὐτῆς ποιότητα, συνουσία καί ἕνωσις ἀνθρώπου καί Θεοῦ· κατά δέ τήν ἐνέργειαν... Θεοῦ καταλλαγή (συμφιλίωσις μέ τόν Θεόν), ἁμαρτημάτων ἱλασμός (συγχώρησις τῶν ἁμαρτημάτων), τροφή τῆς ψυχῆς, φωτισμός τοῦ νοῦ, ἔσοπτρον προκοπῆς (καθρέπτης τῆς πνευματικῆς προόδου)».[15]

Η μεγαλύτερη προσφορά των μοναχών και η μεγαλύτερη έκφραση της αγάπης των μοναχών προς όλον τον κόσμο είναι οι προσευχές τους, όπως λέει ο Άγιος Σιλουανός: «ο μοναχός είναι ικέτης υπέρ όλου του κόσμου, θρηνεί για όλο τον κόσμο και σ' αυτό έγκειται το κύριο έργο του. Ποιος άραγε όμως τον προτρέπει να χύνει δάκρυα για όλο τον κόσμο; Ο Κύριός μας Ιησούς Χριστός, ο Υιός του Θεού. Αυτός παρέχει στον μοναχό την αγάπη του Αγίου Πνεύματος και από αυτή την αγάπη η καρδιά του μοναχού είναι πάντοτε περίλυπη επειδή δεν σώζονται όλοι οι άνθρωποι».[16]

Τον πρώτο καιρό που αποτραβιέται κανείς στην έρημο, υποφέρει από την πείνα, τη δίψα, τον πόλεμο που ξεσηκώνει κατεπάνω στους αναχωρητές ο εχθρός ο ακοίμητος, γιατί ο διάβολος τους στέλνει πειρασμούς και τους πολεμά, γνωρίζοντας καλά πόσο μεγάλη τιμή και δόξα βρίσκουν από μέρους του Θεού οι αναχω-

12. Δευτ. 8:3· πρβλ. Ματθ. 4:4.
13. Ματθ. 6:31–33.
14. Άγιος Σιλουανός ο Αθωνίτης. Τα λόγια του Αγίου παρατίθενται όπως τα κατέγραψε ο μαθητής του, Αρχιμ. Σωφρόνιος (Σαχάρωφ).
15. Ιωάννης της Κλίμακος, *Κλίμαξ*, Λόγος ΚΗ΄ («Περὶ προσευχῆς»). Οι παρενθέσεις αποτελούν ερμηνευτικές προσθήκες.
16. Άγιος Σιλουανός ο Αθωνίτης. Τα λόγια του Αγίου παρατίθενται όπως τα κατέγραψε ο μαθητής του, Αρχιμ. Σωφρόνιος (Σαχάρωφ).

ρητές αυτοί, όταν αφήνουν το σώμα τους. Όταν, λοιπόν, υποφέρουν με υπομονή όλα αυτά, η βοήθεια του Θεού τους κάνει δυνατούς. Δίνει τότε ο Θεός, αγγέλους να τους φέρνουν τροφή, και έτσι ζούν μέσα στην ειρήνη και πνευματική ανάπαυση. «Οἱ δὲ ὑπομένοντες τὸν Θεὸν ἀλλάξουσιν ἰσχύν, πτεροφυήσουσιν ὡς ἀετοί, δραμοῦνται καὶ οὐ κοπιάσουσι, βαδιοῦνται καὶ οὐ πεινάσουσιν».[17] Ο Κύριος δεν θα καταφρονέσει ποτέ τον ταπεινό και οι θλίψεις τους φτωχούς δεν τους γονατίζουν αιωνίους. Ο Θεός ανταποδίδει στον καθένα σύμφωνα με τα έργα του και τις θλίψεις που υπέφερε. Μακάριος εκείνος που εργάζεται σύμφωνα με το θέλημα του Θεού σε τούτη τη γή. Οι άγγελοι θα τον υπηρετούν και θα τον προστατεύουν όσο θα βρίσκεται στη γή εν σώματι.

Ο Κύριος, όταν απέστειλε τους Μαθητές του να κηρύξουν το Ευαγγέλιο στους ανθρώπους, έλεγε:

> Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι εἰ μὴ βληθῆναι ἔξω καὶ καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη· οὐδὲ καίουσι λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ᾽ ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.[18]

Ας σημειωθεί ότι ο μοναχός, ο φωτισθείς από το Θείο Φώς της χάριτος του Θεού δεν παύει να προσεύχεται με απεριόριστη αγάπη για εκείνους που ζούν στον κόσμο.

Η τελευταία προσευχή και η κοίμηση του Οσίου

Πρὸ τῆς τελευτῆς του καὶ μὲ τὴν παρουσία τοῦ Παφνουτίου ὁ Ὅσιος Ὀνούφριος εἶπε τὴν ἀκόλουθη προσευχή:

> Ὕψιστε Θεὲ καὶ ἀόρατε, οὗ ἡ δύναμις ἀνεξιχνίαστος καὶ ἡ δόξα ἀκατανόητος καὶ ἀνέκφραστος, καὶ τὸ ἔλεος ἄπειρον καὶ ἀμέτρητον, ὑμνῶ, εὐλογῶ, προσκυνῶ καὶ δοξάζω Σε, ὃν ἐπόθησα ἐκ νεότητός μου καὶ Σοὶ ἠκολούθησα. Ἐπάκουσόν μου, πρὸς Σὲ γὰρ ἐκέκραξα, ὅτι ἐπεῖδες τὴν ταπείνωσίν μου, ἔσωσας ἐκ τῶν ἀναγκῶν τὴν ψυχήν μου, οὐ συνέκλεισάς με εἰς χεῖρας ἐχθρῶν, ἀλλ᾽ ἔστησας ἐν εὐρυχώρῳ τοὺς πόδας μου. Δέομαί Σου, Κύριέ μου· τῇ Σῇ δεξιᾷ σκέπασόν με, ἵνα μὴ ταραχθῇ ἡ ψυχή μου ἀπὸ τοὺς δαίμονας, ὅταν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ σώματος, ἀλλὰ παράλαβε αὐτὴν διὰ ἁγίων Ἀγγέλων Σου καὶ κα-

17. Ησ. 40:31.
18. Ματθ. 5:13–16.

> τάταξον αὐτὴν ἔνθα ἐπισκοπεῖ τὸ φῶς τοῦ προσώπου Σου, ὅτι εὐλογητὸς εἶ καὶ δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας. Μνήσθητι, Πανοικτίρμον καὶ Πολυέλεε, τοῦ πιστοῦ λαοῦ Σου. Καὶ ὅστις εὑρεθῇ εἰς κίνδυνον θαλάσσης ἢ εἰς θυμὸν δικαστοῦ ἢ εἰς ἄλλην τινὰ στενοχωρίαν, καὶ Σὲ ἐπικαλεσθῇ λέγων· Παντοδύναμε Κύριε, διὰ πρεσβειῶν τοῦ δούλου Σου Ὀνουφρίου ἐλέησόν με, παρακαλῶ τὴν βασιλείαν Σου, καθὼς μοῦ ἔταξες, ἐπάκουσον τῆς δεήσεως αὐτοῦ. Κύριε, εἰς χεῖράς Σου παρατίθημι τὸ πνεῦμά μου.

Μετά, προσκύνησε με βαθειά μετάνοια, ίσαμε τη γη, και εκεί «τον δρόμον τετέλεκε».[19] Παρέδωσε, με δόξα και τιμή, το πνεύμα του στα χέρια του Θεού. Τότε ακούστηκε ένα πλήθος αγγέλων επάνω από το σκήνωμα του Αγίου Ονουφρίου να ψάλλει ύμνους προς τιμήν του αββά Ονουφρίου και ήταν πράγματι μεγάλη η χαρά που γινότανε στους Ουρανούς για την είσοδο του Αγίου στην Βασιλεία του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού.

Ὁ βιογράφος του Αγίου Ονουφρίου ο Όσιος Παφνούτιος, αναφέρει ότι δύο λιοντάρια άνοιξαν τὸν τάφο τοῦ Αγίου στὸν ὁποῖο ἐνταφιάσθηκε τὸ ἱερὸ σκήνωμά του. Ο Άγιος Παφνούτιος έθαψε τον Άγιο Ονούφριο μετά το θάνατό του, αφού έσχισε στα δύο το δικό του φτωχό ένδυμα και περιτύλιξε με το μισό το γυμνό σώμα του Οσίου που το σκέπαζαν λευκές τρίχες και κράτησε το άλλο μισό για την κάλυψη του δικού του σώματος. Έτσι, αχίτωνας δηλαδή, αναχώρησε για την άλλη ζωή ο Άγιος Ονούφριος, όχι απλώς τηρώντας αλλά και ξεπερνώντας την εντολή του Κυρίου «ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁμοίως ποιείτω»,[20] αφού γυμνός βρέθηκε στο τέλος της ζωής του. Λέει το επιγραμματικό εγκωμιαστικό δίστιχο του Συναξαρίου:[21]

Καὶ τὴν ἑνὸς χιτῶνος ἐντολήν, Πάτερ,
Ὑπερβέβηκας, γυμνητεύσας εἰς τέλος.
Δωδεκάτῃ ἀχίτωνα Ὀνούφριον ἐκ βίου ἦραν.

Ο Άγιος ως πρότυπο

Ο Άγιος Ονούφριος μας διδάσκει και μας εμπνέει με την άγια ζωή του. Ο βίος του Αγίου Ονουφρίου μας διδάσκει και μας καλεί «το εκείνων αγαθόν οικείον ποιείσθαι δια μιμήσεως»,[22] να τον μιμηθούμε, για να οικειοποιηθούμε την αρετή του.

19. Πρβλ. Β΄ Τιμ. 4:7.
20. Λουκ. 3:11.
21. Συναξάριον, 12 Ιουνίου.
22. Μέγας Βασίλειος, *Επιστολή 2, Γρηγορίῳ ἑταίρῳ*, ΕΠΕ 1, 68.

Μας βοηθάει, επίσης ο Άγιος, με τις πρεσβείες του. Είναι ένα καλλιτέχνημα του Αγίου Πνεύματος, μια περικαλλής εικόνα του Θεού, ένας ζωντανός και έμψυχος ναός Του, πλούτος και στολισμός για την Εκκλησία μας. Μας διδάσκει ότι η εν Χριστώ ζωή δεν είναι απλώς η κοινωνία με τον Χριστό, η ζωή μέσα στην Παρουσία Του. Είναι και κάτι πολύ περισσότερο και ασύγκριτα ανώτερο. Είναι η ένωση με τον Χριστό.

Μας γνωρίζει ότι την πρόσκαιρη επίγεια ζωή μας που τρέμουμε μη τη χάσουμε και την προστατεύουμε σαν τη μικρή φλόγα στην κορφή ενός κεριού που τρεμοπαίζει καθώς ο αέρας τη φυσά, αυτή τη μικρή ζωή δεν υπάρχει άλλος τρόπος όχι μόνο να τη διατηρήσουμε, αλλά και να την κάνουμε να λάμψει «ως ο ήλιος», από το να τη σβήσουμε μόνοι μας. «Ὁ εὑρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ εὑρήσει αὐτήν».[23] Αυτός που θέλει να σώσει τη ζωή του, θα χάσει τη μακαρία πνευματική ζωή. Όποιος όμως δεν ζεί για τον εαυτό του αλλά προσφέρει τη ζωή του στον Χριστό και στην υπακοή των εντολών Του, αυτός θα την κερδίσει αιώνια, αθάνατη και αληθινή στη Βασιλεία Του.

> Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. Ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου μισθὸν προφήτου λήψεται, καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου μισθὸν δικαίου λήψεται. Καὶ ὃς ἐὰν ποτίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.[24]

> Βλάστημα Βασιλέων εὐθαλὲς τῆς Περσίας, Ὀνούφριε, βουλῇ οὐρανίῳ σὲ ὠδήγησεν ὁ σὸς πατὴρ εἰς μονὴν Αἰγύπτου ἀσκητῶν πάνσεπτον, ὡς βρέφος ἀρτιγέννητον Κυρίῳ ἀσιγήτως ψάλλον.

Η ευχή του Ιησού

Η Ευχή «Κύριε Ιησού Χριστέ ελέησόν με» αποτελεί το αφρόγαλα όλων των Προσευχών και συνοψίζεται σε πέντε μόνο λέξεις σταθερά επαναλαμβανόμενες. Η επίκληση «Κύριε» εκφράζει ευγνωμονική στάση της ψυχής και πεποίθηση στις Δωρεές που απορρέουν από τη λυτρωτική Θυσία του Υιού του Θεού. Η επίκληση «Ιησού» εκφράζει το πάθος και το πύρ της ψυχής προς τον Αγαπημένο. Η επίκληση «Χριστέ» εδράζεται σε μία σχέση μετανοίας και συγγνώμης, όμοια με του τραυματία προς τον θεράποντα. Τέλος η επίκληση «ελέησόν με» υποβάλλει τη

23. Ματθ. 10:39.
24. Ματθ. 10:40–42.

δραματικότητα του πάσχοντος. Εδώ υπάρχει η συναίσθηση του βάρους των αμαρτημάτων, αλλά και η γεύση της Χρηστότητας του Θεού και της Συγγνώμης Του, αφού η επίκληση αυτή μετέχει περισσότερο της παρρησίας, απ' όσο η επίκληση «συγχώρησον».

Οι ψυχές των δικαίων

> Δικαίων δὲ ψυχαὶ ἐν χειρὶ Θεοῦ, καὶ οὐ μὴ ἅψηται αὐτῶν βάσανος. Ἔδοξαν ἐν ὀφθαλμοῖς ἀφρόνων τεθνάναι, καὶ ἐλογίσθη κάκωσις ἡ ἔξοδος αὐτῶν καὶ ἡ ἀφ' ἡμῶν πορεία σύντριμμα, οἱ δέ εἰσιν ἐν εἰρήνῃ. Καὶ γὰρ ἐν ὄψει ἀνθρώπων ἐὰν κολασθῶσιν, ἡ ἐλπὶς αὐτῶν ἀθανασίας πλήρης· καὶ ὀλίγα παιδευθέντες μεγάλα εὐεργετηθήσονται, ὅτι ὁ Θεὸς ἐπείρασεν αὐτοὺς καὶ εὗρεν αὐτοὺς ἀξίους ἑαυτοῦ· ὡς χρυσὸν ἐν χωνευτηρίῳ ἐδοκίμασεν αὐτοὺς καὶ ὡς ὁλοκάρπωμα θυσίας προσεδέξατο αὐτούς. Καὶ ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀναλάμψουσι καὶ ὡς σπινθῆρες ἐν καλάμῃ διαδραμοῦνται· κρινοῦσιν ἔθνη καὶ κρατήσουσι λαῶν, καὶ βασιλεύσει αὐτῶν Κύριος εἰς τοὺς αἰῶνας. Οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτῷ συνήσουσιν ἀλήθειαν, καὶ οἱ πιστοὶ ἐν ἀγάπῃ προσμενοῦσιν αὐτῷ, ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ.[25]

Η ζωή των δικαίων βρίσκεται υπό την προστατευτική χείρα του Θεού και καμμία θλίψη δεν θα εγγίσει αυτούς, άνευ της παραχωρήσεως Εκείνου. Στα μάτια των αφρόνων ασεβών θεωρήθηκε ο θάνατός των ως εξαφανισμός, και η πρόωρος έξοδος εκ της παρούσης ζωής ως τιμωρία, διάψευσις των ελπίδων των. Θεωρήθηκε η αναχώρηση των εκ της ζωής ως πλήρης καταστροφή. Εκείνοι όμως υπάρχουν εν ειρήνη. Έστω και αν στα μάτια των ανθρώπων φαίνονται πάσχοντες, έχουν σταθερά πεποίθηση ότι θα εισέλθουν στην αθανασία. Εάν υποφέρουν ολίγα βάσανα εδώ, πολλήν αμοιβήν θα λάβουν εκεί, διότι ο Κύριος εδοκίμασε αυτούς διά των θλίψεων και εύρεν ότι είναι άξιοι αμοιβής Του. Εδοκίμασε ο Κύριος αυτούς ως ο χρυσοχόος δοκιμάζει τον χρυσόν δια πυρός εις την καθαρτήριον χοάνη του και εδέχθη τούτους ευμενώς ως τα ολοκαυτώματα των θυσιών. Αυτοί θα λάμψουν, όταν ο Κύριος τους επισκεφθή και ως σπινθήρες θα διατρέχουν καίοντες την εύφλεκτον καλάμην, τους ασεβείς. Θα καταδικάσουν τα ασεβή έθνη και θα κυριαρχήσουν των ασεβών λαών, διότι ο Κύριος θα είναι Βασιλεύς αυτών εις τους αιώνας. Οι έχοντες πίστην και πεποίθησιν εις τον Θεόν, θα εννοήσουν την αλήθεια των λόγων και υποσχέσεών του και με αγάπην θα υπομείνουν και θα παραμένουν πλησίον του, διότι η δωρεά και ευσπλαγχνία Του θα δοθή εις τους αφοσιωμένους Του και η προσοχή Του θα στραφή προς τους εκλεκτούς Του.

25. Σοφ. Σολ. 3:1–9.

Οι πατέρες μας διδάσκουν ότι το Πνεύμα είναι δώρο και ότι η αίτηση αυτού του δώρου είναι η μόνη που δεν μένει ποτέ χωρίς άμεση απάντηση. Η επίκληση αγγίζει την ίδια τη φύση Εκείνου που δίδεται και τον προτρέπει να φανερωθεί. Ο άνθρωπος όταν αναζητά την Βασιλεία των Ουρανών, υπακούει στον Κύριό του και Θεό του και γίνεται παιδί του. Και όταν τη βρίσκει, χαίρεται όπως ο ευρών πολύτιμον μαργαρίτην, θησαυρόν κεκρυμμένον, και η χαρά του είναι πεπληρωμένη. Έτσι και ο Άγιος Ονούφριος, ανεδείχτηκε σε άστρο φωτεινό σε αυτούς που μονάζουν και ακτινοβολεί σε όλη την οικουμένη, όπως το φεγγάρι στη νύχτα, και λάμπει με αυτό τον τρόπο στους ασκητικούς αγώνες σαν ήλιος. Δια τούτο ας ζητήσουμε από τον Άγιο να μην πάψει να πρεσβεύει ακατάπαυστα για όλους εμάς όπως λέει και στο αντίστοιχο κοντάκιο του αγίου στο Ωρολόγιο το Μέγα.[26]

> Αστήρ φαεινός εδείχθης τοις μονάζουσιν, ως φέγγος νυκτί αυγάζεις εν τοις πέρασιν· ούτω, πάτερ, έλαμψας εν ασκήσει καθάπερ ήλιος· διά τούτο, Ονούφριε, μη παύση πρεσβεύων υπέρ πάντων ημών.

Η ημέρα της Κρίσεως

> Τότε στήσεται ἐν παρρησίᾳ πολλῇ ὁ δίκαιος κατὰ πρόσωπον τῶν θλιψάντων αὐτὸν καὶ τῶν ἀθετούντων τοὺς πόνους αὐτοῦ. Ἰδόντες ταραχθήσονται φόβῳ δεινῷ καὶ ἐκστήσονται ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς σωτηρίας.[27]

Κατά την ημέρα της Κρίσεως ο δίκαιος θα ορθωθεί με πολύ θάρρος ενώπιον εκείνων, οι οποίοι εν τη γή τον κατεδίωξαν και ηρνήθησαν τους κόπους του. Εκείνοι, όταν θα τον ιδούν, θα ταραχθούν και θα φοβηθούν πολύ, θα εκπλαγούν δια την απροσδόκητο σωτηρία του.

> Ἐροῦσιν ἐν ἑαυτοῖς μετανοοῦντες καὶ διὰ στενοχωρίαν πνεύματος στενάξονται καὶ ἐροῦσιν· οὗτος ἦν ὃν ἔσχομέν ποτε εἰς γέλωτα καὶ εἰς παραβολὴν ὀνειδισμοῦ οἱ ἄφρονες· τὸν βίον αὐτοῦ ἐλογισάμεθα μανίαν καὶ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ ἄτιμον. Πῶς κατελογίσθη ἐν υἱοῖς Θεοῦ καὶ ἐν ἁγίοις ὁ κλῆρος αὐτοῦ ἐστιν; ἄρα ἐπλανήθημεν ἀπὸ ὁδοῦ ἀληθείας, καὶ τὸ τῆς δικαιοσύνης φῶς οὐκ ἔλαμψεν ἡμῖν, καὶ ὁ ἥλιος οὐκ ἀνέτειλεν ἡμῖν.[28]

Θα είπουν δε καθ' εαυτούς εν μετανοία και εν μεγάλη ψυχική αγωνία ευρισκόμενοι και στενάζοντες: Αυτός είναι εκείνος, τον οποίον ημείς οι άφρονες κάποτε περιεγελώμεν και είχομεν ως παροιμίαν εμπαικτικήν; Ενομίσαμεν ότι η ζωή του

26. Ωρολόγιον το Μέγα, 12 Ιουνίου, Κοντάκιον.
27. Σοφ. Σολ. 5:1–2.
28. Σοφ. Σολ. 5:3–6.

ήτο ανισόρροπος και ο πρόωρος θάνατός του άτιμος. Πώς κατετάγη όμως μεταξύ των υιών του Θεού και η θέσις του ευρίσκεται μεταξύ των αγίων ανδρών; Άρα απεπλανήθημεν της αληθούς οδού και το φώς της δικαιοσύνης δεν έλαμψεν εις ημάς· ο ήλιος της αληθείας δεν ανέτειλεν εις ημάς.

Αντίθετα, οι δίκαιοι, όπως ο Άγιος Ονούφριος, γεύονται τις πλούσιες ευλογίες και δωρεές του Θεού καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας και φθάνουν στο τέλος της ολοήμερου απασχολήσεως και δοξολογούν τον εν Τριάδι Θεό. Μια δοξολογία πηγαία του ανθρώπου προς το Θεό Δημιουργό και Πατέρα για την παρέλευση της ημέρας. Και αυτή η δοξολογία δεν είναι μια στιγμιαία κατάσταση του ανθρώπου. Δεν είναι μια ευχαριστία που συνεπάγεται και συγκεκριμένο χρόνο, αλλά επεκτείνεται στην όλη δοξολογική διάσταση της ζωής του ανθρώπου. Η Θεία Χάρις διαφωτίζει, ενισχύει και ενδυναμώνει τις φυσικές δυνάμεις του ανθρώπου στο δρόμο της σωτηρίας και την επιστροφή στον Θεό, με άλλα λόγια την αναγέννηση, τη δικαίωση και τον αγιασμό.

Η εικονογραφία του Αγίου

Ο άγιος Ονούφριος εικονίζεται στις αγιογραφίες ως γέρων γυμνός, μακρυμάλλης, έχων τα γένεια μακρά έως τους πόδας και λέγει:

Μη κόρος εντέρων σε Χριστού χωρίση,
μη βόρβορος σε των παθών καθηδύνη·
ει δ' ουν, δακρύσεις εν φλογί τη παμφάγω.

Η κατάσταση της εν Χριστώ Ιησού δόξης του ανθρώπου, προερχόμενη εκ της κοινωνίας αυτού μετά της Θείας δόξης συνεπάγεται πραγματική μεταβολή του όλου ανθρώπου εις καινή κτίσιν.

Η θέωση

Η θέωση, η χαρισματική δηλαδή ένωση του ανθρώπου με τον Θεόν, ήταν ο τελικός σκοπός της πλάσεως του ανθρώπου. Τον σκοπόν αυτόν ματαίωσε προσωρινά η αμαρτία. Επειδή όμως καμιά από τις σωστικές βουλές του Θεού δεν μπορεί ν' ανακληθεί, ο Λόγος ανέλαβε προσωπικώς, δια της ενανθρωπήσεώς του, να φέρει εις πέρας το ανακοπέν της θεώσεως του ανθρώπου έργον. Η θέωση έγινε στο θεανδρικό του πρόσωπο, με βάση την αντίδοση των ιδιωμάτων των δυο φύσεων. Ο άνθρωπος γέμισε από Θεόν όχι εξωτερικά και επιφανειακά, αλλά βαθιά και εσωτερικά, χωρίς βέβαια να μετατραπεί η φύση του σε θεότητα, όπως ακρι-

βώς το σίδερο, όταν έλθει σε επαφή με τη φωτιά, πυρακτώνεται, χωρίς όμως ν' αποβάλει τη φυσική του ιδιότητα. Η θέωση αυτή επεκτείνεται και σε όλους τους πιστούς, κατόπιν καθάρσεως από την αμαρτία και κατεργασίας των εντολών του Θεού.

Παρατηρούμε ότι, όπως και σε άλλους ανθρώπους του Θεού, όταν κάποιος ανακαινισθεί εν Χριστώ, τότε ημερούται και η τω πεπτωκότι ανθρώπω συστενάζουσα και συνοδύνουσα κτίσις. Η δε άλογος φύσις επανέρχεται εις την παραδείσιαν κατάσταση και θέτει εαυτήν εις την διακονία του ανθρώπου.

Όπως μαρτυρείται και στο κοντάκιό του, ο Άγιος Ονούφριος δέχτηκε μέσα στην καρδιά του το νοητό και ουράνιο φως και αποδείχτηκε δοχείο της άφθαρτης Τριαδικής Θεότητας και τώρα έχει συναριθμηθεί με τους Αγγέλους και ψάλλει δυνατά το δοξολογικό ύμνο Αλληλούια.

Η μνήμη του Αγίου

Ο Άγιος Ονούφριος έγινε συνόμιλος των αγγέλων ή καλύτερα ἄγγελος ἐπίγειος καί τοῦτο διότι ἐζήλωσε τήν πολιτείαν τῶν μεγάλων τῆς Ἐκκλησίας Ἁγίων αὐτῆς ἀναχωρητῶν Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καί Ἡλιοῦ τοῦ Θεσβίτου, γενόμενος οὕτω μιμητής αὐτῶν.

Ο Άγιος Ονούφριος ετελεύτησε την εδώ βιοτήν του την **12η Ιουνίου**, ημέραν κατά την οποία η Ορθόδοξος Εκκλησία μας τιμά και γεραίρει την μνήμη του μαζί με την μνήμη του Οσίου Πατρός Πέτρου του εν τω Άθω. Η μνήμη του οσίου Ονουφρίου του Αιγυπτίου συμπίπτει κατά μεν το παλαιό ημερολόγιο (ακολουθείται από το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων, το Άγιον Όρος, τη Ρωσική Εκκλησία κλπ.) από του Σαββάτου των ψυχών μέχρι της Παρασκευής της Ε΄ εβδομάδος Ματθαίου, κατά δε το νέο ημερολόγιο (ακολουθείται από την Εκκλησία της Ελλάδος, το Οικουμενικό Πατριαρχείο κλπ.) από της Κυριακής του Τυφλού μέχρι του Σαββάτου της Γ΄ εβδομάδος Ματθαίου.

Από την υμνογραφία του Αγίου

> Ὁδήγησον πρὸς θελημάτων ἐκπλήρωσιν τοῦ Ὑψίστου τοὺς προστρέχοντας εὐλαβῶς τῇ θείᾳ σου χάριτι, Ὀνούφριε, ἄγγελε τῆς ἐρήμου.

Ζόφωσιν συναφείας χοϊκῆς ἀπορῥίψας, Ὀνούφριε, καὶ τοῦ πονηροῦ πειρασμούς, Ἀγγέλων φωταυγῶν πέφηνας συνόμιλος· διόπερ σε γεραίροντες τρανῶς βοῶμεν·

Ὀνούφριε, ὅσιε ἀσκητά, ὁ ἐν τῇ ἐρήμῳ ὑπομείνας τὸν παγετὸν νυκτὸς καὶ τὸν καύσωνα ἡμέρας διὰ Χριστόν, ἴθυνόν με πρὸς θέωσιν.

Ὅσιε Ὀνούφριε, τῆς στερῤῥοτάτης ἀσκήσεως, ἐν τῇ καυστικῇ καὶ ἐπιπόνῳ διατριβῇ, ὡς ἐν ἀδύτοις ἀναπαυόμενος διετέλεσας· τοῖς ἐρημικωτέροις γὰρ ἑαυτὸν συνάψας πνευματικῶς, τὰς πυριφλέκτους φαρέτρας τῶν δαιμόνων κατεπάτησας, καὶ ὑπεράνω πάσης ἀρετῆς γεγονώς, συναυλίζῃ Ἀγγέλοις ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, μεθ᾽ ὧν πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ὡς ὑπέρλαμπρον ὁ Χριστός σου εὑρών, ψυχῆς τὸ καθαρὸν σκήνωμα, Ὀνούφριε, ἐνοίκησεν ἐν σοί· καὶ θέσει Θεὸς γεγονώς, συμβασιλεύεις αὐτῷ αἰωνίως, πρεσβεύων ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Ἐζήτησας, θεοφόρε, τοῦ θεωρεῖν τοῦ Κυρίου τὴν τερπνότητα, καὶ μόνος αὐτῷ μόνῳ προσομιλεῖν ἐπεπόθησας· ὅθεν κόσμον καταλιπών, φυγαδεύων καὶ διαιτώμενος ἐν ἐρήμοις καὶ ὄρεσι, καὶ τὸν Χριστὸν ἐνδεδυμένος, χιτῶνος οὐκ ἐφρόντιζες, τῆς ἀφθαρσίας χιτῶνα σεαυτὸν ἐμπορευόμενος, μεθ᾽ οὗ εἰσῆλθες εἰς τὸν οὐράνιον νυμφῶνα, αἰωνίως ἀγαλλόμενος, Ὀνούφριε ὅσιε.

Ἤσκησας θεαρέστως, καὶ τὸν καύσωνα θέρους ὁμοῦ σὺν τοῦ χειμῶνος τῷ ψύχει καθυπέμεινας, ὁ ὢν γυμνός, θεϊκῇ ἰσχύϊ, ἀσκητὰ ἔνθεε, Ὀνούφριε, ὡς ἄσαρκος· διό σοι ἐκβοῶμεν πόθῳ·
Χαῖρε, τὸ καύχημα τῆς ἐρήμου· χαῖρε, ὑπόδειγμα βίου θείου.
Χαῖρε, τοῦ Χριστοῦ ὀπαδὸς γνησιώτατος· χαῖρε, τοῦ ἐχθροῦ ὀλετὴρ ὁ δριμύτατος.
Χαῖρε, γνώμων ὁ εὐθύτατος τῆς μονήρους βιοτῆς· χαῖρε, νόμων εὐπειθέστατος τηρητὴς τῆς ἀρετῆς.
Χαῖρε, ὅτι ἐδείχθης γεηρῶν ὑπερόπτης· χαῖρε, ὅτι ἐφάνης οὐρανίων ἐπόπτης.
Χαῖρε, θριξὶν ὁ μόνον σκεπόμενος· χαῖρε, πηγὴ χαρίτων πολύκρουνος.
Χαῖρε, πιστῶν τὸ θεόσδοτον ἔρκος· χαῖρε, σοφῶν δυσαντίβλεπτον ὄρος.
Χαίροις, μάκαρ Ὀνούφριε.

> Ὀνούφριε μακάριε, προσπίπτοντά με οἰκτειρον, δέομαί σου, καὶ τὰ ὄμματα, σοφέ, φώτισον τῆς ψυχῆς μου, καθαρῶς ὅπως βλέψω τὸν φωτοδότην καὶ οἰκτίρμονα.

> Φῶς, Ὀνούφριε, θεῖον λαβών, σεπτὲ ὅσιε, ἔνδον ἐν καρδίᾳ σου ὤφθης ὅλος φωτόμορφος· διὸ καὶ χάριν ἡμῶν τὴν σκοτομήνην ἀπείληφας καὶ πάσης θλίψεως.

> Ὅρμος γαληνὸς ἴσθι πάντων τῶν τιμώντων σε ἐν τοῖς κλύδωσι τοῦ βίου, θαυμαστὲ ἐρημῖτα τῆς Νειλῴας γῆς, Ὀνούφριε.

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/afieroma/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

Ερμούπολη

Οι αναχωρητές της Θηβαΐδος και ο Άγιος Ονούφριος

Οι μοναχοί της Αιγύπτου

Οι μοναχοί της Αιγύπτου τον τέταρτο μετά Χριστόν αιώνα ακολούθησαν κατά γράμμα τη θεία διδασκαλία του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού στη μοναχική πολιτεία τους. Στην Αιγυπτιακή έρημο τα πρώτα Χριστιανικά χρόνια υπήρξαν πολλοί Πατέρες που έζησαν αγγελικό βίο, τηρώντας πιστά το παράδειγμα του Σωτήρος και Θεού μας. Εκεί υπήρξαν προφήτες που με την ένθεη και θαυμαστή πολιτεία τους, γεμάτη από αρετές, είχαν αποκτήσει θείες και θαυματουργικές ενέργειες, αληθινοί διάκονοι και υπηρέτες του Θεού, μην έχοντες στη σκέψη τους τίποτε το γήινο και μη φροντίζοντας για τίποτε από τα πρόσκαιρα του κόσμου τούτου, άνθρωποι που έζησαν πραγματικά με τέτοιο τρόπο στη γή, σαν να ήταν στην πολιτεία των ουρανών.

Η δύναμη της κοινής προσευχής

Στο σημείο αυτό ας ακούσουμε αυτόν που λέει: «Ευχηθείτε ο ένας για τον άλλον για να θεραπευθείτε».[1] Ας ακούσουμε τον Χριστό που λέει, ότι εάν συμφωνήσουν στην προσευχή δύο ή τρεις, για κάθε αίτημα που θα ζητήσουν, θα πραγματοποιηθεί.[2] Μεγάλο όπλο, είναι η προσευχή της Εκκλησίας, μεγάλο τείχος, η σύμφωνη προσευχή όλων προς τον Θεό και μάλιστα του λαού που στην αιχμαλωσία έμεινε πιστός. Κανείς να μη τολμήσει να πει, ότι ο Θεός δεν ακούει τους αμαρτωλούς. Περισσότερο δέχεται τη δέηση των ταπεινών και μάλιστα εκείνων που υποφέρουν για το όνομά Του, που μαστιγώνονται, που φυλακίζονται, που θλίβονται, που οι εχθροί τους κοροϊδεύουν, κι όμως δεν αρνήθηκαν την πίστη του Χριστού. Υπάρχουν πολλοί και πολλές που έγιναν ομολογητές του Χριστού κι Εκείνος αμέσως τους ακούει. Μεγάλο όπλο η προσευχή τους. Διότι όλους αυτούς τους υπολογίζει ο Χριστός για χάρη του οποίου και κάθε μέρα κινδυνεύουν.

Η αναχωρητική και ερημιτική μορφή του μοναχικού βίου αποτελεί το πρώτο είδος αυτού και επαρουσιάσθηκε στην Αίγυπτον κατά την περίοδον των διωγμών και μάλιστα των διωγμών του Δεκίου (249–251). Οι ερημίτες μοναχοί, οι οποίοι κατά την εποχήν του Μεγάλου Αντωνίου ανήρχοντο σε 5.000, καταφρονούντες

1. Ιακ. 5:16.
2. Πρβλ. Ματθ. 18:19–20.

την σκληρότητα της ερήμου ζούσαν επί της πυρακτωμένης άμμου και εβίουν απομεμονωμένοι. Αυτοί μόνον κατά τις Κυριακές και μεγάλες εορτές προσήρχονταν στον πλησιέστερον Ναόν, προκειμένου να συμπροσευχηθούν και να κοινωνήσουν των αχράντων Μυστηρίων.

Κοινόβιο και ερημίτες

Ο Άγιος Ονούφριος λέγει, στον Άγιο Παφνούτιο τον βιογράφο του, ότι παλαιότερα ακούοντας καθημερινά τους Πατέρες του Κοινοβίου στο οποίο βρισκόταν αρχικά, να φημίζουν τους Αγίους της Ερήμου ρώτησε: «Ώστε οι αναχωρητές έχουν περισσότερη παρρησία στο Θεό;». Αυτοί του είπαν: «Ναι, παιδί μου, είναι μεγαλύτεροι από μας γιατί εμείς βλέπουμε καθημερινά ο ένας τον άλλο, διαβάζουμε μαζί την ακολουθία με πνευματική ευφροσύνη και αγαλλίαση. Όταν πεινάσουμε βρίσκουμε έτοιμο το τραπέζι. Αν αρρωστήσει κάποιος από μας σωματικά ή ψυχικά, τον βοηθούν και τον υπηρετούν οι άλλοι με πολλή φροντίδα. Οπωσδήποτε, ό,τι χρειαστούμε το βρίσκουμε. Αλλά εκείνοι οι ευλογημένοι ησυχαστές δεν έχουν ανθρώπινη παρηγοριά, αλλά ολόψυχα ελπίζουν μόνο στο Θεό. Αν τους έλθει πειρασμός από τον πονηρό δεν έχουν κανένα να τους συμβουλέψει. Εάν πεινάσουν ή γυμνητέψουν ή χρειαστούν οτιδήποτε άλλο, δεν έχουν τίποτα απ' τα αναγκαία του σώματος. Στις ακολουθίες και τις προσευχές δίνονται περισσότερο. Οι Άγγελοι του Θεού τους διακονούν καθημερινά και όταν εξέρχεται η ψυχή τους από το σώμα την παίρνουν με πολλή φροντίδα και την φέρνουν μπροστά στην Παναγία Τριάδα ψάλλοντας με ευφροσύνη και αγαλλίαση».

Η εμπιστοσύνη στον Θεό Πατέρα

Αν σήμερα εμπιστευόμασταν όσα μας αφορούν, στην ύπαρξη του Θεού - Πατέρα μας τότε τα πράγματα θα έπαιρναν τη μορφή ακριβώς που φανερώνεται στους βίους των Αγίων της Ερήμου και ιδιαίτερα σ' αυτόν του Οσιότατου Πατρός ημών Ονουφρίου του Αιγυπτίου, δηλ. δεν θ' αγωνιούσαμε για τις βιοτικές μας μέριμνες. Έχοντας όμως την πίστη που στη βαθειά μορφή της είναι γνώση της ύπαρξης του Θεού-Πατέρα μας και βλέποντας την αδυναμία μας να απαντήσουμε στα προβλήματα της ζωής που θέλουν μια απάντηση, θα αναφερόμασταν με απλότητα στον Πατέρα μας και θα του λέγαμε: «Τον άρτον ημών τον επιούσιον δος ημίν σήμερον...».

Σήμερα ο βίος των ερημιτών της Θηβαΐδας, όπως του Αγίου Ονουφρίου του θαυματουργού ή γίνεται αποδεκτός και συγκλονίζει ή απορρίπτεται σαν φανταστικός και εξωπραγματικός. Τούτο συμβαίνει γιατί παρουσιάζει τον γνήσιο άνθρω-

πο πού είναι αδιαλείπτως ενωμένος με το Θεό. Δυστυχώς πολλοί από μας τους Χριστιανούς, δε ζητούν «πρώτον την βασιλείαν του Θεού»[3] αλλά ζητούν υλικά και πνευματικά αγαθά. Αρχή και τέλος είναι ο Χριστός, γιατί είναι πρώτος για τη θεότητα, και έσχατος για την ανθρωπότητα. Επίσης λέγεται και αλλοιώς, είναι το Α και το Ω ο Χριστός,[4] γιατί απλώνει την Πρόνοιά Του από το πρώτο Του δημιούργημα, δηλαδή τους ασωμάτους αγγέλους, μέχρι τους τελευταίους, τους ανθρώπους. Σ' αυτόν που διψά τη δικαιοσύνη ο Χριστός, έδωσε την υπόσχεση να του δώσει τη χάρη του ζωοποιού Πνεύματος, την οποία στα Ευαγγέλια υποσχέθηκε να δώσει σ' όσους πιστεύουν σ' Αυτόν.[5] Και αλλού ο Χριστός μακαρίζει όσους πεινούν και διψούν τη δικαιοσύνη, όταν λέει: «Μακάριοι οι πεινώντες και διψώντες την δικαιοσύνην, ότι αυτοί χορτασθήσονται».[6] Θα ξεδιψάσουν πίνοντας από την πηγή που αναβλύζει ύδωρ ζωής και η πηγή αυτή «ουκ άλλη, ει μη ο Χριστός». Η χορήγηση αυτού του ύδατος της ζωής γίνεται δωρεάν, αν και αλλού λέει πως η οδός που οδηγεί στη ζωή χρειάζεται κόπο και πολλή βία.[7] Τότε, όμως, τί θέλει να πει το δωρεάν; Θέλει να πει πως δεν υπάρχει μέτρο για να συγκριθούν τα πρόσκαιρα με τα αιώνια, όπως είπε ο Παύλος: «Ου γαρ άξια τα παθήματα του νυν καιρού προς την μέλλουσαν δόξαν αποκαλυφθήναι εις ημάς»[8] (Πραγματικά, όσα υποφέρουμε τώρα, δεν ισοδυναμούν με τη δόξα που μας επιφυλάσσει ο Θεός στο μέλλον). Δωρεάν, όμως, σημαίνει και ότι η χάρη του ζωοποιού Πνεύματος δεν αποκτάται με χρήματα, αλλά με τα αγαθά έργα εκ μέρους των ανθρώπων και τη φιλανθρωπία του Χριστού που την χορηγεί.

Ακούγοντας λοιπόν αυτά, ας προφυλάσσωμεν τους εαυτούς μας από παντού, προσέχοντας εις τα λεγόμενα της Αγίας Γραφής, και αφήνοντας αυτά να ριζώνουν βαθειά και καθαρίζοντας τους εαυτούς μας από όλες τις βιωτικές φροντίδες. Αν δε πράττωμεν τα μεν και αδιαφορούμεν δια τα δε, δεν θα έχωμεν κανένα επί πλέον όφελος. Διότι και αν ακόμη δεν χαθούμεν εξ αιτίας του ενός, οπωσδήποτε όμως θα χαθούμεν εξ αιτίας του άλλου. Διότι τι διαφέρει, αν δεν χαθούμεν εξ αιτίας του πλούτου, αλλά εξ αιτίας της ραθυμίας, ή αν όχι εξ αιτίας της ραθυμίας, αλλ' εξ αιτίας της ανανδρίας; Διότι και ο γεωργός, είτε με τον ένα τρόπο χάσει τον σπόρον, είτε με άλλον τρόπο, στεναχωριέται ομοίως. Επομένως ας μη μας παρηγορή το γεγονός ότι δεν χανόμαστε με όλους τους τρόπους, αλλά να πονούμε με οποιονδήποτε τρόπον και αν χανώμεθα. Και ας κατακαίωμεν τα

3. Ματθ. 6:33.
4. Πρβλ. Αποκ. 1:8· 22:13.
5. Πρβλ. Ιω. 4:14.
6. Ματθ. 5:6.
7. Πρβλ. Ματθ. 7:14.
8. Ρωμ. 8:18.

αγκάθια, διότι καταπνίγουν τον λόγον. Και αυτό το γνωρίζουν οι πλούσιοι, οι οποίοι όχι μόνον δεν είναι χρήσιμοι δι' αυτά, αλλά ούτε και για άλλα. Διότι με το να γίνωνται αιχμάλωτοι των ηδονών, καθίστανται άχρηστοι και δια τα πολιτικά πράγματα. Εάν είναι άχρηστοι δι' αυτά θα είναι πολύ περισσότερον άχρηστοι και δια τα ουράνια πράγματα. Καθόσον είναι διπλή η καταστροφή της διανοίας η προερχομένη από τον πλούτον, και από την τρυφήν και από τις φροντίδες. Διότι το καθένα από αυτά τα πάθη είναι ικανόν να καταποντίσει το σκάφος. Όταν όμως και τα δύο ενεργήσουν από κοινού, ας αναλογιστούμε πόσον μεγάλον θα αποβεί το ναυάγιον.

Η ολιγοπιστία των μαθητών

Ας θυμηθούμε, στο σημείο αυτό, πως ο Κύριος ημών Ιησούς Χριστός επιτίμησε την ολιγοπιστία των μαθητών του:

> Καὶ ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸ πέραν ἐπελάθοντο ἄρτους λαβεῖν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ὁρᾶτε καὶ προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. Οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβομεν. Γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· τί διαλογίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς, ὀλιγόπιστοι, ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβετε; Οὔπω νοεῖτε, οὐδὲ μνημονεύετε τοὺς πέντε ἄρτους τῶν πεντακισχιλίων καὶ πόσους κοφίνους ἐλάβετε; Οὐδὲ τοὺς ἑπτὰ ἄρτους τῶν τετρακισχιλίων καὶ πόσας σπυρίδας ἐλάβετε;[9]

Τι λοιπόν εσκέπτονταν οι μαθητές; «Ότι δεν επήραμεν μαζί μας», όπως επισημαίνει και ο Θείος Χρυσόστομος,[10] «άρτους». Διότι ήσαν ακόμη προσκολλημένοι εις τους ιουδαϊκούς καθαρμούς και τις διακρίσεις των φαγητών. Εξ αιτίας όλων αυτών λοιπόν τους επιτίθεται με μεγαλυτέρη ορμήν και τους λέγει· «Ολιγόπιστοι, διατί σκέπτεσθε μέσα σας, ότι δεν επήρατε μαζί σας άρτους; Ακόμη δεν εννοείτε και δεν καταλαβαίνετε; Ακόμη η καρδία σας εξακολουθεί να είναι πωρωμένη; και μολονότι έχετε μάτια, δεν βλέπετε, και αν και έχετε αυτιά, δεν ακούετε; Δεν ενθυμείσθε τις πέντε χιλιάδες των ανθρώπων που εχορτάσθησαν με πέντε άρτους και πόσα κοφίνια περισσεύματα ελάβατε; ούτε και τους επτά άρτους ενθυμείσθε με τους οποίους εχόρτασαν τέσσαρες χιλιάδες και πόσα κοφίνια περισσεύματα ελάβατε;». Βλέπουμε σε πόσον μεγάλον βαθμόν έφθασε η αγανάκτησή του; Πουθενά αλλού δεν φαίνεται να τους επιτιμά κατ' αυτόν τον τρόπον. Τί είναι λοιπόν αυτό πού τον αναγκάζει να το κάνει αυτό; Επειδή θέλει και πάλιν να τους απαλλάξει από την πρόληψη δια τα φαγητά. Εξ αιτίας αυτού,

9. Ματθ. 16:5–10.
10. Ιωάννης ο Χρυσόστομος, *Υπόμνημα εις το Κατά Ματθαίον Ευαγγέλιον*.

τότε μεν τους είπε μόνον, «δεν εννοείτε και δεν καταλαβαίνετε», ενώ εις την περίπτωσιν αυτήν μαζί με την αυστηράν επίπληξιν τους ονομάζει, «ολιγόπιστοι».

Ο Άγιος Χρυσόστομος μας συνιστά στο σημείο αυτό να προσέξουμε ότι και η επιτίμηση ήταν μεγάλη και η επιείκειά του. Ωσάν δηλαδή να απολογήται προς αυτούς δια τις αυστηρές επιτιμήσεις του, τους λέγει· «Δεν ενθυμείσθε τους πέντε άρτους και πόσα κοφίνια περισσεύματα ελάβατε; ούτε και τους επτά άρτους και πόσα κοφίνια περισσεύματα ελάβατε;». Και ακριβώς δια τούτο αναφέρει τον αριθμόν και των χορτασθέντων και των περισσευμάτων, ώστε και να τους κάνει να ενθυμηθούν τα περασμένα και να τους κάνη περισσότερον προσεκτικούς προς τα όσα θα συμβούν μελλοντικώς. Και δια να μάθουμε πόσον σπουδαία αποτελέσματα είχεν η επιτίμησή του και πόσον αφύπνισε την διάνοιάν των, ας δούμε τί λέγει ο ευαγγελιστής. Χωρίς δηλαδή ο Ιησούς να τους ειπεί τίποτε επί πλέον, απλώς αφού μόνον τους επετίμησε και πρόσθεσε εις την επιτίμησιν τους λόγους· «Πώς δεν καταλαβαίνετε, ότι δεν σας είπα να προσέχετε από τον άρτον, αλλά από την ζύμην των Φαρισαίων και των Σαδδουκαίων;», πρόσθεσε τα εξής· «Τότε αντελήφθησαν, ότι δεν τους είπε να προσέχουν από την ζύμην του άρτου, αλλά από την διδασκαλίαν των Φαρισαίων και των Σαδδουκαίων»,[11] παρά το γεγονός ότι δεν τους εξήγησεν αυτά που τους είπεν. Ας σημειώσουμε πόσα καλά προήλθαν από την επιτίμησή του αυτήν. Καθ' όσον τους απήλλαξεν από τις ιουδαϊκές προλήψεις περί διακρίσεως φαγητών και από ράθυμους πού ήσαν τους έκανε προσεκτικωτέρους. Ακόμη τους απήλλαξεν από την φιλοδοξίαν και την ολιγοπιστίαν, ώστε να μη φοβούνται ούτε να τρέμουν, εάν συνέβαινε κάποτε να έχουν ολίγους άρτους, ούτε να φροντίζουν διά την πείναν, αλλά να αδιαφορούν δι' όλα αυτά.

Ο Άγιος Ονούφριος διηγείται τους αγώνες του

Αναλογιζόμενοι τα παραπάνω ας μην γινόμαστε με την συμπεριφορά μας ολιγόπιστοι αλλά ας έχουμε στο νου μας τους αναχωρητές της Θηβαΐδος και όλους τους Αγίους και τους Αναχωρητές της Εκκλησίας μας. Ας παραδειγματιστούμε από τον βίο τους και ας τους μιμηθούμε. Όταν συνάντησε ο Άγιος Παφνούτιος τον Άγιο Ονούφριο, λίγο πριν αναχωρήσει ο τελευταίος από τον κόσμο τούτο, είπε στον Άγιο Ονούφριο:

«Γνωρίζω, αγιότατε Πάτερ, ότι πολύ κόπο δοκίμασες σ' αυτή την έρημο». Τότε ο Άγιος Ονούφριος συμπλήρωσε: «Πίστεψέ με, αγαπητέ, ότι υπέμεινα πολλά βάσανα απ' τον πολύ καύσωνα του καλοκαιριού και την παγωνιά του χειμώνα,

11. Πρβλ. Ματθ. 16:11–12.

την πείνα και άλλες κακουχίες του σώματος. Τα ρούχα μου έλυωσαν κι έμεινα ολόγυμνος. Όλα τα υπέμεινα καρτερικά, στοχαζόμενος, όπως πρέπει να κάμνει ο καθένας, τα ανείπωτα αγαθά που ετοίμασε ο Θεός γι' αυτούς που τον αγαπούν. Βλέποντας ο Κύριος την πολλή μου στενοχώρια ευδόκησε και φύτρωσαν τρίχες σ' όλο το σώμα μου και σκεπασμένος απ' αυτές δεν αισθανόμουν πια την παγωνιά ή άλλο βάσανο. Εκτός απ' αυτό καθημερινά Άγγελος μου έφερνε ψωμί για να στηρίζομαι και να υπηρετώ το Θεό με περισσότερη θερμότητα».

Ας διδαχθούμε από τους βίους των Αγίων της Εκκλησίας μας, όπως του Αγίου Ονουφρίου του θαυματουργού, και ας δούμε ότι οι άνθρωποι αυτοί είχαν δώσει όλο τους το είναι στον Κύριο χωρίς δεύτερη σκέψη. Ας δούμε ότι οι άνθρωποι του Θεού, την ημέρα που κοινωνούν πλημμυρίζουν από πνευματική παρηγοριά. Ούτε πεινούν, ούτε διψούν, ούτε αισθάνονται πόνο ή άλλη θλίψη. Οι Άγιοι του Χριστού που δεν λογαριάζουν τις θλίψεις και τις κακουχίες του κόσμου τούτου για χάρη του Θεού, αναλαμβάνονται από τους Αγγέλους στον Παράδεισο και βλέποντας την τόση λαμπρότητα και ωραιότητα των ουρανίων ταγμάτων θαμπώνονται. Γίνονται ένα με το θείο φώς, χαίρονται το Πνεύμα του. Ευφραίνονται και αγάλλονται περίσσια, αξιωνόμενοι τόσων αγαθών. Λησμονούν πέρα για πέρα όλους τους προηγούμενους κόπους και τις στενοχώριες που υπέμειναν.

Η φύση των πειρασμών

Η φύσις των πειρασμών είναι διπλή. Διότι οι θλίψεις βασανίζουν τις καρδιές, όπως τον χρυσόν εις την κάμινον, με το να δοκιμάζουν διά της υπομονής την ακεραιότητά των, ή πολλές φορές και οι ίδιες οι αφθονίες της ζωής γίνονται το δοκιμαστήριον δια τους περισσοτέρους. Διότι εξ ίσου είναι δύσκολο και να διαφυλαχθεί αταπείνωτος η ψυχή στις δυσκολίες των πραγμάτων και να μη αλαζονευθεί και εκτραπεί προς αδικίαν στις ευτυχείς περιστάσεις. Παράδειγμα δε από το πρώτον είδος των πειρασμών είναι ο μεγάλος προφήτης Ιώβ. Τέτοιο παράδειγμα υπήρξε και ο Άγιος Ονούφριος. Ακαταμάχητοι αθλητές. Και οι δύο με το να υποδεχθούν με ακλόνητον καρδίαν και αμετάβλητον φρόνημα ολόκληρη την ωσάν ορμήν χειμάρρου σφοδρότητα του διαβόλου, απεδείχθηκαν τόσον ανώτεροι από τους πειρασμούς, όσον πιο μεγάλα και ανυπέρβλητα τους εφάνησαν ότι είχαν προβληθεί από τον εχθρόν τα αγωνίσματα.

Αν κρατήσουμε την πίστη, δεν θα κατακριθούμε και θα στολιστούμε με κάθε είδους αρετή. Γιατί τόση δύναμη έχει η πίστη, ώστε να δίνει τη δυνατότητα να περπατάνε οι άνθρωποι και πάνω στη θάλασσα. Άνθρωπος ίδιος μ' εμάς ήταν ο Άγιος Πέτρος, που είχε σάρκα και αίμα και μεγάλωσε και ανδρώθηκε, τρώγοντας τις ίδιες μ' εμάς τροφές. Αλλά όταν ο Ιησούς του είπε «έλα», επειδή πίστε-

ψε, περπάτησε πάνω στα νερά,[12] έχοντας την πίστη πιο σίγουρο θεμέλιο και από την προκυμαία και κινώντας ανάλαφρα το βαρύ σώμα του, χάρη στην ελαφρότητα που του χάριζε η πίστη. Όσο βέβαια είχε την πίστη, πατούσε γερά πάνω στο νερό. Όταν όμως δίστασε, τότε άρχισε να καταποντίζεται.[13] Γιατί όσο έχανε λίγο-λίγο την πίστη, τόσο βούλιαζε και το σώμα. Γνωρίζοντας όμως το πάθημά του, του είπε ο Ιησούς που γιατρεύει τα πάθη των ψυχών μας: «Ολιγόπιστε, γιατί δίστασες;».[14] Και πάλι, παίρνοντας δύναμη από τον Χριστό, που τον κράτησε από το δεξί χέρι, αφού πάλι πίστεψε με τη χειραγωγία του Δεσπότου Χριστού, έκανε την ίδια και πάλι διαδρομή, περπατώντας στη θάλασσα. Αυτό το γεγονός, ότι δηλαδή περπάτησε πάλι, το αναφέρει έμμεσα το Ευαγγέλιο που λέει· «αφού ανέβηκαν πάλι στο πλοίο...».[15] Διότι δεν είπε ότι κολυμπώντας ο Πέτρος ανέβηκε, αλλά αφήνει να εννοηθεί ότι όσο διάστημα έκανε, περπατώντας στα κύματα προς τον Ιησού, τόσο περπάτησε και επιστρέφοντας μαζί Του, για να ανέβει πάλι στο πλοίο.

«Πάντοτε να χαίρετε, λέγει ο Απόστολος, αδιακόπως να προσεύχεσθε, δι' όλα να ευχαριστείτε».[16] Ας αναλογιστούμε τι σημαίνει αυτό το «χαίρειν» και ποία είναι η ωφέλεια από αυτό και πώς μπορεί να κατορθωθεί η αδιάλειπτος προσευχή και να αποδίδεται δια το κάθε τι ευχαριστία εις τον Θεόν. Εκτενέστερο σχόλιο επί τούτου, με πρακτική προέκταση για τον καθένα μας, θα μπορούσε να θεωρηθεί το εξής απόσπασμα του αγίου Μακαρίου του Αιγυπτίου, σε απλή μετάφραση:[17]

> Η φρόνιμη ψυχή, όταν βρεθεί μέσα στα κακά και τη θλίψη, δεν απελπίζεται, αλλά κρατά αυτό πού έχει αποκτήσει, και όσα κι αν της προκαλέσει ο σατανάς με αμέτρητους πειρασμούς, τα υπομένει και λέει: Κι αν ακόμη είναι να πεθάνω εγώ, τον Θεό δεν τον εγκαταλείπω. Και τότε, εάν ο άνθρωπος υπομείνει τους πειρασμούς, αρχίζει ο Κύριος και λέει στον σατανά: Βλέπεις πόσα κακά και θλίψεις έφερες εναντίον του, και δεν σε υπάκουσε, αλλά υπηρετεί και φοβάται εμένα. Τότε ντροπιάζεται ο διάβολος και δεν έχει να πει τίποτε. Διότι, και στην περίπτωση του Ιώβ, αν γνώριζε ο διάβολος, ότι πέφτοντας αυτός (ο Ιώβ) στους πειρασμούς, επρόκειτο να τους υπομείνει και να μη νικηθεί, δεν θα το ζητούσε από τον Θεό για να μη ντροπιαστεί. Έτσι και τώρα, μ' αυτούς που υπομένουν τις θλίψεις και τους πειρασμούς ντροπιάζεται ο σατανάς και μετανιώνει — πού τους έβαλε σε θλίψεις — γιατί δεν μπόρεσε να πετύχει τί-

12. Ματθ. 14:29.
13. Ματθ. 14:30.
14. Ματθ. 14:31.
15. Ματθ. 14:32.
16. Α΄ Θεσ. 5:16–18.
17. Άγιος Μακάριος ο Αιγύπτιος, απόσπασμα σε απλή μετάφραση.

ποτε. Διότι αρχίζει και του λέει ο Κύριος: Στον παραχώρησα, σου επέτρεψα να τον υποβάλλεις σε πειρασμό. Μήπως πέτυχες τίποτε; Μήπως σε υπάκουσε;

Εγρήγορση και μίμηση των Αγίων

Πολλά φανερώνονται μέσα στους βίους των ερημιτών της Θηβαΐδος. Διαβάζοντας το βίο του Αγίου Ονουφρίου ας σκεφτούμε πόσο πραγματικά υστερούμε και απέχουμε απ' τη θειοειδή αυτή ζωή εμείς οι σύγχρονοι Χριστιανοί. Κέντρο και γνώμονας της ζωής του Οσίου Ονουφρίου υπήρξε το Ευαγγελικό: «Ζητείτε πρώτον την βασιλείαν του Θεού και την δικαιοσύνην Αυτού και πάντα ταύτα προστεθήσεται υμίν».[18] Δύσκολη η εφαρμογή της εντολής αυτής και πίστη πολλή χρειάζεται.

Ο σύγχρονος άνθρωπος, καθηλωμένος μπροστά στην τηλεόρασή του, όπως έχει λεχθεί, για να δει και να ακούσει το καινούργιο, πατάει όλα τα κουμπιά του τηλεχειριστηρίου και πέφτει συνέχεια στα ίδια και στα ίδια και στα ολόιδια... Έτσι, κι η τελευταία του ελπίδα για το καινούργιο σβήνει και μένει στα ίδια..., στη ρουτίνα του..., στο τέλμα του..., στο θάνατό του... Χορταίνει από πλήξη... Γι' αυτό και χρειάζεται εγρήγορση πνευματική και διαρκής προετοιμασία. «Γρηγορείτε», είπε ο Κύριος, και «γίνεσθε έτοιμοι, ότι η ώρα ου δοκείτε ο υιός του ανθρώπου έρχεται».[19] Ο υιός του ανθρώπου, ο αδέκαστος Κριτής, έρχεται για τον καθένα με τον θάνατό του και για όλους κατά τη δευτέρα παρουσία σε ώρα που δεν την περιμένουμε.

Οι άγιοι μας διδάσκουν προπαντός και μας εμπνέουν με την αγία ζωή τους. Γι' αυτό και εκείνοι πού πορεύονται με συνέπεια την οδό της αρετής και της τελειότητος, πρέπει να αποβλέπουν προς τους βίους των αγίων ως «προς αγάλματά τινα κινούμενα και έμπρακτα».[20] Οι εκπληκτικοί βίοι των αγίων μας είναι αγάλματα ζωντανά, έμπρακτα μνημεία της αρετής, πού μας διδάσκουν και μας καλούν «το εκείνων αγαθόν οικείον ποιείσθαι δια μιμήσεως», να τους μιμηθούμε, για να οικειοποιηθούμε την αρετή τους. Οι Ασκητές της Ερήμου, είναι άνθρωποι που εβίασαν τη φύση τους για να φτάσουν στο υπέρ φύσιν, που για τον προπτωτικό άνθρωπο θεωρούνταν φυσικό. Άνθρωποι με στερεή πίστη, δεν δυσπιστούν εμπρός στο θαύμα, το οποίο, σύμφωνα με το Ευαγγέλιο, μπορούν να κάμουν και οι ίδιοι, με τη χάρη και τη δύναμη που τους δίνει ο Θεός. Οι ίδιοι ζουν μόνοι, με το Γέροντά τους, τη συνοδεία τους ή το μοναστήρι τους (κοινόβιο συνήθως), μελετώντας το λόγο του Θεού και τρεφόμενοι με τη θεία Κοινωνία.

18. Ματθ. 6:33.
19. Ματθ. 24:42, 44· 25:13.
20. Μέγας Βασίλειος, *Επιστολή 2, Γρηγορίῳ ἑταίρῳ*, ΕΠΕ 1, 68.

Η αναχώρηση του Αγίου Ονουφρίου στην έρημο

Στο σημείο αυτό ας δούμε ότι στον Άγιο Ονούφριο, μετά τα όσα του διηγήθηκαν, σχετικά με τους αναχωρητές, οι υπόλοιποι μοναχοί του κοινοβίου, στο οποίο βρισκόταν αρχικά, καθημερινά αύξανε ο πόθος και έλυωνε η ψυχή του για την αγάπη της ησυχίας. Μια νύχτα πήρε μαζί του λίγα ψωμιά και βγήκε από το Μοναστήρι, παρακαλώντας το Θεό να τον οδηγήσει όπου είναι ευάρεστο σ' Αυτόν για να κατοικήσει. Όταν έφτασε στην έρημο έβαλε στο μυαλό του να κατοικήσει κάπου σ' ένα βουνό και τότε είδε μπροστά του ένα υπέρλαμπρο φως. Γεμάτος από φόβο θέλησε να επιστρέψει ξανά στο Κοινόβιο.

Αλλ' αμέσως φάνηκε σε κείνο το φως ένας ωραιότατος άνθρωπος, θαυμάσιος στη θέα και ένδοξος, που του είπε: «Μη φοβηθείς, Ονούφριε. Εγώ είμαι ο Άγγελος του Θεού που με πρόσταξε να σε φυλάω απ' την ώρα που γεννήθηκες, ως την ώρα που θα πεθάνεις. Προχώρα, λοιπόν, και μη φοβηθείς του διαβόλου τις πονηρίες, ή τους πειρασμούς ή οτιδήποτε σου συμβεί. Γιατί εγώ είμαι μαζί σου για να σε προσέχω ώσπου να παραδώσω την ψυχή σου στα χέρια του Θεού». Λέγοντάς του αυτά ο Άγγελος τον συνόδεψε για αρκετή απόσταση όπου ήταν μια σπηλιά. Τότε αυτός έγινε άφαντος. Ο Άγιος Ονούφριος κτύπησε την πόρτα της σπηλιάς και είδε να βγαίνει ένας γέροντας χαριτωμένος και ενάρετος. Αφού τον προσκύνησε, αυτός τον ασπάστηκε λέγοντας: «Καλωσόρισες, αδελφέ μου, Ονούφριε. Ο Κύριος να σε σκέπει και να σε φυλάει». Μπήκαν στη σπηλιά και έμεινε κοντά του λίγες μέρες διδασκόμενος διάφορα πράγματα. Αφού τον νουθέτησε αρκετά για όσα είναι αναγκαία για την άσκηση, του είπε: «Σήκω παιδί μου για να σε οδηγήσω σε μια σπηλιά ησυχαστική, στην εσωτερική έρημο στην οποία θέλει ο Κύριος να κατοικήσεις μόνος σου και να πολεμήσεις ενάντια στο δαίμονα για να πάρεις τα τρόπαια της νίκης». Περπατώντας τέσσερα μερόνυχτα έφτασαν σε μια καλύβα μικρή πού είχε φοινικιά και βρύση ωραία και του λέγει: «Αυτός είναι ο τόπος που σου ετοίμασε ο Κύριος για να κατοικήσεις». Έμεινε μαζί του τριάντα μέρες διδάσκοντάς τον κάθε λεπτομέρεια της μοναχικής παλαίστρας. Ύστερα πήγε στη σπηλιά του και ερχόταν και επισκεπτόταν τον Άγιο μέχρι που πέθανε εδώ και τον έθαψε. Το όνομά του ήταν Ερμείας απ' τη φυλή του Ισάχαρ.

Η Σοφία Σειράχ για τον πλούτο

> Μὴ ἔπεχε ἐπὶ τοῖς χρήμασί σου καὶ μὴ εἴπῃς· αὐτάρκη μοί ἐστι. Μὴ ἐξακολούθει τῇ ψυχῇ σου καὶ τῇ ἰσχύϊ σου τοῦ πορεύεσθαι ἐν ἐπιθυμίαις καρδίας σου, καὶ μὴ εἴπῃς· τίς με δυναστεύσει; ὁ γὰρ Κύριος ἐκδικῶν ἐκδικήσει σε. Μὴ εἴπῃς, ἥμαρτον, καὶ τί μοι ἐγένετο; ὁ γὰρ Κύριός ἐστι μακρόθυμος. Περὶ ἐξιλα-

> σμοῦ μὴ ἄφοβος γίνου, προσθεῖναι ἁμαρτίαν ἐφ᾽ ἁμαρτίαις· καὶ μὴ εἴπῃς· ὁ οἰκτιρμὸς αὐτοῦ πολύς, τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν μου ἐξιλάσεται· ἔλεος γὰρ καὶ ὀργὴ παρ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ ἁμαρτωλοὺς καταπαύσει ὁ θυμὸς αὐτοῦ. Μὴ ἀνάμενε ἐπιστρέψαι πρὸς Κύριον καὶ μὴ ὑπερβάλλου ἡμέραν ἐξ ἡμέρας· ἐξάπινα γὰρ ἐξελεύσεται ὀργὴ Κυρίου, καὶ ἐν καιρῷ ἐκδικήσεως ἐξολῇ. Μὴ ἔπεχε ἐπὶ χρήμασιν ἀδίκοις· οὐδὲν γὰρ ὠφελήσει σε ἐν ἡμέρᾳ ἐπαγωγῆς. Μὴ λίκμα ἐν παντὶ ἀνέμῳ καὶ μὴ πορεύου ἐν πάσῃ ἀτραπῷ· οὕτως ὁ ἁμαρτωλὸς ὁ δίγλωσσος. Ἴσθι ἐστηριγμένος ἐν συνέσει σου, καὶ εἷς ἔστω σου ὁ λόγος. Γίνου ταχὺς ἐν ἀκροάσει σου καὶ ἐν μακροθυμίᾳ φθέγγου ἀπόκρισιν. Εἰ ἔστι σοι σύνεσις, ἀποκρίθητι τῷ πλησίον· εἰ δὲ μή, ἡ χείρ σου ἔστω ἐπὶ στόματί σου. Δόξα καὶ ἀτιμία ἐν λαλιᾷ, καὶ γλῶσσα ἀνθρώπου πτῶσις αὐτῷ. Μὴ κληθῇς ψίθυρος, καὶ τῇ γλώσσῃ σου μὴ ἐνέδρευε· ἐπὶ γὰρ τῷ κλέπτῃ ἐστὶν αἰσχύνη, καὶ κατάγνωσις πονηρὰ ἐπὶ διγλώσσου. Ἐν μεγάλῳ καὶ ἐν μικρῷ μὴ ἀγνόει.[21]

Τίποτε δεν μπορεί να προβάλλεται ως δικαιολογία, όταν λάβωμεν υπ' όψιν το πυρ της γεέννης που θα μας κατατρώγη τον καιρόν εκείνον, κατά τον οποίον εξ αιτίας μικράς αποκλίσεως και ολίγου ιδρώτος θα έχωμεν χάσει τον ουρανόν και τα απερίγραπτα αγαθά. Διότι και ο χρόνος είναι σύντομος και ο κόπος ολίγος· και όμως έχομεν εξαχρειωθή και περιεπέσαμεν πάλιν σε ηθική κατάπτωση και μάλιστα χειρότερη από αυτή που χαρακτήριζε τους ανθρώπους των αρχαίων χρόνων. Εις την γη αγωνίζεσαι και εις τους ουρανούς στεφανώνεσαι· από ανθρώπους τιμωρείσαι και τιμάσαι από τον Θεόν· δύο ημέρας τρέχεις και βραβεύεσαι αιωνίως· με το φθαρτόν σώμα αγωνίζεσαι και οι τιμές αποδίδονται εις το άφθαρτον.

Οι ερημίτες της Θηβαΐδας και της Νιτρίας μας φαίνονται, παρ' όλον ότι ζουν σε μία πυρίφλογη και άγονη έρημο, να ομοιάζουν μ' ευτυχισμένους και μακάριους ανθρώπους, μέσα σ' ένα εξαίσιο θερμοκήπιο γιγάντων της αρετής και του πνεύματος. Αναλογιζόμενος τους γίγαντες αυτούς της πίστεως μη στηρίζεσαι εις τα χρήματά σου και μη είπης «έχω αρκετά χρήματα». Μη ακολουθείς τις ορέξεις της ψυχής σου και την συναίσθησιν της σωματικής σου δυνάμεως, και της επί των άλλων εξουσίας σου, ώστε να πορεύεσαι με τις κακές επιθυμίες της καρδίας σου. Η αιχμαλωσία αυτή άρχισε εν αυτή την πηγή του ανθρωπίνου γένους. Ο πρώτος άνθρωπος, πριν να αποκτήσει απόγονον, εγένετο δούλος και αιχμάλωτος της αμαρτίας. Ο μέγας αιχμαλωτιστής είναι ο σατανάς, ο εχθρός του Θεού και του ανθρώπου. Χρησιμοποιεί τον κόσμον και την σάρκα και σύρει τους αιχμαλώτους του δια του βορβόρου. «Εκήρυξε δε και αιχμαλώτοις άφεσιν, ην και

21. Σοφ. Σειρ. 5:1–15.

ενήργησε, δήσας τον ισχυρόν, τον τυραννικώς και αδυναστεύσαντα του γένους ημών Σατανάν και τα σκεύη αυτού διαρπάσας ημάς».[22]

Η ελευθερία του Ευαγγελίου

Το ευαγγέλιον του Μεσσίου είναι μήνυμα και Διακήρυξις ελευθερίας, ως το προς τον Ισραήλ εν Αιγύπτω και εν Βαβυλώνι. Δια της αξιομισθίας του Χριστού οι αμαρτωλοί ελευθερούνται από τους δεσμούς της ενοχής και δια του Πνεύματος και της χάριτος από τις αλυσίδες της διαφθοράς.

Είναι απελευθέρωσις από την χειροτέραν δουλείαν, την οποίαν απολαμβάνουν πάντες όσοι καθιστούν τον Ιησούν κεφαλήν των και θέλουν να κυβερνώνται από Αυτόν. Ο Μεσσίας ακόμη ήλθεν ου μόνον δια του λόγου του ευαγγελίου του να κομίσει το φώς εις τους καθημένους εν τω σκότει, αλλά και δια της δυνάμεως της χάριτός του να δώσει την όρασιν εις όσους ήταν τυφλοί. Ο χρόνος της ζωής μας είναι λίγος, σύντομη η ευκαιρία για σωτηρία. Όταν λοιπόν σπαταλήσουμε αυτόν τον σύντομο χρόνο που μας δόθηκε για να μάθουμε κάτι χρήσιμο, στο να ακούμε περιττά κι ανώφελα και βλαβερά λόγια, πότε θα βρούμε τον άλλο χρόνο για να μάθουμε τα αναγκαία και κατεπείγοντα; Γιατί, κι αν ακόμα ήταν μεγάλος ο χρόνος της ζωής μας, πάλι έπρεπε να τον αφιερώνουμε στα χρήσιμα. Τώρα όμως που είναι και λίγος και σύντομος, πώς δεν θα είναι πράξη της μεγαλύτερης ανοησίας και αυτόν το λίγο χρόνο να τον σπαταλούμε σε διδασκαλίες που διαφθείρουν την ψυχή μας; Τί ανάγκη έχεις για φάρμακο; Μη δεχτείς την πληγή για να μην ξοδέψεις τον χρόνο σου να θεραπεύεις αυτά που παίρνεις από άλλους. Εξασφάλισε την υγεία σου από τις θείες Γραφές, κι αν έλθει κανείς που σου λέει κάτι άλλο, κλείσε τα αυτιά σου, απομακρύνσου γρήγορα από κοντά του και μην καθυστερήσεις καθόλου.

Τα μαθηματικά του Θεού

Το πνεύμα του Χριστού υπερβαίνει την κοινή λογική. Καταργεί και τα μαθηματικά των ανθρώπων. Όταν ο Χριστός στάθηκε και παρατηρούσε τι έριχνε ο καθένας στο «γαζοφυλάκιον», στο θησαυροφυλάκιο του ναού, και είδε μία χήρα φτωχή που έρριξε δύο λεπτά, είπε πως αυτή «πλείον πάντων έβαλε», έδωσε τα πιο πολλά, διότι έδωσε όλη την περιουσία της, «πάντα όσα είχε».[23] Τα αληθινά ανώτερα είναι τα μαθηματικά του Θεού. Η ελπίδα της απολαύσεως των αιωνίων αγαθών, της άφθαρτης δόξας και της ανέκφραστης χαράς της ουρανίου βα-

22. Πρβλ. Λουκ. 4:18.
23. Μάρκ. 12:41–44.

σιλείας, μας στηρίζει στις δοκιμασίες μας και μας εμπνέει στους αγώνες αυτής της μικρής και πρόσκαιρης ζωής μας, που δεν είναι παρά μια ασήμαντη στιγμή μπροστά στην ατελεύτητη αιωνιότητα.

Άνθρωπος και κτίση

Ο άνθρωπος είναι απαύγασμα της φύσης. Φύση και άνθρωπος πρέπει να συνυπάρχουν αρμονικά, ν' αγιάζονται συνεχώς υπό Πνεύματος Αγίου. Ποτέ το ένα δεν πρέπει να λειτουργεί σε βάρος του άλλου... Αν γίνεται αυτό, τότε έχουμε μονομέρεια, αίρεση, παρέκκλιση, ανισορροπία, καταστροφή. Χωρίς φύση και κτίση δεν νοείται άνθρωπος. Και χωρίς τον άνθρωπο δεν αξιοποιείται, δεν αγιάζεται η φύση... Εδώ αποδεικνύεται η αλληλοπεριχώρηση, έλλογης και άλογης φύσης. Οι Ερημίτες στα δυσπρόσιτα κελλιά τους, «εν σπηλαίοις και όρεσι και ταις οπαίς της γης»,[24] προσπαθούν να ξαναζήσουν την Καινή Κτίση της προπτωτικής καταστάσεως, και να φτάσουν αρκετοί από τους γέροντες από το κατ' εικόνα στο καθ' ομοίωσιν. Οι πραγματικές διαστάσεις του ανθρώπου είναι οι διαστάσεις ενός παιδιού προς τον Πατέρα του. Όπως τα παιδιά θέλουν μόνο ν' αγαπούν τον πατέρα τους και τη μητέρα τους, και ν' αγαπιούνται απ' αυτούς και δε σκοτίζονται για τα προβλήματά τους έχοντας την πίστη πως θα φροντίσουν γι' αυτά οι γονείς τους, έτσι ακριβώς θέλει ο Θεός να διαμορφωθούν οι σχέσεις μας μαζί Του. Γι' αυτό όταν οι μαθητές ρώτησαν τον Χριστό πώς θα προσεύχονται, πώς δηλαδή θα επικοινωνούν με το Θεό, ο Χριστός τους υπέδειξε την πατρική - υιϊκή προσευχή:

> Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον· καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Ἀμήν.[25]

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/afieroma/ermoupoli/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

24. Εβρ. 11:38.
25. Ματθ. 6:9–13.

Ιδιόμελα αφιερωμένα στον Άγιο Ονούφριο

Από την υμνογραφία της εορτής του Αγίου (12 Ιουνίου)

> *Τα κείμενα παρατίθενται στο πρωτότυπο. Έχουν διορθωθεί μόνο προφανή τυπογραφικά σφάλματα της προηγούμενης έκδοσης. Το ιδιόμελο «Ἐζήτησας θεοφόρε», που εμφανιζόταν δύο φορές, παρατίθεται μία φορά.*

1. Ὡς ὑπέρλαμπρον ὁ Χριστός σου εὑρών, ψυχῆς τὸ καθαρὸν σκήνωμα, Ὀνούφριε, ἐνοίκησεν ἐν σοί· καὶ θέσει Θεὸς γεγονώς, συμβασιλεύεις αὐτῷ αἰωνίως, πρεσβεύων ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

2. Δεῦτε τῶν ὀρθοδόξων πληθύς, τὸν τῆς Τριάδος λειτουργὸν τὸν θειότατον, Ὀνούφριον τὸν γενναῖον, ἐν ἐγκωμίων ᾠδαῖς ψαλμικῶς ὑμνοῦντες, οὕτως εἶπωμεν· ἀστὴρ ὁ φανότατος, ἡ κυπρίζουσα ἄμπελος, περιστερά τε ἐν ἰλύσι μὴ μείνασα, ὁ πανθαύμαστος ὀχετός τε τοῦ Πνεύματος, ῥόδον ἱεροχούντιον, ξεόμενον ἄρωμα, καὶ εὐωδίαν ἐκπέμπων πνευματικὴν ἐν τοῖς πέρασι, Χριστὸν ἐκδυσώπει ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν δοθῆναι τὸ μέγα ἔλεος.

3. Ἐζήτησας, θεοφόρε, τοῦ θεωρεῖν τοῦ Κυρίου τὴν τερπνότητα, καὶ μόνος αὐτῷ μόνῳ προσομιλεῖν ἐπεπόθησας· ὅθεν κόσμον καταλιπών, φυγαδεύων καὶ διαιτώμενος ἐν ἐρήμοις καὶ ὄρεσι, καὶ τὸν Χριστὸν ἐνδεδυμένος, χιτῶνος οὐκ ἐφρόντιζες, τῆς ἀφθαρσίας χιτῶνα σεαυτὸν ἐμπορευόμενος, μεθ᾽ οὗ εἰσῆλθες εἰς τὸν οὐράνιον νυμφῶνα, αἰωνίως ἀγαλλόμενος, Ὀνούφριε ὅσιε.

4. Χαίροις, τῶν ἀσκητῶν καλλονή γεγενημένος καὶ ἀήττητος πρόμαχος· παθῶν γὰρ ἐκτέμνων ῥίζας, καὶ τῶν δαιμόνων ὁρμὰς ὑποστὰς ἀνδρείως, ἐθριάμβευσας αὐτῶν τὴν ἀσθένειαν καὶ ψυχόλεθρον πλάνησιν, τὴν τοῦ Σταυροῦ δὲ τοῦ Σωτῆρος ἐνέργειαν καὶ ἀνίκητον ἐφανέρωσας δύναμιν, ἣν καὶ περιζωσάμενος ἐνίκησας ἅπαντας τοὺς πολεμοῦντάς σε, Πάτερ πνευματοφόρε Ὀνούφριε· Χριστὸν ἐκδυσώπει ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν δοθῆναι τὸ μέγα ἔλεος.

5. Χαίροις, ὁ τοῦ Χριστοῦ μου ἀγρός, ὁ τετραπλόοις πεπλησμένος ἀρώμασι, σοφίᾳ τε, καρτερίᾳ καὶ παρθενίᾳ σαφῶς καὶ ἀσκήσει θείᾳ ἐγκοσμούμενος· ἡ γῆ ἡ τοῦ Πνεύματος, ἀγαθή τε καὶ εὔπιος, ἡ τὸν καρπόν γε διαδίδουσα ἄρτιον· ἡ φιλέρημος ἀηδὼν ὁ Ὀνούφριος, ὕδωρ φιλανθρωπίας τε, ἐφ᾽ οὗ ἐπεφέρετο τὸ σὺν Πατρὶ θεῖον Πνεῦμα, τὸ δι᾽ Υἱοῦ χαριζόμενον· θερμῶς ὃ δυσώπει ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν δοθῆναι τὸ μέγα ἔλεος.

6. Ὅσιε Ὀνούφριε, τῆς στερρότάτης ἀσκήσεως, ἐν τῇ καυστικῇ καὶ ἐπιπόνῳ διατριβῇ, ὡς ἐν ἀδύτοις ἀναπαυόμενος διετέλεσας· τοῖς ἐρημικωτέροις γὰρ ἑαυτὸν συνάψας πνευματικῶς, τὰς πυριφλέκτους φαρέτρας τῶν δαιμόνων κατεπάτησας, καὶ ὑπεράνω πάσης ἀρετῆς γεγονώς, συναυλίζῃ Ἀγγέλοις ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, μεθ᾽ ὧν πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

7. Τὸν ἐπὶ γῆς Ἄγγελον καὶ ἐν οὐρανοῖς ἄνθρωπον Θεοῦ, τοῦ κόσμου τὴν εὐκοσμίαν, τὴν τρυφὴν τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν ἀρετῶν, τῶν ἀσκητῶν τὸ καύχημα, φιλέορτοι τιμήσωμεν· πεφυτευμένος γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου, ἐξήνθησε δικαίως, καὶ τῶν θαυμάτων ταῖς ἀκτῖσι τὰ πέρατα διείληφε τῆς γῆς, ἀγγελικῶς βιώσας, Ὀνούφριε, ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ.

8. Τὴν ἐγκάρδιον ἀγάπην τὴν εἰς Χριστόν σου, Πάτερ, τίς οὐ θαυμάσει; Βληθεὶς γὰρ τῷ ταύτης βελέμνῳ, ἐμμένειν ἔτι οὐκ εἶχες τῇ ἀδελφότητι ᾗπερ συνῴκεις πρὸ τοῦ· ὅθεν καὶ πάντας λαθών, ἐξῆλθες ἑπόμενος τῷ καλοῦντί σε, χαίρων τῇ ὀπτασίᾳ τοῦ θείου φωτός· καὶ τὴν πορρώτεραν τῶν ἐγκοσμίων γυμνὸς καταλαβών, ἄτροφός τε καὶ ἄσκηνος διὰ παντὸς διετέλεις, ἐκβιαζόμενος οἷον πρὸς ἀσαρκίαν, ἀοίδιμε, τὸν ἀφανῆ δράκοντα τὸν δαψιλέον, εἶπως καταβάλλῃς εἰς τέλος, ὡς εὐμεγέθης ἐλάφας ἀντιταττόμενος κατ᾽ αὐτοῦ τῇ πίστει τῆς Τριάδος· καὶ ταύτῃ τοι τροπωσαμένου σου τοῦτον, ἐκρότησαν Ἄγγελοι, ἐθαύμασαν ἄνθρωποι, ὅτε πρὸς Χριστὸν ἐξεδήμησας τροπαιοφόρος. Διὸ μὴ διαλίπῃς πρὸς αὐτὸν ἱκετεύων ὑπὲρ ἡμῶν τῶν τιμώντων σε, ὡς ἡμῖν καθυπέσχου, θεοφόρε Ὀνούφριε.

9. Ἐνδυναμωθεὶς ἐν Κυρίῳ τῷ Θεῷ, κατὰ τὸν ἔξοχον φημὶ Ἀπόστολον,[1] θεοφόρε Πατὴρ ἡμῶν Ὀνούφριε, καὶ ἐνδυθεὶς τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, ἐξῆλθες εἰς ἄμυναν τὴν κατὰ τῶν ἐχθρῶν· τὴν γὰρ ὀσφὺν περιζωσάμενος καὶ εὐαγγελικῶς ὑποδυσάμενος τοὺς πόδας, τὸν τῆς δικαιοσύνης θώρακα ἐνέβαλες καὶ τὴν τοῦ σωτηρίου περικεφαλαίαν· καὶ ὡς στρατιώτης εὐσθενής, εἰς τὴν συμπλοκὴν καθώρμισας τοῦ διαβόλου, τὸν θυρεὸν ἐν ταῖς χερσὶ κατέχων τῆς πίστεως. Ἀλλὰ σπεῦσον καὶ ἡμᾶς ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἀνθρωποκτόνου ἀπαλλάξαι, ταῖς πρὸς Θεὸν πρεσβείαις σου, ὅσιε Πάτερ, τοὺς τὴν μνήμην σου δοξάζοντας.

10. Οὐρανοδρόμῳ ἐπιβὰς ὀχήματι, θεσπέσιε, τῶν ἀρετῶν κατέλαβες τὴν ἀκρόπολιν δι᾽ ἀσκήσεως, ἐκ τῆς ἐρήμου πολεύων τῆς ἄνω Ἰερουσαλὴμ τὰ ὑπερκόσμια· καὶ τῶν ἐκ πόνων ἀγώνων ἀξίως τὰ γέρα κομισάμενος, ταῖς οὐρανίαις συναγάλλῃ ταξιαρχίαις, παμμακάριστε, τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν κληρονόμος καὶ τῆς βασιλείας οἰκήτωρ γενόμενος. Ἀλλὰ πρέσβευε, θεοφόρε Ὀνούφριε, τῷ Σωτῆρι τῶν ὅλων εἰρηνεῦσαι τὸν κόσμον καὶ σῶσαι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

11. Ἀνέτειλεν ἡμέρα εὐφροσύνης καὶ ἑορτὴ πανσεβάσμιος τοῦ ἱεροῦ Ὀνουφρίου, τὴν οἰκουμένην πᾶσαν τῷ φωτὶ τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ καταυγάζουσα· ὅθεν πάντες ὕμνοις χρεωστικῶς ἀνυμνήσωμεν λέγοντες· χαίροις, τῆς ἐρήμου οἰκήτωρ δεξιὸς καὶ τοῦ οὐρανοῦ πολίτης ἱερός, ὁ ἐν σώματι Ἄγγελος καὶ ἐν οὐρανοῖς ἄνθρωπος· χαίροις, ὁ τῆς οἰκουμένης παμφαὴς φωστὴρ καὶ χρυσαυγής· χαίροις, τῶν μοναζόντων τὸ καύχημα τὸ θεῖον, καὶ τῶν ἐν κινδύνοις ὁ βοηθὸς καὶ ῥύστης· καὶ νῦν, Ὀνούφριε Πατὴρ ἡμῶν, πρέσβευε τοῦ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

12. Ὅσιε Πάτερ Ὀνούφριε, ὡς φρόνιμος ὄφις, διὰ τοῦ στενοῦ καὶ ἐπιπόνου τῶν ἀσκητικῶν σου γυμνασμάτων ἀποσεισάμενος τὸ παλαιὸν ἔνδυμα, ὤφθης ἀνακαινιζόμενος· καὶ τῷ ὕψει τῶν ἀρετῶν ἀναβάς, ὡς ἀετὸς πρὸς τὸν Λίβανον, φέρων τὰ πτερὰ τῶν δακρύων καὶ τῆς προσευχῆς, ἀνῆλθες πρὸς οὐρανὸν διὰ τῆς ἄνω θεωρίας, καὶ συνηρμόθης τῷ Θεῷ, ὡς ὁ θεσπέσιος Παῦλος· ᾧπερ μὴ ἀποκάμῃ πρεσβεύων ὑπὲρ ἡμῶν, τῶν ἐν πίστει καὶ πόθῳ τελούντων τὴν ἁγίαν μνήμην σου.

1. Πρβλ. Εφ. 6:10–17.

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/afieroma/idiomela/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

Μέρος Β΄

Συναξαριστής

Εις Μνήμη της Αγίας Ενδόξου Μεγαλομάρτυρος και Αθλοφόρου του Χριστού Κυριακής

Ἀκολουθία ψαλλομένη τῇ Ζ΄ Ἰουλίου

Το κείμενο της Ακολουθίας παρατίθεται στο πρωτότυπο. Διορθώθηκαν μόνο προφανή τυπογραφικά σφάλματα της προηγούμενης έκδοσης (π.χ. «ΙΙ» αντί «Π», τόνοι και υπογεγραμμένες). Οι τυπικές διατάξεις σημειώνονται με κόκκινο χρώμα, όπως στα λειτουργικά βιβλία.

Η Αγία Μεγαλομάρτυς Κυριακή.

Πληρης εκδοση

Το αφιέρωμα στην Αγία Κυριακή κυκλοφορεί σε πλήρη έκδοση ως ηλεκτρονικό βιβλίο: Ιάσων Διγαλάκης, *Εις μνήμη της Αγίας ενδόξου Μεγαλομάρτυρος και Αθλοφόρου του Χριστού Κυριακής*, β΄ έκδοση, Media365 – Ebooks, Ιούλιος 2019.

Το βιβλίο στο Media365: https://www.media365.com/en/book/5776b1da-f79f-4992-babb-33a4b2705670/is-mnimi-tis-agias-endoxou-megalomartiros-kai-athloforou-tou-christou-kiriakis-v-ekdosi

Ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἑσπερινῷ

Μετὰ τὸν προοιμιακόν, τὸ «Μακάριος ἀνήρ». Εἰς τὸ «Κύριε ἐκέκραξα» ἱστῶμεν στίχους στ΄ καὶ ψάλλομεν προσόμοια.
Ἦχος β΄. Ὅτε ἐκ τοῦ ξύλου σε.

Μάρτυς, ἀθληφόρε τοῦ Χριστοῦ, ἔστης πρὸ βημάτων ἀνδρείως, Χριστὸν κηρύττουσα, σταύρωσιν ἑκούσιον καταδεξάμενον, καὶ δεσμοῖς ὁμιλήσασα, καὶ πάσαις αἰκίαις, χαίρουσα ἀνέδραμες πρὸς τὰ οὐράνια, δήμοις ἀπ᾽ αἰῶνος Μαρτύρων, συναριθμηθεῖσα καὶ δόξης, διαιωνιζούσης ἀπολαύουσα. *(Δίς)*

> Λόγου, τοῦ φανέντος ἐπὶ γῆς, νύμφη ἐκλεκτὴ ἀνεδείχθης, Κυριακὴ ἀληθῶς, κάλλει διαλάμπουσα, ἐνθέων πράξεων, καὶ τῆς θείας ἀθλήσεως, φαιδραῖς ἀγλαΐαις, ὅθεν τὸν οὐράνιον θάλαμον ᾤκησας, ἔνθα, ὡς Παρθένος καὶ Μάρτυς, πάντοτε χορεύουσα πάντων, τῶν μνημονευόντων σου μνημόνευε. *(Δίς)*

> Ῥίζης, εὐκλεοῦς Κυριακή, κλάδος ὡραιότατος ὤφθης, καρπὸν σωτήριον, φέρων τῆς ἀθλήσεως, τὰ κατορθώματα, καὶ μαραίνων ἐν χάριτι, φυτὰ ἀσεβείας, ὅθεν τὴν πανίερον, μνήμην σου σέβομεν, πόθῳ καὶ λειψάνων τὴν θήκην, νῦν περιπτυσσόμεθα χάριν, ἐξ αὐτῆς ἰάσεων λαμβάνοντες.

Δόξα.Ἦχος πλ. β΄.

> Ἐκ δεξιῶν τοῦ Σωτῆρος, παρέστη ἡ παρθένος, καὶ ἀθληφόρος καὶ Μάρτυς, περιβεβλημένη ταῖς ἀρεταῖς τὸ ἀήττητον, καὶ πεποικιλμένη ἐλαίῳ τῆς ἁγνείας, καὶ τῷ αἵματι τῆς ἀθλήσεως, καὶ βοῶσα πρὸς αὐτόν, ἐν ἀγαλλιάσει τὴν λαμπάδα κατέχουσα· Εἰς ὀσμὴν μύρου σου ἔδραμον, Χριστὲ ὁ Θεός, ὅτι τέτρωμαι τῆς σῆς ἀγάπης ἐγώ, μὴ χωρίσῃς με, νυμφίε ἐπουράνιε. Αὐτῆς ταῖς ἱκεσίαις κατάπεμψον ἡμῖν, παντοδύναμε Σωτήρ, τὰ ἐλέη σου.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

> Τίς μὴ μακαρίσει σε, Παναγία Παρθένε; τίς μὴ ἀνυμνήσει σου τὸν ἀλόχευτον τόκον; ὁ γὰρ ἀχρόνως ἐκ Πατρὸς ἐκλάμψας Υἱὸς μονογενής, ὁ αὐτὸς ἐκ σοῦ τῆς Ἁγνῆς προῆλθεν, ἀφράστως σαρκωθείς, φύσει Θεὸς ὑπάρχων, καὶ φύσει γενόμενος ἄνθρωπος δι᾽ ἡμᾶς, οὐκ εἰς δυάδα προσώπων τεμνόμενος, ἀλλ᾽ ἐν δυάδι φύσεων, ἀσυγχύτως γνωριζόμενος. Αὐτὸν ἱκέτευε, σεμνὴ Παμμακάριστε, ἐλεηθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Εἴσοδος. «Φῶς ἱλαρόν». Τὸ προκείμενον τῆς ἡμέρας καὶ τὰ Ἀναγνώσματα.

Προφητείας Ἡσαΐου τὸ ἀνάγνωσμα.[1]

1. Ησ. 43:9–14.

> Τάδε λέγει Κύριος· Πάντα τὰ ἔθνη συνήχθησαν ἅμα, καὶ συναχθήσονται ἄρχοντες ἐξ αὐτῶν. Τίς ἀναγγελεῖ ταῦτα; ἢ τὰ ἐξ ἀρχῆς τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν; ἀγαγέτωσαν τοὺς μάρτυρας αὐτῶν καὶ δικαιωθήτωσαν καὶ εἰπάτωσαν ἀληθῆ. Γίνεσθέ μοι μάρτυρες, καὶ ἐγὼ μάρτυς, λέγει Κύριος ὁ Θεός, καὶ ὁ παῖς μου, ὃν ἐξελεξάμην, ἵνα γνῶτε καὶ πιστεύσητε καὶ συνῆτε ὅτι ἐγώ εἰμι. Ἔμπροσθέν μου οὐκ ἐγένετο ἄλλος Θεὸς καὶ μετ᾽ ἐμὲ οὐκ ἔσται. Ἐγὼ ὁ Θεός, καὶ οὐκ ἔστι πάρεξ ἐμοῦ ὁ σῴζων. Ἐγὼ ἀνήγγειλα καὶ ἔσωσα, ὠνείδισα καὶ οὐκ ἦν ἐν ὑμῖν ἀλλότριος. Ὑμεῖς ἐμοὶ μάρτυρες καὶ ἐγὼ Κύριος ὁ Θεός. Ἔτι ἀπ᾽ ἀρχῆς καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἐκ τῶν χειρῶν μου ἐξαιρούμενος· ποιήσω, καὶ τίς ἀποστρέψει αὐτό; Οὕτως λέγει Κύριος ὁ Θεὸς ὁ λυτρούμενος ὑμᾶς, ὁ ἅγιος τοῦ Ἰσραήλ.

[Σοφίας Σολομῶντος τὸ ἀνάγνωσμα.][2]

> Δίκαιοι δὲ εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι, καὶ ἐν Κυρίῳ ὁ μισθὸς αὐτῶν, καὶ ἡ φροντὶς αὐτῶν παρὰ Ὑψίστῳ. Διὰ τοῦτο λήψονται τὸ βασίλειον τῆς εὐπρεπείας καὶ τὸ διάδημα τοῦ κάλλους ἐκ χειρὸς Κυρίου, ὅτι τῇ δεξιᾷ σκεπάσει αὐτοὺς καὶ τῷ βραχίονι ὑπερασπιεῖ αὐτῶν. Λήψεται πανοπλίαν τὸν ζῆλον αὐτοῦ καὶ ὁπλοποιήσει τὴν κτίσιν εἰς ἄμυναν ἐχθρῶν· ἐνδύσεται θώρακα δικαιοσύνην καὶ περιθήσεται κόρυθα κρίσιν ἀνυπόκριτον· λήψεται ἀσπίδα ἀκαταμάχητον ὁσιότητα, ὀξυνεῖ δὲ ἀπότομον ὀργὴν εἰς ῥομφαίαν, συνεκπολεμήσει δὲ αὐτῷ ὁ κόσμος ἐπὶ τοὺς παράφρονας. Πορεύσονται εὔστοχοι βολίδες ἀστραπῶν καὶ ὡς ἀπὸ εὐκύκλου τόξου τῶν νεφῶν ἐπὶ σκοπὸν ἁλοῦνται, καὶ ἐκ πετροβόλου θυμοῦ πλήρεις ῥιφήσονται χάλαζαι. Ἀγανακτήσει κατ᾽ αὐτῶν ὕδωρ θαλάσσης, ποταμοὶ δὲ συγκλύσουσιν ἀποτόμως. Ἀντιστήσεται αὐτοῖς πνεῦμα δυνάμεως καὶ ὡς λαῖλαψ ἐκλικμήσει αὐτούς. Καὶ ἐρημώσει πᾶσαν τὴν γῆν ἀνομία, καὶ ἡ κακοπραγία περιτρέψει θρόνους δυναστῶν. Ἀκούσατε οὖν, βασιλεῖς, καὶ σύνετε· μάθετε, δικασταὶ περάτων γῆς. Ἐνωτίσασθε οἱ κρατοῦντες πλήθους καὶ γεγαυρωμένοι ἐπὶ ὄχλοις ἐθνῶν· ὅτι ἐδόθη παρὰ τοῦ Κυρίου ἡ κράτησις ὑμῖν καὶ ἡ δυναστεία παρὰ Ὑψίστου.

Εἰς τὴν Λιτήν

Ἦχος α΄.

2. Σοφ. Σολ. 5:15–6:3. Ο τίτλος του αναγνώσματος έλειπε από την προηγούμενη έκδοση και συμπληρώθηκε σε αγκύλες.

Πλουσίοις χαρίσμασιν ὁ Χριστὸς σὲ ἠμείψατο, Κυριακὴ πανεύφημε, ὅτι τὸ θράσος τῶν ἀνόμων ἀνδρειοφρόνως κατέλυσας, καὶ θυσίαν λογικὴν τὸ παρθενικόν σου σῶμα Θεῷ προσενήνοχας· ἀνδρικῶς γὰρ τὴν φύσιν ἐκβιασαμένη, τὴν ψυχήν σου τῷ Θεῷ παρέδωκας, Δαβιτικῶς ἀναβοῶσα· Ἐκολλήθη ἡ ψυχή μου ὀπίσω σου, νυμφίε ἐπουράνιε, ἐμοῦ δὲ ἀντελάβου καὶ ἐβεβαίωσάς με, ὡς οὐκ ἀποθανοῦμαι, ἀλλὰ ζήσομαι, καὶ διηγήσομαι τὰ θεῖα σου θαυμάσια. Ὅθεν αἴτησαι σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ἦχος α΄.

Ὡς ἐν πέτρᾳ στερρᾷ τῆς ὁμολογίας Χριστοῦ προσερεισθεῖσα, Κυριακὴ πανεύφημε, τὸν παλαμναῖον ἐχθρὸν εἰς χάος ἐβύθισας, καὶ στέφος δὲ τῆς νίκης ἐπάξιον ἀπείληφας· μετὰ τῶν ἄνω ταγμάτων συνηριθμήθης, ἔνδοξε, κόσμον λιποῦσα, καὶ τὸν Χριστὸν ποθήσασα, Κυριακὴ πάνσεμνε, τελοῦσα ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Ἦχος β΄.

Ὡς ἀλάβαστρον μύρου τὸ αἷμά σου προσενήνοχας τῷ σῷ νυμφίῳ Χριστῷ, Κυριακὴ μάρτυς, ἀθλοφόρε ἀήττητε· ἀντάμειψιν δὲ εἴληφας στέφος ἄφθαρτον παρ᾽ αὐτοῦ, ἀξιάγαστε. Ὅθεν καὶ τὸν ἀρχέκακον ἐχθρὸν ὡραίοις σου ποσὶ κατεπάτησας, τῇ ἐπικλήσει τοῦ σωτηρίου ὀνόματος τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ· διὸ καὶ οὐρανίων θαλάμων ἠξιώθης, ὡς παρθένος καὶ μάρτυς Χριστοῦ, πολύαθλε.

Ἦχος γ΄.

Ἀθλητικὴν πανήγυριν, πιστοί, θεοφρόνως τελουμένην θεώμενοι, τῷ θαυμαστῷ ἐν βουλαῖς Θεῷ ἡμῶν εὐχαριστήριον ὕμνον μελῳδήσωμεν· τὸ γὰρ ἀόρατον κράτος τῆς ἐναντίας δυνάμεως ἐν γυναικείᾳ φύσει κατηγωνίσατο, καὶ τὴν θείαν ἑαυτοῦ δύναμιν ἐν ἀσθενείᾳ τελειώσεως τῆς καλλιμάρτυρος· ταῖς αὐτῆς πρεσβείαις σῶσον τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ἦχος δ΄.

Δοξάζομέν σου, Χριστέ, τὴν πολλὴν εὐσπλαγχνίαν καὶ τὴν ἀγαθότητα τὴν εἰς ἡμᾶς γενομένην· ὅτι καὶ γυναῖκες κατήργησαν τὴν πλάνην τῆς εἰδωλομανίας, δυνάμει τοῦ σταυροῦ σου, φιλάνθρωπε· τύραννον οὐκ ἐπτοήθησαν, τὸν δόλιον κατεπάτησαν· ἴσχυσαν δὲ ὀπίσω σου ἐλθεῖν, εἰς ὀσμὴν μύρου σου ἔδραμον, πρεσβεύουσαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Δόξα.Ἦχος β΄.

> Ὁ παλαιᾶς τῆς πλάνης ἀρχηγέτης πρὸ ποδῶν συντέτριπται τῆς νύμφης Χριστοῦ Κυριακῆς· ζέσει γὰρ κρατυνομένη τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, εἰδώλων σεβάσματα ὡς ἀσεβῆ διήλεγξε, καὶ τὸν τύραννον ἐχθρὸν ὡς στρουθίον ἐξεμυκτήρισεν· αὐτῆς ταῖς πρεσβείαις, Χριστέ, τὴν εἰρήνην δώρησαι τῷ κόσμῳ σου, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

> Χαῖρε, Μαρία Θεοτόκε, ὁ ναὸς ὁ ἀκατάλυτος, μᾶλλον δὲ ὁ ἅγιος, καθὼς βοᾷ ὁ Προφήτης· Ἅγιος ὁ ναός σου, θαυμαστὸς ἐν δικαιοσύνῃ.

Εἰς τὸν Στίχον

Ἀπόστιχα.Ἦχος δ΄. Ἔδωκας σημείωσιν.

> Ἄθλησιν ὑπέμεινας τῇ σῇ παλαίστρᾳ κατάλληλον, Κυριακὴ πανεύφημε, παρθενίας ἔνδοξε, μαρτυρίου αἷμα συγκεκερασμένη· ὅθεν καὶ στέφανον διπλοῦν ὁ εὐεργέτης σοι ἐχαρίσατο, πρὸς ὃν καὶ ἀνελήλυθας πεποικιλμένη λαμπρότητι, ὡς παρθένος πανάμωμος, καὶ ὡς μάρτυς ἀήττητος.

Στίχ. Ὑπομένων ὑπέμεινα τὸν Κύριον καὶ προσέσχε μοι.

> Κάλλει τῷ τοῦ σώματος, ἡ ὡραιότης ἡ ἔνθεος τῆς ψυχῆς σου συνέδραμεν· ὡς κρίνον γὰρ ἔλαμψας ἐν μοναῖς ἁγίων, ἐκλελευκασμένη, καὶ ταῖς τοῦ αἵματος ῥοαῖς πεφοινιγμένη, πάνσεμνε· διό σε καὶ οὐράνιος τερπνὸς ἐδέξατο θάλαμος, καὶ παστὰς ἀκατάλυτος, ὡς παρθένον καὶ μάρτυρα.

Στίχ. Καὶ ἔστησεν ἐπὶ πέτραν τοὺς πόδας μου, καὶ κατηύθυνε τὰ διαβήματά μου.

> Κύκλῳ παρενέλαβε, Κυριακή, σε, πανεύφημε, ὁ ῥυόμενος ἄγγελος· ἐκ βρέφους τὸν Κύριον φοβουμένη ὤφθης, καὶ ἀνακειμένη ὥσπερ ἀνάθημα τερπνόν, τετηρημένον τῷ Παντοκράτορι. Ἐντεῦθεν κατεπάτησας τοῦ Ἰλαριανοῦ τὴν παράνοιαν, καὶ στεφθεῖσα ἀνέδραμες πρὸς Χριστὸν τὸν νυμφίον σου.

Δόξα.Ἦχος πλ. β΄.

> Ἀθλητικὴν ὁδεύσασα ὁδόν, παρανομούντων ἐξέφυγες βουλήν, Κυριακὴ πανσεβάσμιε· καὶ ὡς μὲν παρθένος φρονίμη, λαμπαδηφόρος εἰσῆλθες εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου σου· ὡς δὲ μάρτυς ἀνδρεία, χάριν ἔλαβες ἀπελαύνειν πᾶσαν νόσον ἐξ ἀνθρώπων. Ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς τοὺς ὑμνοῦντάς σε ψυχικῶν ἀλγηδόνων ἐλευθέρωσον, ταῖς πρὸς Θεὸν ἱκεσίαις σου.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

> Θεοτόκε, σὺ εἶ ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, ἡ βλαστήσασα τὸν καρπὸν τῆς ζωῆς· σὲ ἱκετεύομεν· πρέσβευε, Δέσποινα, μετὰ τῶν Ἀποστόλων καὶ πάντων τῶν Ἁγίων, ἐλεηθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ἀπολυτίκιον

Ἦχος δ΄. Βασίλειον διάδημα.

> Ὡς βρύσις πολύκρουνος, παρθενομάρτυς Χριστοῦ, κατήρδευσας, πάνσοφε, τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ, καὶ ἤθλησας ἄριστα· ἔσωσας τοὺς ἐν σκότει τῆς εἰδωλομανίας, αἴγλῃ τῶν σῶν θαυμάτων, Κυριακὴ ἀθλοφόρε· διὸ ἐν παρρησίᾳ Χριστὸν πρέσβευε σωθῆναι ἡμᾶς.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

> Τὸ ἀπ᾽ αἰῶνος ἀπόκρυφον καὶ Ἀγγέλοις ἄγνωστον μυστήριον, διὰ σοῦ, Θεοτόκε, τοῖς ἐπὶ γῆς πεφανέρωται, Θεὸς ἐν ἀσυγχύτῳ ἑνώσει σαρκούμενος, καὶ Σταυρὸν ἑκουσίως ὑπὲρ ἡμῶν καταδεξάμενος· δι᾽ οὗ ἀναστήσας τὸν πρωτόπλαστον, ἔσωσεν ἐκ θανάτου τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Εἰς τὸν Ὄρθρον

Μετὰ τὴν α΄ στιχολογίαν, κάθισμα.Ἦχος δ΄. Ταχὺ προκατάλαβε.

> Τὴν μνήμην τελοῦντές σου, Κυριακὴ ἔνδοξε, τὴν χάριν αἰτούμεθα καὶ τὴν ἀντίληψιν τὴν σὴν οἱ τιμῶντές σε· ῥῦσαι οὖν, ἀθλοφόρε, ἐκ παντοίας ἀνάγκης ἡμᾶς τοὺς ὑμνητάς σου ταῖς σαῖς ἱκεσίαις, καὶ τῶν πλημμελημάτων δίδου τὴν ἄφεσιν.

Δόξα, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Ἡ μόνη κυήσασα τὸν ποιητὴν τοῦ παντός, ἡ μόνη κοσμήσασα τὴν ἀνθρωπότητα τῷ τόκῳ σου, Ἄχραντε, ῥῦσαί με τῶν παγίδων τοῦ δολίου Βελίαρ, στῆσόν με ἐπὶ πέτραν τῶν Χριστοῦ θελημάτων, αὐτὸν ἐκδυσωποῦσα ἐκτενῶς, ὃν ἐσωμάτωσας.

Μετὰ τὴν β΄ στιχολογίαν, κάθισμα.Ἦχος γ΄. Τὴν ὡραιότητα.

Ζῆλον ἔνδοθεν ἐν τῇ ψυχῇ σου ἔχουσα, ἔνδοξε, τοὺς ἀνομοῦντας διακενῆς καρτερικῶς διήλεγξας· καὶ ὁμιλήσασα βασάνοις, διήνυσας τὸν σὸν ἀγῶνα γενναίῳ φρονήματι· παρθενομάρτυς Κυριακὴ ἔνδοξε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἱκέτευε δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Δόξα, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Τὴν ὡραιότητα τῆς παρθενίας σου καὶ τὸ ὑπέρλαμπρον τὸ τῆς ἁγνείας σου ὁ Γαβριὴλ καταπλαγείς, ἐβόα σοι, Θεοτόκε· Ποῖόν σοι ἐγκώμιον προσαγάγω ἐπάξιον; τί δὲ ὀνομάσω σε; ἀπορῶ καὶ ἐξίσταμαι· διὸ ὡς προσετάγην βοῶ σοι· Χαῖρε, ἡ Κεχαριτωμένη.

Μετὰ τὸν πολυέλεον, κάθισμα.Ἦχος δ΄. Ταχὺ προκατάλαβε.

Ἁγνείας στιλπνότητι, κρίνον ὡς εὔοσμον κοιλάσιν ἐξήνθησας, Κυριακή, τῷ Χριστῷ, μαρτύρων πανεύφημε· λάμψεσιν ἐφωτίσθης ἐπιγνώσεως θείας, πλάνης δυσωδεστάτης ἀπελαύνουσα βλάβην· διὸ καὶ ἑορτάζομεν, Μάρτυς, τὴν μνήμην σου.

Δόξα, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Ταχὺ δέξαι, Δέσποινα, τὰς ἱκεσίας ἡμῶν, καὶ ταύτας προσάγαγε τῷ σῷ Υἱῷ καὶ Θεῷ, Κυρία Πανάχραντε· λῦσον τὰς περιστάσεις τῶν εἰς σὲ προστρεχόντων, σκέδασον τὰς ἐνέδρας καὶ τὰ θράση, Παρθένε, τῶν νῦν ἐφοπλιζομένων κατὰ τῶν δούλων σου.

Οἱ Ἀναβαθμοί· τὸ α΄ ἀντίφωνον τοῦ δ΄ ἤχου.
Προκείμενον·Ὑπομένων ὑπέμεινα τὸν Κύριον, καὶ προσέσχε μοι. (Δίς)
Στίχ. Καὶ ἔστησεν ἐπὶ πέτραν τοὺς πόδας μου.
Εὐαγγέλιον μαρτυρικόν. Ὁ Ν΄. Δόξα· Ταῖς τῆς Ἀθλοφόρου… Καὶ νῦν· Ταῖς τῆς Θεοτόκου…
Ἰδιόμελον.Ἦχος πλ. β΄.

> Ῥηγνυμένης σαρκὸς οὐδόλως ἐφρόντισας, Παρθενομάρτυς, Κυριακὴ πανένδοξε· ἀλλὰ τραύμασι, μάστιξί τε καὶ ἄλλοις προθύμως ἐκδέδωκας διὰ τὴν ἄνω λαμπρότητα. Ὅθεν Χριστὸς ὁ νυμφίος σου καὶ στεφανοθέτης στεφάνῳ διπλῷ σε κατέστεψε, τῆς παρθενίας τε καὶ ἀθλήσεως· αὐτὸν οὖν ἱκέτευε ῥυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης προσβολῆς ἐναντίας, καὶ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

«Σῶσον, ὁ Θεός, τὸν λαόν σου...»

Ὁ Κανών

ὨΙδὴ α΄. Ἦχος δ΄. Θαλάσσης τὸ ἐρυθραῖον.

> Ταῖς θείαις τῶν ἀσωμάτων τάξεσι, καὶ νῦν μετ᾽ αὐτῶν χορεύουσα περὶ τὸν πάντων αἴτιον Χριστόν, καὶ τρανῶς ἀπολαύουσα θεαρχικῆς ἐλλάμψεως, τοὺς σὲ ὑμνοῦντας καταφαίδρυνον.

> Τὸ θῆλυ, ἀρρενωθὲν τῇ χάριτι, τὴν ἐπηρμένην ὀφρὺν καὶ καυχωμένην ἄμετρα τὸ πρίν, θείᾳ δυνάμει καταβέβληκε.

> Σταυρῷ σε ἀναρτηθέντα, Δέσποτα, κατανοήσασα ἡ εὐκλεής σου Κυριακή, αἰκισμῶν καρτερεῖ τὸ ἐπίπονον, δυναμουμένη σθένει σου, τοῦ τὴν ἡμῶν φύσιν νευρώσαντος.

Θεοτοκίον.

> Ἀσπόρως τῷ τοῦ Πατρὸς βουλήματι, ἐκ θείου Πνεύματος, τὸν τοῦ Θεοῦ συνείληφας Υἱόν, καὶ σαρκὶ ἀπεκύησας τὸν ἐκ Πατρὸς ἀμήτορα, καὶ δι᾽ ἡμᾶς ἐκ σοῦ ἀπάτορα.

ὨΙδὴ γ΄. Εὐφραίνεται ἐπὶ σοί.

> Ἀνάψας σου τὴν ψυχὴν ἔρως ὁ θεῖος, τῆς σαρκὸς ἔρωτα καὶ χαλεπὰ βράσματα τὰ τῶν αἰκισμῶν ἐναπέσβεσε.

> Ἰσχύϊ παντουργικῇ τὴν κεφαλὴν τοῦ δυσμενοῦς ἔθλασας, τῆς κεφαλῆς στέργουσα, Κυριακή, καρτερῶς τὴν ἀφαίρεσιν.

> Αἱμάτων σου οἱ κρουνοὶ τῆς ἀθεΐας τὴν πυρὰν ἔσβεσαν· τοὺς δὲ πιστοὺς ἤρδευσαν τῆς θεοσεβείας τοῖς νάμασι.

Θεοτοκίον.

> Σὺ μόνη τοῖς ἐπὶ γῆς τῶν ὑπὲρ φύσιν ἀγαθῶν πρόξενος, Μήτηρ Θεοῦ γέγονας· ὅθεν σοι τὸ Χαῖρε προσάγομεν.

Κάθισμα. Ἦχος πλ. α΄. Τὸν συνάναρχον Λόγον.

> Τὰς βασάνους γενναίως ἡ ἀθλοφόρος σου ὑπομείνασα πάσας τὰς τῶν τυράννων, Χριστέ, κατεπάτησεν ἐχθρὸν τὸν πολυμήχανον, καὶ ἀνεδείχθη ἀληθῶς τροπαιοφόρος κατ᾽ αὐτοῦ, καὶ στέφος εἴληφε δόξης ἐκ σοῦ τοῦ ἀγωνοθέτου· καὶ νῦν πρεσβεύει εἰς τὸ σωθῆναι ἡμᾶς.

Δόξα, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

> Χαῖρε, πύλη Κυρίου ἡ ἀδιόδευτος· χαῖρε, τεῖχος καὶ σκέπη τῶν προστρεχόντων εἰς σέ· χαῖρε, ἀχείμαστε λιμὴν καὶ Ἀπειρόγαμε, ἡ τεκοῦσα ἐν σαρκὶ τὸν Ποιητήν σου καὶ Θεόν· πρεσβεύουσα μὴ ἐλλείπῃς ὑπὲρ τῶν ἀνυμνούντων καὶ προσκυνούντων τὸν Τόκον σου.

ὨΙδὴ δ΄. Ἐπαρθέντα σε ἰδοῦσα.

> Σὲ τὴν ἄσπιλον ἀμνάδα, καθάπερ λύκοι, οἱ δυσμενεῖς σπαράττοντες, Κυριακή, ταῖς αἰκίαις, ἄμωμον ὅλην Θεῷ ἀπετέλεσαν θεῖον ἱερεῖον καὶ σφάγιον.

> Τὸν πτερνίσαντα ἀπάτῃ τὴν πρώτην Εὔαν μαρτυρικαῖς ἐνστάσεσι τρέψασα καθεῖλες, δείξασα ἀνίσχυρον, Χριστῷ ἀναμέλπουσα· Δόξα τῇ δυνάμει σου, Κύριε.

> Ἡ καρδία σου τῷ ἔρωτι τοῦ νυμφίου πυρπολουμένη, ἄνθρακας καὶ πλάνην, γενναιόφρον, λύθρῳ ἐναπέσβεσεν αἱμάτων, καὶ θάλασσαν τῆς πολυθεΐας ἐξήρανεν.

Θεοτοκίον.

> Ἀπειρογάμως ἐκύησας, ὦ Παρθένε, καὶ μετὰ τόκον ὤφθης παρθενεύουσα πάλιν· ὅθεν ἀσιγήτοις φωναῖς τὸ Χαῖρέ σοι, Δέσποινα, πίστει ἀδιστάκτῳ κραυγάζομεν.

ὨΙδὴ ε΄. Σὺ Κύριέ μου φῶς.

Μύρον ἐκκενωθέν, τὸν Χριστὸν ἠγάπησας, Κυριακή, ἡ γενναιόφρων· καὶ ἠκολούθησας τούτῳ ἐν ἄσμασι δοξάζουσα.

Τῷ κάλλει τὴν ψυχὴν τετρωμένη παρέδραμεν, ὦ Δέσποτα, ἡ παρθένος τὰ ὁρώμενα κάλλη, ἀθλήσει ὑπερλάμπουσα.

Ὅλην σεαυτὴν τῷ Θεῷ προσενήνοχας, ἐρύθημα παρθενίας ταῖς βαφαῖς τῶν αἱμάτων τὸ πρότερον τελέσασα.

Θεοτοκίον.

Σὲ ὅπλον ἀρραγὲς κατ᾽ ἐχθρῶν προβαλλόμεθα, σὲ ἄγκυραν καὶ ἐλπίδα τῆς ἡμῶν σωτηρίας, Θεόνυμφε, κεκτήμεθα.

ὨΙδὴ στ΄. Θύσω σοι μετὰ φωνῆς.

Ἀνδρεῖον ἐν γυναικείῳ σώματι φρόνημα ἀναλαβοῦσα πρὸς πάλην, ἐπεξῆλθες, Κυριακή, κατὰ τῶν τυραννούντων· καὶ ῥομφαίᾳ ὑπομονῆς αὐτοὺς ἐθανάτωσας.

Εἰσέτι σταζομένη τῷ αἵματι, πάνσεμνε, τῷ σῷ νυμφίῳ παρέστης, καλλοναῖς παντοίαις ὡραϊσμένη, καὶ τῇ τούτου εἰς ἀεὶ ἐντρυφᾷς ὡραιότητι.

Ἔρωτι τετρωμένη τῷ θείῳ ἐκραύγαζες· Χριστὸν ἐπείγομαι φθάσαι τὸν ὡραῖον κάλλει· ὅθεν βασάνους ὑπομένω, ἀκλινεῖ γηθομένη φρονήματι.

Θεοτοκίον.

Ὢ θαῦμα, τῶν ἁπάντων θαυμάτων καινότερον! ὅτι Παρθένος ἐν μήτρᾳ τὸν τὰ σύμπαντα περιέποντα ἀπειράνδρως συλλαβοῦσα οὐκ ἐστενοχώρησεν.

Κοντάκιον.Ἦχος β΄. Τὰ ἄνω ζητῶν.

Ἡ Μάρτυς Χριστοῦ ἡμᾶς συνεκαλέσατο τοὺς ἄθλους αὐτῆς, τοὺς θείους καὶ παλαίσματα, ἐγκωμίοις ᾄσαι νῦν· φερωνύμως αὕτη γὰρ πέφηνεν, ὡς ἀνδρεία τῷ φρονήματι, κυρία νοός τε καὶ παθῶν ἀπρεπῶν.

Ὁ Οἶκος.

> Τῆς τῶν εἰδώλων πλάνης κρατούσης ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν καὶ περιπολούσης, φιλόχριστοι, Μέδοντός τε δυσσεβοῦς καὶ ἀπανθρώπου ὄντος παρὰ πάντας ἀνθρώπους, προσεκυνεῖτο ἡ τῶν ἀθέων μιαρὰ καὶ δυσώνυμος αἵρεσις· τῇ τούτου γὰρ ἀθεωτάτῃ φωνῇ τὰ πλήθη ὑπήκουεν, ὡς τοῖς μὴ εἴκουσι τῇ αὐτοῦ ἀσεβείᾳ θάνατον ἀπειλούσῃ σφοδρόν τε καὶ δύσμορον. Ἀλλ᾽ ἡ Μάρτυς Χριστοῦ, τὰς τῶν τυράννων ἀθέους προσταγάς τε καὶ ἀπειλὰς καταπτύσασα, καὶ Χριστὸν τὸν Θεὸν ἐν μέσῳ τοῦ σταδίου κηρύξασα, τὸν ἐχθρὸν κατεπάτησεν· ὅθεν ὤφθη ἀληθῶς κυρία νοός τε καὶ παθῶν ἀπρεπῶν.

Συναξάριον

Τῷ αὐτῷ μηνὶ Ζ΄. Τῆς Ἁγίας Μεγαλομάρτυρος καὶ Ἀθλοφόρου τοῦ Χριστοῦ Κυριακῆς.

Κυριακὴ θανοῦσα, τὴν τομὴν φθάνει
προαιρέσει, πλὴν καὶ τελειοῦται ξίφει.

Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Βασιλέως Διοκλητιανοῦ ἐν ἔτει σπβ΄ ἦτον ἀνδρόγυνόν τι Χριστιανικὸν Δωρόθεος καὶ Εὐσεβία ὀνομαζόμενον, οἵτινες ἐπειδὴ ἦσαν ἄτεκνοι παρεκάλουν τὸν Θεὸν νὰ τοῖς χαρίσῃ τέκνον, ὑποσχόμενοι νὰ χαρίσουν πάλιν τὸ γεννηθὲν παιδίον εἰς αὐτόν. Ὅθεν ὑπήκουσεν ὁ Θεὸς τῆς δεήσεως αὐτῶν, καὶ ἐγέννησαν παιδίον θηλυκὸν ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ· διὸ καὶ ὠνόμασαν αὐτὴν Κυριακήν, τὴν ὁποίαν βαπτίσαντες, ἀνέθρεψαν ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου κατὰ τὸν Ἀπόστολον, καὶ ἐφύλαττον αὐτὴν Παρθένον, ἐπειδὴ ἔμελλον νὰ τὴν ἀφιερώσωσιν εἰς τὸν Θεόν.

Ὅταν δὲ ὁ δυσσεβὴς Διοκλητιανὸς ἐκίνησε διωγμὸν κατὰ τῶν Χριστιανῶν, τότε παρεδόθησαν οἱ γονεῖς τῆς ἁγίας μὲ αὐτὴν εἰς τὸν τύραννον· ὁ ὁποῖος ἀνακρίνας, τοὺς μὲν γονεῖς τῆς ἁγίας ἔδειρε, καὶ ἔστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν Δούκαν Ἰοῦστον, τὸν εὑρισκόμενον κατὰ τὰ μέρη τῆς ἐν τῇ μικρᾷ Ἀρμενίᾳ Μελιτινῆς, ἥτις κοινῶς Μαλατιὰ ὀνομάζεται· τὴν δὲ Κυριακὴν ἀπέστειλεν εἰς τὸν Καίσαρα Μαξιμιανὸν τὸν εὑρισκόμενον εἰς τὴν Νικομήδειαν. Ὁ Μαξιμιανὸς λοιπὸν ἀνακρίνας τὴν μάρτυρα καὶ εὑρὼν αὐτὴν στερεὰν εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, τὴν ἔρριψε κατὰ γῆς καὶ τὴν ἔδειρεν ἐπὶ πολλὰς ὥρας. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἁγία προσηύχετο, διὰ τοῦτο ἐθυμώνετο ὁ τύραννος κατὰ τῶν στρατιωτῶν τῶν βασανιζόντων τὴν μάρτυρα. Τότε ἡ ἁγία λέγει πρὸς τὸν Μαξιμιανόν· «Μὴ πλανᾶσαι, ὦ Μαξιμιανέ, ποτὲ δὲν θέλεις μὲ νικήσει, τοῦ Θεοῦ βοηθοῦντός μοι». Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μαξιμιανὸς ἀποκαμών, ἔπεμψε τὴν ἁγίαν εἰς τὸν ἄρχοντα τῆς Βιθυνίας, Ἱλαριανὸν ὀνόματι.

Ὁ δὲ Ἰλαριανὸς ἀνακρίνας τὴν μάρτυρα, ἔμβασεν αὐτὴν μέσα εἰς τὸν ναὸν τῶν εἰδώλων. Ἐκεῖ δὲ προσευχηθείσης τῆς Ἁγίας, ἔγεινε μεγάλος σεισμός, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐκρημνίσθησαν τὰ εἴδωλα καὶ ἔγιναν ὡσὰν κονιορτός. Ἐπηκολούθησε δὲ πρὸς τούτοις ἀνεμοστρόβιλός τις, ὅστις ἐσκόρπισεν εἰς τὸν ἀέρα τὸν κονιορτὸν τῶν εἰδώλων· ἀστραπὴ δὲ ἐπιπεσοῦσα, κατέκαυσε τὸ πρόσωπον τοῦ ἄρχοντος Ἰλαριανοῦ. Ὅθεν ἐκεῖνος κρημνισθεὶς ἀπὸ τὸν θρόνον του ἐξέψυξεν. Ἐλθὼν δὲ ἄλλος ἄρχων διάδοχος ἐκείνου, καὶ μαθὼν ταῦτα, κατεδίκασε νὰ καῇ ἡ Ἁγία εἰς τὸ πῦρ. Καὶ ἤναψαν οἱ ὑπηρέται πυρκαϊὰν μεγάλην, καὶ ἔσπρωξαν τὴν μάρτυρα μέσα εἰς αὐτήν. Ἡ δὲ ἁγία σηκώσασα τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, προσευχήθη τῷ Θεῷ ἐπὶ πολύ. Ὅθεν μολονότι ἦτο καιρὸς εὔδιος, κατέβη ὅμως σύννεφον ἀπὸ τὸν οὐρανόν, καὶ ἔσβυσεν ὅλην τὴν φωτιάν, χωρὶς νὰ βλαφθῇ ἡ μάρτυς τελείως ἀπ᾽ αὐτήν.

Μετὰ ταῦτα ἀφῆκεν ὁ τύραννος διάφορα θηρία ἐναντίον τῆς ἁγίας, ἀλλ᾽ ὅμως δὲν κατώρθωσε τίποτε, ἐπειδὴ καὶ τὰ θηρία ἐκυλίοντο ὡς ἀρνία ἥμερα εἰς τοὺς πόδας τῆς ἁγίας χωρὶς ποσῶς νὰ τὴν βλάψωσιν. Ὅθεν βλέποντες πολλοὶ Ἕλληνες τὸ παράδοξον αὐτὸ θαῦμα, ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστόν. Ἔπειτα ἐβλήθη ἡ μάρτυς εἰς τὴν φυλακήν, καὶ τὴν ἐρχομένην ἡμέραν ἐκάθισεν ὁ ἄρχων εἰς τὸ βῆμα καὶ ἔδωκε κατὰ τῆς ἁγίας τὴν τοῦ θανάτου τελευταίαν ἀπόφασιν. Ὅθεν οἱ δήμιοι ἤγαγον αὐτὴν ἔξω τῆς πόλεως διὰ νὰ τὴν ἀποκεφαλίσουν. Ἡ δὲ ἁγία ἐζήτησε καιρόν, ἵνα προσευχηθῇ. Καὶ προσευχηθεῖσα ἐπὶ πολλὰς ὥρας, ἐδίδαξε τοὺς ἀκολουθήσαντας αὐτὴν Χριστιανούς. Εἶτα πλαγιάσασα εἰς τὴν γῆν, παρέδωκε τὴν ψυχήν της εἰς χεῖρας Θεοῦ. Ἐλθόντες δὲ πρὸς αὐτὴν οἱ στρατιῶται οἱ μέλλοντες νὰ τὴν ἀποκεφαλίσωσι, καθὼς τὴν εἶδον νεκράν, ἐξέστησαν. Ἠκούσθη δὲ καὶ θεία φωνὴ εἰς αὐτοὺς λέγουσα· «Πορεύεσθε, ἀδελφοί, καὶ διηγεῖσθε εἰς ὅλους τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ». Οἱ δὲ στρατιῶται γυρίσαντες ἐδόξασαν τὸν Θεόν. Ἧς ταῖς πρεσβείαις ἀξιωθείημεν καὶ ἡμεῖς τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας. Ἀμήν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν καὶ ἐν θαύμασι μεγίστου Θωμᾶ τοῦ ἐν τῷ Μαλεῷ ὄρει τῆς Μάνης ἐν Πελοποννήσῳ.

Διεὶς πτέρυγας, εἶπεν ἂν Μωσῆς, Πάτερ,
ὡς ἀετός τις ἐξανέπτης πρὸς πόλον.
Ἑβδομάτῃ Θωμᾶν θάνατος μέλας ἔμφρονα εἶλεν.

Ὁ Ἅγιος Ἱερομάρτυς Εὐστάθιος πυρὶ τελειοῦται.

Πρὸς εὐστάθειαν καρδίας Εὐσταθίου
καὶ πῦρ συρίζον ἠρεμοῦν ὤφθη ὕδωρ.

Ὁ Ἅγιος Πολύκαρπος ὁ νέος μαχαίρᾳ τελειοῦται.

Οὕτως ὄναιο σῶν, σφαγεῦ, θελημάτων·
σφάττειν τάχει με τὸν Πολύκαρπον θέλων.

Ὁ Ἅγιος Μάρτυς Εὐάγγελος ξίφει τελειοῦται.

Εὐάγγελος τὸ θεῖον ἐκ ξίφους τέλος
εὐαγγελισμὸν εἶχε τοῦ θείου στέφους.

Μνήμη τῶν Ἁγίων Μαρτύρων Περεγρίνου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ Λουκιανοῦ, Πομπηΐου, Ἡσυχίου, Παππίου, Σατορνίνου, Γερμανοῦ καὶ Ὑπερεχείου, καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς λοιπῶν.

Σὺν ἓξ κατῆλθεν εἰς βυθὸν Περεγρῖνος,
ἀθλήσεως ἐκεῖθεν ἀγρεύσων στέφος.

Ταῖς τῶν σῶν Ἁγίων πρεσβείαις, Χριστὲ ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς. Ἀμήν.

Ὁ Κανών (συνέχεια)

ὨΙδὴ ζ΄. Ἐν τῇ καμίνῳ.

> Μετὰ παρθένων λαμπαδηφόρος εἰς οὐράνια πέλεις, τοῦ πυρὸς λαμπάδας καρτερικῶς ἐν τῷ ψάλλειν ὑπομείνασα· Εὐλογημένος εἶ ἐν τῷ ναῷ τῆς δόξης σου, Κύριε.

> Σαυτῷ νυμφίῳ, καθάπερ προῖκα, προσήγαγες δῆμον καὶ λαὸν πιστεύσαντα εἰς Χριστόν, τὴν τῆς πλάνης ἀμαυρότητα ταῖς φωτοβόλοις σου θαυματουργίαις ἐναποκρούουσα.

> Οὐ δειλιῶσα, ἀνδρειοφρόνως μᾶλλον δέ, πάνσεμνε Κυριακή, τῇ πυρᾷ προσέρχῃ, ἀναψυχὴν αἰσθομένη καὶ κράζουσα· Εὐλογημένος εἶ ἐν τῷ ναῷ τῆς δόξης σου, Κύριε.

Θεοτοκίον.

> Τὸ τοῦ Ὑψίστου ἡγιασμένον θεῖον σκήνωμα, χαῖρε· διὰ σοῦ γὰρ δέδοται ἡ χαρά, Θεοτόκε, τοῖς κραυγάζουσιν· Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶν ὑπάρχεις, πανάμωμε Δέσποινα.

ὨΙδὴ η΄. Χεῖρας ἐκπετάσας.

> Ὡραία ἐν κάλλεσι τῶν σῶν στιγμάτων γέγονας, καὶ κατηγγύησας, Παρθένος ἄφθορος μένουσα, τῷ νυμφίῳ Λόγῳ, πάνσεμνε, τῷ ἐκ Παρθένου δι᾽ ἡμᾶς σεσαρκωμένῳ Θεῷ, ᾧ βοῶμεν· Πάντα τὰ ἔργα, ὑμνεῖτε τὸν Κύριον. *(Δίς)*

> Οἰκεῖς μετ᾽ Ἀγγέλων ἐν φωτί, Παρθένων τάγμασι δήμοις μαρτύρων τε συνεορτάζουσα, πρόσωπον ἀτενίζουσα πρὸς πρόσωπον, καὶ θεωροῦσα καὶ λαμπρᾶς δόξης μετέχουσα, καὶ βοῶσα· Πάντα τὰ ἔργα, ὑμνεῖτε τὸν Κύριον.

Θεοτοκίον.

> Σὺ μόνη ἐν πάσαις γενεαῖς, Παρθένε ἄχραντε, Μήτηρ ἐδείχθης Θεοῦ· σὺ τῆς θεότητος γέγονας ἐνδιαίτημα, πανάμωμε, μὴ φλογισθεῖσα τῷ πυρὶ τοῦ ἀπροσίτου φωτός. Ὅθεν πάντες σὲ εὐλογοῦμεν, Μαρία Θεόνυμφε.

ὨΙδὴ θ΄. Λίθος ἀχειρότμητος.

> Ὡς περικαλλὴς καὶ ὡραία καὶ περιδέξιος παρθένος, ὡς ἀκαταγώνιστος μάρτυς, καὶ τοῦ Δεσπότου νύμφη πανάμωμος, χρυσοειδέσι πτέρυξι πρὸς τὰ οὐράνια ἀνεπέτασας.

> Σὲ τὴν νοητὴν χελιδόνα καὶ ἀδιάφθορον τρυγόνα, καὶ περιστεράν, κεχρυσωμένας τῷ μαρτυρίῳ ἔχουσαν πτέρυγας, καὶ πρὸς Θεὸν πετάσασαν καὶ καταπαύσασαν, γεραίρομεν.

> Ἔνδον τῆς ἀφθάρτου παστάδος κατασκηνώσασα, θεόφρον, ταῖς ἐκπεμπομέναις ἀστραπαῖς τοῦ σοῦ νυμφίου φαιδρυνομένη ἀεί, ὑπὲρ ἡμῶν ἱκέτευε τῶν εὐσεβῶς ἀνευφημούντων σε.

Θεοτοκίον.

> Ἵνα σὲ δοξάζω, Παρθένε, τὴν ἀληθῶς δεδοξασμένην, πάσης ἀδοξίας με ῥῦσαι καὶ ἁμαρτίας, καὶ δόξης μέτοχον ἐπουρανίου ποίησον τὸν προσφυγόντα τῷ ἐλέει σου.

Ἐξαποστειλάρια. Τῶν μαθητῶν ὁρώντων σε.

> Κυριακὴν τὴν μάρτυρα καὶ παρθένον ᾠδαῖς ἐναρμονίοις ἀνευφημοῦμεν· αὕτη γὰρ ηὐλόγησε τοῦ σώματος, καθὰ φθείρεσθαι μέλλοντος, πολλὰς βασάνους ἐνέγκασα διὰ Χριστοῦ τὴν ἀγάπην.

Ἕτερον. Ἐν πνεύματι τῷ ἱερῷ.

> Ἐν οὐρανοῖς ὡς μάρτυς, Κυριακή, σὺ τῷ Θεῷ παρισταμένη ἐνδόξως, πάντας ἡμᾶς τοὺς εὐσεβῶς μνήμην τὴν σὴν ἐκτελοῦντας σῷζε σεπταῖς σου πρεσβείαις.

Θεοτοκίον.

> Πανευγὴς Παντάνασσα, ἱκεσίαις τῆς ἀθλοφόρου σου Κυριακῆς, φύλαττε τὴν ποίμνην σου ἀπρόσψαυστον πάσης ἐναντιότητος, διὰ παντός σε ὑμνοῦσαν, τὴν προστασίαν τοῦ κόσμου.

Εἰς τοὺς Αἴνους

Ἰστῶμεν στίχους δ΄.Ἦχος α΄. Τῶν οὐρανίων ταγμάτων.

> Τῶν φιλεόρτων τὰ πλήθη, δεῦτε συνδράμωμεν τῇ μνήμῃ τῆς ἐνδόξου καὶ σεπτῆς ἀθλοφόρου· Κυριακὴ γὰρ ἡ μάρτυς πάντας ἡμᾶς συνεκάλεσε σήμερον εἰς εὐωχίαν ἀθάνατον, τὰς αὐτῆς ἀριστείας παραθέμενοι. *(Δίς)*

> Τὴν ἱεράν σου εἰκόνα κατασπαζόμεθα νῦν αἰσθητῶς, ἁγία, νοερῶς δὲ τὰ θεῖα λείψανά σου πάντες ἀπὸ ψυχῆς προσκυνοῦμεν, Κυριακή, ἐκδυσωποῦντες βλάβης παντοδαπῆς καὶ κινδύνου ἡμᾶς ῥύεσθαι.

> Κυριακῆς τῆς Παρθένου, δεῦτε, συνέλθωμεν ἐν τῷ ναῷ τῷ θείῳ, καὶ αὐτῆς τὴν εἰκόνα τὴν πάνσεπτον σὺν φόβῳ καὶ χαρμονῇ προσκυνήσωμεν ἅπαντες, καθικετεύοντες ταύτην πάσης ὀργῆς καὶ ἀνάγκης ἡμᾶς ῥύεσθαι.

Δόξα.Ἦχος πλ. β΄.

Δεῦτε, φιλεόρτων τὸ σύστημα, συναθροισθέντες σήμερον ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τῆς παρθενομάρτυρος, πνευματικὴν χορείαν ἐπικροτήσωμεν, ψαλμικῶς ᾄδοντες ἐναρμόνιον μέλος τῷ ταύτην δοξάσαντι Χριστῷ τῷ Θεῷ, καὶ ἐν χαρᾷ καὶ ἀγαλλιάσει πρὸς αὐτὴν ἀναβοήσωμεν· Χαίροις, ἀθλοφόρε ἔνδοξε, ἡ ὀφθεῖσα θαυμαστὴ μάρτυς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ· χαίροις, ἀμνὰς ἄφθορε, ἡ τὴν γυναικείαν ἀσθένειαν ἀπορῥιψαμένη καὶ ἀνδρικῶς ἀγωνισαμένη· χαίροις, Κυριακὴ πανεύφημε, ἡ πρὸς ὕψος ὡς περιστερὰ ἀναπτᾶσα τοῖς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πτεροῖς, καὶ πρὸς τὸν οὐράνιόν σου Πατέρα καταπαύσασα· πρέσβευε αὐτῷ ἀπὸ πάσης προσβολῆς καὶ περιστάσεως λυτρώσασθαι τοὺς πιστῶς ἐκτελοῦντας τὴν πανέορτον μνήμην σου.

Καὶ νῦν· Θεοτόκε, σὺ εἶ ἡ ἄμπελος… Δοξολογία μεγάλη.

Εἰς τὴν Λειτουργίαν

Τὰ Τυπικὰ καὶ οἱ Μακαρισμοί· ἐκ τοῦ κανόνος τῆς Ἁγίας ἡ γ΄ καὶ ἡ στ΄ ᾠδή. Ἀπόστολον καὶ Εὐαγγέλιον ζήτει τῆς Ἁγίας Βαρβάρας (4 Δεκεμβρίου). Κοινωνικόν· Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον…

Μεγαλυνάριον.

Ἔχοντες ναόν σου τὸν ἱερόν, Κυριακὴ ἀθλοφόρε, ὡς προπύργιον ὀχυρόν, προσφεύγομεν ἐν τούτῳ καιρῷ τῷ τῆς ἀνάγκης, καὶ ἐπηρείας πάσης αὐτῷ λυτρούμεθα.

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/synaxaristis/agia-kyriaki/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

Θεία Λειτουργία, το κέντρο της Ορθόδοξης Λατρείας

Η Θεία Ευχαριστία, η Αγία Πρόθεση και η Αγία Προσκομιδή

Η Θεία Λειτουργία και τα μέρη της

Η Θεία Λειτουργία αποτελεί το κέντρο της ορθόδοξης λατρείας. Είναι το μεγαλύτερο μυστήριο της Εκκλησίας μας, το μυστήριο της παρουσίας του Χριστού ανάμεσά μας. Γι' αυτό και παραμένει πάντα η μοναδική ελπίδα αληθινής ζωής για τον άνθρωπο. Η λέξη Λειτουργία είναι αρχαία και σήμαινε κάθε έργο που γινόταν για το λαό. Η αγία Λειτουργία έχει τρία μέρη:

1. Το πρώτον είναι η ***Προσκομιδή***.
2. Το δεύτερον είναι η ***Λειτουργία των Κατηχουμένων***, επειδή εις αυτό το μέρος στέκονται εις την Λειτουργία και οι Κατηχούμενοι.
3. Το τρίτον λέγεται ***Λειτουργία των Πιστών***, επειδή εις αυτό στέκονται εις την Λειτουργία μοναχά οι Πιστοί, και οι άλλοι εξέρχονται από την Εκκλησίαν.

Η Θεία Κοινωνία

Η πίστη στο Μυστήριο της Θείας Κοινωνίας, η πίστη ότι στο Άγιο Ποτήριο βρίσκεται αυτός ο Θεάνθρωπος Ιησούς Χριστός σωματικώς, η πίστη, ειδικώτερα, ότι η Θεία Κοινωνία είναι τροφή αναγκαιότατη για την πνευματική μας υπόσταση, αυτή η πίστη γεννά στην ψυχή του πιστού τον πόθο και την λαχτάρα να έρχεται σε άμεση επαφή, να γίνεται ένα με το Θεάνθρωπο Κύριό μας. Στη Θεία Κοινωνία όχι απλώς συναντιόμαστε, αλλά γινόμαστε ένα με τον Ιησού Χριστό. Γινόμαστε σύσσωμοι και σύναιμοι του Χριστού. Γινόμαστε Χριστοφόροι. Ο Χριστός, μιλώντας κάποτε στους Ιουδαίους, έλεγε: «Εάν δεν φάτε τη σάρκα και δεν πιείτε το αίμα μου, δεν θα έχετε μέσα σας ζωή».[1] Εκείνοι, επειδή δεν κατάλαβαν το πνευματικό νόημα των λόγων Του, σκανδαλίστηκαν και έφυγαν γυρίζοντας πίσω, γιατί νόμισαν ότι ο Σωτήρας του κόσμου τους προέτρεπε να φάνε σάρκα ανθρώπου.[2] Μη νομίζεις λοιπόν ότι ο Άρτος και ο Οίνος είναι απλώς ψωμί και

1. Πρβλ. Ιω. 6:53.
2. Πρβλ. Ιω. 6:61–63, 66.

κρασί. Αλλά, όπως ξεκάθαρα έχει αποφασίσει ο ίδιος ο Δεσπότης Χριστός, αυτά είναι το Σώμα και το Αίμα Του. Και αν η αίσθηση της γεύσεως σε κάνει να τα νιώθεις έτσι, όμως η πίστη να σε διαβεβαιώνει για την αλήθεια. Να μην κρίνεις το πράγμα από τη γεύση, αλλά να πληροφορείσαι και να διαβεβαιώνεσαι από την πίστη, ότι πραγματικά αξιώθηκες να λάβεις το Σώμα και το Αίμα του Χριστού.

Οι Άγιοι Πατέρες γράφουν ότι το ύδωρ και το αίμα είναι η εικόνα του αγ. Βαπτίσματος και της θείας ευχαριστίας· τα δύο αυτά Μυστήρια, που πηγάζουν από την πλευρά του Χριστού, δημιουργούν την Εκκλησία. Ο Χριστός λοιπόν δημιούργησε την Εκκλησία από την πλευρά Του, όπως ακριβώς δημιούργησε την Εύα από την πλευρά του Αδάμ. Και όπως δημιουργήθηκε την ώρα που ο Αδάμ κοιμόταν, έτσι η Εκκλησία δημιουργήθηκε κατά την κοίμηση του νέου Αδάμ.[3] Θεανθρώπινη συνάντηση, επικοινωνία διαχρονική, γνήσια σφραγίδα της Αποστολικής διαδοχής, πρόγευση του παραδείσου, η καρδιά της Ορθόδοξης μυσταγωγίας, η προέκταση της αγαπητικής κοινωνίας και του προσωπικού «ταμιείου» της προσευχής είναι η Εκκλησία με κέντρο την Αγία Τράπεζα. Η Ακολουθία, που είναι μία μικρογραφία της ουράνιας Λειτουργίας, γίνεται άλλοτε παρακλητική και άλλοτε δοξολογική, επική και νευρώδης. Στιγμές-στιγμές σβήνουν τα φώτα του Ναού και γίνεται σιγή, συμβολισμός της Ταφής του Χριστού· άλλοτε εντείνονται οι ψαλτικές κραυγές και σείονται οι πολυέλαιοι και οι χοροί ολόφωτοι. Στιγμές ιεροπρεπείς και άχραντες, μεταδόσεις της Ουράνιας Ευφροσύνης.

Η Θεία Ευχαριστία, τροφή της νέας ζωής

Για να ζήσει ο άνθρωπος την καινούργια αναγεννημένη ζωή, ως μέλος της Εκκλησίας, τρέφεται με καινούργια και ουράνια τροφή, που στην εκκλησιαστική γλώσσα λέγεται θεία Ευχαριστία. Η θεία Ευχαριστία είναι το κεντρικό λειτουργικό σύστημα (ιερό μυστήριο), με το οποίο τροφοδοτείται και ζωογονείται ο πνευματικός οργανισμός της Εκκλησίας. Η τέλεση και η μετάδοση του μυστηρίου γίνεται σε ειδική Ακολουθία της Εκκλησίας που λέγεται Θεία Λειτουργία. Η θεία Λειτουργία είναι ο χώρος λατρείας των πιστών, που ψηλαφούν τον Απρόσιτον και Αθέατον με την εμπειρία της ψυχής και της καρδιακής προσευχής. Η μετάδοση του μυστηρίου λέγεται Θεία Κοινωνία ή Θεία Μετάληψη (μεταλαβιά). Η κοινωνία στη Θεία Λειτουργία αποτελεί το αντίδοτο των αδιεξόδων του σύγχρονου ανθρώπου από το άγχος, την ανασφάλεια, το κενό, την αβεβαιότητα και τη μοναξιά.

3. Ιωάννης ο Χρυσόστομος, ΕΠΕ 30, 394.

Ο καθαγιασμός των δώρων, η ίδια δηλαδή η θυσία, διακηρύσσει το θάνατο, την ανάσταση και την ανάληψή Του, καθώς τα δώρα αυτά μεταβάλλονται στο ίδιο το σώμα του Κυρίου, σ' αυτό που σταυρώθηκε, αναστήθηκε και αναλήφθηκε. Όσα προηγούνται της θυσίας φανερώνουν τα γεγονότα που έγιναν πριν από το θάνατο του Κυρίου, δηλαδή την έλευσή Του στον κόσμο, τη δημόσια εμφάνισή Του, τα θαύματα και τη διδασκαλία Του. Κι εκείνα που έπονται της θυσίας συμβολίζουν την κάθοδο του Αγίου Πνεύματος στους Αποστόλους, την επιστροφή των ανθρώπων στο Θεό και την κοινωνία τους μαζί Του.

Κατά τον ιερόν Αυγουστίνο η δημιουργία και ο Σαββατισμός έχουν βαθύτερη έννοια δια την αναδημιουργία του κόσμου υπό του Υιού του Θεού. Όπως δηλαδή ο Πατήρ, αφού δημιούργησε τον κόσμο, αναπαύθηκε, έτσι και ο Υιός του Θεού, αφού εργάσθηκε δια την απολύτρωση του ανθρωπίνου γένους, αναπαύθηκε εν τάφω, ειπών επί του σταυρού το «τετέλεσται!». Δι' ημάς τους Χριστιανούς στην θέση του Σαββάτου είναι όχι η εβδόμη, αλλά η μία του Σαββάτου, η Κυριακή. Κατά αυτή συνετελέσθηκε δια της αναστάσεως του Χριστού, και επεσφραγίσθηκε δια της καθόδου του Αγίου Πνεύματος μετά 50 ημέρες, το έργον της Απολυτρώσεως, η νέα δημιουργία, η αναδημιουργία, ανωτέρα ως θαυμασιωτέρα και θαυματουργικωτέρα κατά πολύ της πρώτης δημιουργίας, οδηγούσα ημάς εις το ευλογημένο Σάββατο, την αιώνια και μακαρίαν ανάπαυση. Τύπος ήταν εκείνο το Σάββατον, ουσία είναι η Κυριακή αυτή. Η Κυριακή είναι η γενέθλιος ημέρα της σωτηρίας και της αναδημιουργίας του ανθρώπου. Κατά τον άγιο Γρηγόριο τον Θεολόγο, «όπως η πρώτη δημιουργία άρχισε την ημέρα της Κυριακής, έτσι και η δευτέρα δημιουργία άρχισε πάλι από την Κυριακή».[4] Αυτή η καινούργια Δημιουργία του Θεού, λέει ο άγιος Γρηγόριος, είναι πιο λαμπρή και πιο θαυμαστή από την λαμπρή και θαυμαστή πρώτη Δημιουργία, «διότι οδηγεί στην ουράνια κατάσταση». Δια τούτο και τα μέσα του αγιασμού του νέου αυτού Σαββάτου, της Κυριακής, τα οποία εμείς οι Χριστιανοί κατέχουμε δια να επιτύχουμε την αιώνια ανάπαυση εν ουρανώ, είναι ανώτερα του Εβραϊκού Σαββατισμού. Όταν ο Κύριος λέγει ότι «ο Πατήρ μου έως άρτι εργάζεται, καγώ εργάζομαι»,[5] εννοεί την θείαν συντήρηση και διεύθυνση του κόσμου, άνευ των οποίων ο κόσμος θα εξεμηδενίζετο.

Ενότητα με τον αδελφό και τον Θεό

Ο σκοπός της Θείας Λειτουργίας είναι ακριβώς η καθοδήγηση των πιστών στη ζωντανή σχέση και ενότητα με τον αδελφό και τον Θεό. Στην Εκκλησία «απο-

4. Πρβλ. Γρηγόριος ο Θεολόγος, *Λόγος ΜΔ΄, Εἰς τὴν Καινὴν Κυριακήν*.
5. Ιω. 5:17.

λαμβάνομεν αλλήλους», γιατί όλοι απολαμβάνουμε του κοινού «συμποσίου της πίστεως».[6] Στο τέλος της Θείας Λειτουργίας, το κοινό Ποτήριο θα αποκαλύψει ότι «Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία, καὶ οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ᾽ ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά».[7] Οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί συγκεντρώνονται, κυρίως, κάθε Κυριακή στον ναό της ενορίας τους, όπου όλοι μαζί, με επί κεφαλής τον Ιερέα, τελούν την Θεία Λειτουργία. Η Θεία Λειτουργία δεν είναι απλώς μια δημόσια και κοινή προσευχή, όπως για παράδειγμα των Μουσουλμάνων, αλλά μια πραγμάτωση και φανέρωση της Βασιλείας του Θεού, στο χρόνο και το χώρο του κόσμου τούτου.

Προτυπώσεις του Σταυρού

Τη σταυρική θυσία του Χριστού προφητικά προτύπωσε ο Μωυσής, τότε που κρέμασε στο ξύλο το χάλκινο φίδι, ώστε όποιος δαγκωνόταν από το ζωντανό φίδι (που και αυτό προτύπωνε την αμαρτία και το θάνατο από την αμαρτία), προσβλέποντας στο χάλκινο φίδι, να σωθεί, δίνοντας έτσι τη σχετική πίστη του στον Θεό και στον Προφήτη Του.[8] Έπειτα το χάλκινο φίδι σταυρωμένο σώζει, και ο Υιός του Θεού, ο Θεός που έγινε και άνθρωπος, Σταυρωμένος δεν μπορεί να σώζει; Από παλιά μέχρι σήμερα, η ζωή του ανθρώπου λειτουργήθηκε και προστατεύθηκε σε σχέση με το ξύλο. Στην εποχή του Νώε, ως γνωστό, με την ξύλινη κιβωτό σώθηκε η ζωή των δικαίων ανθρώπων. Η θάλασσα πάλι την εποχή του Μωυσή, μόλις είδε την ξύλινη ράβδο, που και αυτή προτύπωνε το Σταυρό του Χριστού, φοβήθηκε αυτόν που την άγγιξε. Λοιπόν, το ραβδί του Μωυσή έχει δύναμη, και ο Σταυρός του Σωτήρα αδυνατεί; Ας θυμηθούμε ότι το ξύλο τότε επί Μωυσή γλύκανε το νερό,[9] και «ότι από την πλευρά του Ιησού το νερό έρευσε πάνω στο ξύλο».[10]

Ο Μυστικός Δείπνος

> Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν λαβὼν ὁ Ἰησοῦς τὸν ἄρτον καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς καὶ εἶπε· λάβετε φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου· καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ πίω ἀπ᾽

6. Ιωάννης ο Χρυσόστομος, *Κατηχητικός Λόγος* (εις την αγίαν και λαμπροφόρον ημέραν του Πάσχα).
7. Πράξ. 4:32.
8. Αριθ. 21:9.
9. Έξ. 15:25.
10. Πρβλ. Ιω. 19:34.

> ἄρτι ἐκ τούτου τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ᾽ ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρός μου.[11]

Η Κυριακή ημέρα

Έχοντας, λοιπόν, η εβδομάδα επτά ημέρες, τις έξι μάς τις έδωσε ο Θεός για να εργαζόμαστε και τη μια μάς την έδωσε για προσευχή και ξεκούραση, για τη συγχώρεση των αμαρτιών μας. Και γι' αυτό και ονομάσθηκε Κυριακή, γιατί είναι η κυρία των ημερών. Γιατί, πριν από το πάθος του Κυρίου, δεν λεγόταν Κυριακή αλλά πρώτη ημέρα. Κατά την ημέρα αυτή ο Κύριος έκανε την αρχή της Αναστάσεως και έδωσε την εντολή να επιτελούνται τα Άγια Μυστήρια. Η Κυριακή, λοιπόν, έγινε αρχή κάθε καλού για εμάς: αρχή της δημιουργίας του κόσμου, αρχή της Αναστάσεως, αρχή της εβδομάδας. Η ημέρα αυτή έχει τρεις αρχές, υποδηλώνοντας την εξουσία της υπεραγίας Τριάδος. Κατά τον Μέγα Βασίλειο η ημέρα της Κυριακής τώρα μεν είναι εικών του μέλλοντος αιώνος, μετά δε θα είναι ο ίδιος ο μέλλων αιών.[12] Συμμετέχοντες στην θεία Λειτουργία, ιδιαίτερα κατά την ημέρα της Κυριακής, ο νους μας μεταφέρεται από τα γήινα στα ουράνια, στην ανέσπερο ημέρα της Βασιλείας του Κυρίου. Εορτάζοντες σε κάθε θεία Λειτουργία το Πάσχα του Κυρίου υμνούμε τον Χριστό: «Ὢ Πάσχα τὸ μέγα καὶ ἱερώτατον, Χριστέ· ὢ σοφία καὶ Λόγε τοῦ Θεοῦ καὶ δύναμις· δίδου ἡμῖν ἐκτυπώτερον (δηλαδή τελειότερον και καθαρότερον) σοῦ μετασχεῖν ἐν τῇ ἀνεσπέρῳ ἡμέρᾳ τῆς Βασιλείας σου».[13]

Οι πιστοί που εκκλησιάζονται και συμμετέχουν σε όλα αυτά με προσηλωμένο το νου, γίνονται πιο σταθεροί στην πίστη, πιο θερμοί στην ευλάβεια και την αγάπη τους προς το Θεό. Έργο της Θείας Λειτουργίας είναι η μεταβολή των δώρων που προσφέρουν οι πιστοί, του άρτου και του οίνου, σε σώμα και αίμα Χριστού. Και σκοπός της είναι ο αγιασμός των πιστών, οι οποίοι με τη θεία μετάληψη αποκομίζουν την άφεση των αμαρτιών τους, την κληρονομιά της βασιλείας των ουρανών και κάθε πνευματικό αγαθό.

Το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας

Το μυστήριο της θείας ευχαριστίας είναι θεοσύστατο. Η θεία ευχαριστία είναι και μυστήριο και θυσία, και δη αγία προσφορά μυστική και λογική. Με τη θεία ευχαριστία οι πιστοί μεταλαμβάνουν του αληθούς σώματος και αίματος του Χρι-

11. Ματθ. 26:26–29.
12. Πρβλ. Μέγας Βασίλειος, *Περί του Αγίου Πνεύματος* 27.
13. Κανών του Πάσχα, ᾠδὴ θ΄.

στού και ενώνονται με αυτόν μυστικώς, καθιστάμενοι «θείας κοινωνοί φύσεως».[14] Την θείαν ευχαριστία συνέστησε αυτός ο ίδιος ο Κύριος ως αιώνιο μυστήριο της Καινής Διαθήκης. Το μυστήριο της θείας ευχαριστίας συνεστήθη από τον Κύριο το βράδυ της Μεγάλης Πέμπτης. Μια εσπέρα δηλαδή, προτού να παραδοθεί, κάλεσε τους μαθητές του στο Μυστικό Δείπνο και τους διέταξε όπως και αυτοί και οι διάδοχοί τους να κάνουν το ίδιο σε ανάμνηση αυτού. Η Εσπέρα ήταν απόδειξη ότι είχε έλθει το πλήρωμα του χρόνου και ότι τα πράγματα φθάνουν προς το τέλος τους. Και ευχαρίστησε ο Κύριός μας εις το δείπνο αυτό, δια να μας διδάξει πως πρέπει να τελούμε το μυστήριο και δια να δείξει ότι δεν επήγαινε εις το πάθος χωρίς την θέλησή Του, και ότι πρέπει να υπομένουμε ευχαρίστως ό,τι και αν πάσχωμεν, ενισχύοντας έτσι τις ελπίδες μας. Διότι εάν το τυπικό πάσχα απάλλαξε τους Ιουδαίους από τόσον σκληράν δουλείαν, πολύ περισσότερον το αληθινό Πάσχα ελευθερώνει την οικουμένη και παραδίδεται προς ευεργεσία της αμαρτωλής φύσεως μας. Γι' αυτό δεν μας παρέδωσε το μυστήριο πριν από το Πάσχα, αλλά το παρέδωσε τότε όταν έπρεπε να παύσουν οι νομικές προτυπώσεις. Έχουμε το σώμα και αίμα του Χριστού μας, το οποίο και μας μεταδίδει ζωή και αφθαρσία. Οι καρποί του μυστηρίου της θείας κοινωνίας είναι η άφεση των αμαρτιών, ο αγιασμός της ψυχής και του σώματος, η θέωση των πιστών και η ένωση όλων των χριστιανών που κοινωνούν σε ένα σώμα. Όπως η υλική τροφή είναι απαραίτητη για τη ζωή και την ανάπτυξη του ανθρώπου, έτσι και η Θεία Κοινωνία, ως θεϊκή τροφή, είναι απαραίτητη για τη συντήρηση και ανάπτυξη του χριστιανού στην αναγεννημένη ζωή.

Η Αγία Προσκομιδή λέγεται έτσι από του «προσκομίζω», επειδή και εις αυτήν προσκομίζεται, δηλαδή προσφέρεται προς τον Παμβασιλέα Θεό ο άρτος και ο οίνος, εις ανάμνησιν του Χριστού, όπου θυσίαν εαυτόν προσήγαγε τω Θεώ και Πατρί δια της προσφοράς του Σώματος αυτού, ως Αμνός θυόμενος και ως Αρχιερεύς και Υιός ανθρώπου, προσφέρων και προσφερόμενος, άμα δε και Ιεροθυτούμενος· και κατά τον Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχην Ιερεμίαν, «καθώς ανέκειτο εξ αρχής τω Θεώ Ιησούς ο σεσαρκωμένος, και δώρον ην αυτώ τίμιον» ευθύς όπου εσυλλήφθη εις την υπέραγνον μήτραν της Αειπαρθένου και Θεοτόκου, έτσι τώρα, ευθύς οπού αρχινά του Μυστηρίου η τάξις, προσφέρεται δια των τιμίων Δώρων τω Θεώ τω Υψίστω Θυσία άμωμος. Το ψωμί και το κρασί που προσφέρουν οι πιστοί για τη Λειτουργία, και τα οποία συμβολίζουν το σώμα και το αίμα του Κυρίου, δεν τοποθετούνται από την αρχή στο Θυσιαστήριο για τη θυσία, αλλά πρώτα τοποθετούνται στην αγία Πρόθεση και αφιερώνονται στο Θεό σαν δώρα τίμια· αυτή είναι πλέον και η ονομασία τους.

14. Β΄ Πέτρ. 1:4.

Η Αγία Πρόθεση

Η κόγχη της ιεράς Προθέσεως, η οποία συμβολίζει το ιερό σπήλαιο της Γεννήσεως του Κυρίου, βρίσκεται στη βορειοανατολική πλευρά του ιερού βήματος. Σε αυτή προετοιμάζονται τα τίμια Δώρα, πριν μεταφερθούν κατά τη Μεγάλη Είσοδο στην αγία Τράπεζα για να καθαγιασθούν. Η κόγχη αυτή φέρει την εικονογραφική παράσταση της Άκρας Ταπείνωσης και σπάνια την εικόνα της Γεννήσεως.

Ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Γερμανός λέγει σχετικά με την Αγία Πρόθεση τα εξής: «Ἀφίεται τὸ Θεῖον Σῶμα ἐν τῇ Βηθλεέμ, ὅπου γεγέννηται ὁ Χριστός, ὁμοῦ δὲ καὶ ὡς ἐν τῇ Ναζαρέτ. Πρὸς δὲ καὶ τῆς ἐν Καπερναοὺμ διατριβῆς τὸν τύπον ἡ Πρόθεσις ἐκπληροῖ, καὶ τὸν ἐν Γολγοθᾷ τόπον».[15] Η Ναζαρέτ είναι η πόλη της Γαλιλαίας όπου ευαγγελίσθηκε η Θεοτόκος. Είναι πασίγνωστη σαν πατρίδα της Θεοτόκου και του Ιωσήφ και σαν πόλη στην οποία έζησε ο Ιησούς Χριστός πριν αρχίσει το διδακτικό Του έργο. Στην Ναζαρέτ μεγάλωσε, μετά την επιστροφή του από την Αίγυπτο, ο Ιησούς, ενώ η Καπερναούμ είναι η πόλη της Γαλιλαίας κοντά στη λίμνη Γεννησαρέτ, που έχει το εβραϊκό όνομα Καφάρ-Ναχούμ, δηλαδή χωριό παρακλήσεων ή χωριό του Ναούμ. Στα Ευαγγέλια αναφέρεται η πόλη της Καπερναούμ ως ο δεύτερος τόπος κατοικίας του Κυρίου μετά τη Ναζαρέτ, ως ο τόπος κατοικίας των αποστόλων Πέτρου, Ανδρέα, Ιακώβου, Ιωάννη και Ματθαίου. Ο Κύριός μας Ιησούς Χριστός δίδαξε στη συναγωγή της Καπερναούμ και έκανε και πολλές γνωστές θεραπείες στην πόλη αυτή. Ο Χριστός στην Καπερναούμ διακήρυξε εαυτόν ως άρτον ζωής, από τον οποίο οι τρεφόμενοι ουδέποτε θα πεινάσουν. Ο Κύριός μας στην Καπερναούμ διακηρύσσει:

> Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. Οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ ἀπέθανον· οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων, ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ μὴ ἀποθάνῃ. Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σάρξ μού ἐστιν, ἣν ἐγὼ δώσω ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς.[16]

Στην Ιερά Πρόθεση υπάρχει η λαβίδα (κοχλιάριο), με την οποία κοινωνούν οι πιστοί, η αγία λόγχη, η οποία συμβολίζει τη λόγχη που κεντήθηκε ο Κύριος κατά τη σταύρωση, και ο σπόγγος, που και αυτός συμβολίζει το σπόγγο με τον οποίο δόθηκε όξος στον Κύριο, και το Ζέον, δοχείο που περιέχει ζεστό νερό, το οποίο χύνεται στο ιερό Ποτήριο και συμβολίζει τη ζέση της πίστεως. Επίσης υπάρχουν τα καλύμματα των ιερών σκευών, ο αήρ και το ιερό μανδήλιο. Στην Αγία Πρόθε-

15. Γερμανός Κωνσταντινουπόλεως, *Ἱστορία ἐκκλησιαστικὴ καὶ μυστικὴ θεωρία*.
16. Ιω. 6:48–51.

ση τέλος υπάρχει και το άγιο Ποτήριο, στο οποίο σμίγεται ο οίνος (νάμα) και το νερό, τα οποία θα μεταβληθούν σε Αίμα Χριστού. Δίπλα υπάρχει το ιερό Δισκάριο, πάνω στο οποίο τοποθετείται ο Αμνός, το τεμάχιο άρτου που θα μεταβληθεί σε Σώμα Χριστού, καθώς και άλλα τεμάχια από το πρόσφορο, αφιερωμένα στην Θεοτόκο, τους αγίους αγγέλους, τους ζώντες πιστούς, τους κεκοιμημένους πιστούς. Αυτό το ιερό σύνολο πάνω στο δισκάριο συμβολίζει την ενότητα της Εκκλησίας. Πάνω στο ιερό Δισκάριο υπάρχει επίσης ο Αστερίσκος, ο οποίος συμβολίζει τον αστέρα της Γεννήσεως και σκοπό έχει να εμποδίζει το ιερό κάλυμμα να ακουμπά στα τεμάχια του αγίου Άρτου.

Η θυσία του Μελχισεδέκ

Τύπος του Μυστηρίου της Θείας Ευχαριστίας ήταν και η θυσία του Μελχισεδέκ, ο οποίος ήταν Ιερέας του Θεού του Υψίστου, και δεν προσέφερε στις Θυσίες του τίποτα άλλο παρά μόνο ψωμί και κρασί.

> Ἐξῆλθε δὲ βασιλεὺς Σοδόμων εἰς συνάντησιν αὐτῷ, μετὰ τὸ ὑποστρέψαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς κοπῆς τοῦ Χοδολλογομὸρ καὶ τῶν βασιλέων τῶν μετ᾽ αὐτοῦ, εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Σαβύ (τοῦτο ἦν τὸ πεδίον τῶν βασιλέων). Καὶ Μελχισεδὲκ βασιλεὺς Σαλὴμ ἐξήνεγκεν ἄρτους καὶ οἶνον· ἦν δὲ ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου. Καὶ εὐλόγησε τὸν Ἄβραμ καὶ εἶπεν· εὐλογημένος Ἄβραμ τῷ Θεῷ τῷ ὑψίστῳ, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Καὶ εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ ὕψιστος, ὃς παρέδωκε τοὺς ἐχθρούς σου ὑποχειρίους σοι. Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ Ἄβραμ δεκάτην ἀπὸ πάντων. Εἶπε δὲ βασιλεὺς Σοδόμων πρὸς Ἄβραμ· δός μοι τοὺς ἄνδρας, τὴν δὲ ἵππον λάβε σεαυτῷ.[17]

Κατά τους Πατέρες της Εκκλησίας μας ο Μελχισεδέκ προσφέρει άρτον και οίνον δια να προσφερθεί θυσία δια την νίκη του Αβραάμ. Τούτο προκύπτει από την φράση «ἦν δὲ ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου». Επομένως ο άρτος και ο οίνος που προσέφερε ο Μελχισεδέκ είναι προτύπωση της αναιμάκτου θυσίας του Χριστού, της θείας ευχαριστίας. Προσφέρουμε στο Θεό ψωμί και κρασί, γιατί αυτά αποτελούν τροφή αποκλειστικά ανθρώπινη, με την οποία συντηρείται και εκδηλώνεται η ζωή μας. Γι' αυτό και πιστεύεται πως, όταν προσφέρει κανείς τροφή, είναι σαν να προσφέρει την ίδια τη ζωή. Επειδή λοιπόν με τα θεία Μυστήρια ο Θεός μας χαρίζει την αιώνια ζωή, ήταν φυσικό και το δικό μας δώρο να είναι κατά κάποιο τρόπο ζωή, για να μην είναι αταίριαστη η προσφορά μας με την ανταπόδοση του Θεού, αλλά να έχει κάτι συγγενικό.

Ο Ειρηναίος κατά τον δεύτερον αιώνα μετά Χριστόν επανειλημμένως ομιλεί περί του μυστηρίου της Ευχαριστίας και επισημαίνει ότι «το κεκραμένον ποτήριον και ο γεγονώς άρτος επιδέχεται τον λόγον του Θεού και γίνεται η Ευχαριστία σώμα Χριστού και αίμα Χριστού».[18] Έτσι η Ευχαριστία είναι η νέα θυσία και προσφορά, την οποίαν η Εκκλησία, παραλαβούσα παρά των Αποστόλων, προσφέρει καθ' άπαντα τον κόσμον τω Θεώ. Όπως από πολλά σπυριά σιταριού γίνεται ένας άρτος και ο οίνος από σταφύλια διάφορα, έτσι από πολλούς Πιστούς γίνεται ένα σώμα της Καθολικής Αγίας Εκκλησίας, ενωμένον με αυτόν τον Δεσπότην Χριστόν, που είναι η Κεφαλή της Εκκλησίας. Έτσι ο Κύριος παρήγγειλε να Του προσφέρουμε ψωμί και κρασί, κι Αυτός πάλι μας ανταποδίδει «άρτον ουράνιον» και «ποτήριον ζωής». Θέλησε να του προσφέρουμε εμείς εφόδια της πρόσκαιρης ζωής, κι Εκείνος να μας αντιπροσφέρει την αιώνια ζωή, για να φανούν έτσι η Χάρη Του σαν αμοιβή και το αμέτρητο έλεός Του σαν πράξη δικαιοσύνης.

Τα τρία τέλη της Ευχαριστιακής Θυσίας

Τρία είναι τα τέλη της Ευχαριστιακής Θυσίας: το Λατρευτικό, το Ιλασθητικό και το Ευχαριστιακό. Το Λατρευτικό ανήκει του Αγίου Άρτου, επειδή αυτός και μόνο αυτός προσφέρεται εις ανάμνησιν του Υιού του Θεού και λατρείαν. Το Ιλασθητικό αναφέρεται επί των μερίδων των Αμαρτωλών, επειδή και με αυτές ιλεούται και ημερώνεται ο μέγας Θεός, όπου διά τας αμαρτίας μας οργίζεται και θυμώνεται. Το Ευχαριστιακό ανήκει των Μερίδων των Αγίων, επειδή ευχαριστείται δι' αυτών ο Θεός και δοξάζεται, για τις τόσες ευεργεσίες που τους έδωκε, ανάμεσα στις οποίες είναι και το να μεσιτεύουν προς αυτόν δια την σωτηρία μας. Μετά το πέρας της Προσκομιδής ο Λειτουργός καλύπτει με τα καλύμματα τα τίμια δώρα και θυμιάζει την Ιερά Πρόθεση και την Αγία Τράπεζα, δηλώνοντας έτσι την κάθοδο του Αγίου Πνεύματος πάνω στον κόσμο και στα προσφερόμενα δώρα.

Η Θεία Λειτουργία ονομάζεται και Θεία Ευχαριστία, διότι ευχαριστούμε τον Θεό «περὶ πάντων ὧν ἐποίησε καὶ ποιεῖ μεθ' ἡμῶν» και ταυτόχρονα του προσφέρουμε τη λογική λατρεία μας ως ευχαριστιακό δώρο, μη έχοντας τίποτε άλλο δικό μας να Του χαρίσουμε, εφόσον κι αυτή η ζωή μας δεν μας ανήκει, είναι δική Του προσφορά, δική Του ευεργεσία.

17. Γέν. 14:17–21.
18. Ειρηναίος Λουγδούνου, *Έλεγχος και ανατροπή της ψευδωνύμου γνώσεως*, Ε΄ 2, 3.

Η τάξη της Αγίας Προσκομιδής

Διακρίνουμε τέσσερα σημεία κατά την Θεία Προσκομιδή: α) την προετοιμασία των κληρικών, β) την ετοιμασία του αμνού και του ποτηρίου, γ) τις μνημονεύσεις και τη θυμίαση, και τέλος δ) την απόλυση. Κατά την Θεία Προσκομιδή ο Ιερέας, κάνοντας το Ευλογητόν, προσκυνεί μετά του Διακόνου τις Δεσποτικές Άγιες Εικόνες και εισέρχεται στο Άγιον Βήμα, κάνοντας τρία προσκυνήματα προς Ανατολή εις λατρεία του εν Τριάδι υμνουμένου Θεού των απάντων, ενδύεται την Ιερατική Στολή και, απερχόμενος έμπροσθεν της Προθέσεως, νίπτει τα χέρια, δηλών το καθαρόν αυτού περί την Ιερουργίαν και άληπτον (ερμηνεύει Συμεών ο Θεσσαλονίκης), και ότι δίχα ρύπου παντός τω καθαρώ προσέρχεσθαι χρή, ως δυνατόν ανθρώπω. Πιάνει έπειτα την λεγομένην Προσφοράν, και ευλογώντας σταυροειδώς επάνω εις την Σφραγίδα, το Προσφορίδιον όπως λέγεται, προφέρει το: «Εις ανάμνησιν του Κυρίου και Θεού και Σωτήρος ημών Ιησού Χριστού». Στη συνέχεια κόπτει με την Αγία Λόγχη ο Ιερέας τα τέσσερα μέρη της Σφραγίδος και προφέρει τα προφητικά λόγια του Ησαΐα: «ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα».[19] Πρώτον εις ανάμνησιν της δια Σταυρού θυσίας του Υιού του Θεού, δεύτερον εις αγιασμόν και ευλογίαν του Τιμίου Άρτου, τρίτον δε, διατί έτσι εις τον καιρόν της Αγίας Κοινωνίας εύκολα μελίζεται σε τέσσερα σημεία ο Μαργαρίτης (Μαργαρίτης καλείται ο Τίμιος Άρτος και όλα τα μέρη στα οποία μελίζεται).

Αμέσως μετά ο Διάκονος, σε τύπο του Αρχαγγέλου Γαβριήλ που είπε το Χαίρε προς την Αγίαν Παρθένον, βγάζει την Σφραγίδα από το μέσο του Προσφόρου, όπως έγινε και στην Βηθλεέμ κατά την Γέννησιν του Χριστού από την Υπέραγνον Κοιλίαν της Θεοτόκου. Και επειδή η Παναγία Παρθένος έστεκε στο δεξιό μέρος του ζωοποιού σταυρού κατά τη Σταύρωση του Κυρίου, εβγάζεται Μερίδα εις τιμήν και μνήμη αυτής και τοποθετείται εκ δεξιών του Τιμίου Άρτου. Επίσης εβγάζονται μερίδες όλων των Αγίων εις δόξαν αυτών και τιμή και αγιασμό. Στη συνέχεια εβγάζονται οι μερίδες των υπολοίπων Χριστιανών, ζώντων και τεθνεώτων, και ξεχωριστά κατ' όνομα εκείνων που προσέφεραν αυτά τα δώρα, εις άφεσιν αμαρτιών και εις ζωήν αιώνιον. Η συνήθεια των Μερίδων, και μάλιστα των Αγίων, υπάρχει από πολύ παλαιά στην Εκκλησία και περιγράφεται και από τον Θείο Διονύσιο στο έργο αυτού *Περί Εκκλησιαστικής Ιεραρχίας*.

Το πρόσφορο είναι στρογγυλό για να δείξει το άναρχο και ατελεύτητο του Θεού. Συμβολίζει την Θεοτόκο Παρθένο Μαρία. Μεταφερόμενο από τον πιστό χριστιανό στον Ιερό Ναό και από τον Λειτουργό στην Ιερά Πρόθεση, δηλώνει την

19. Ησ. 53:7.

πορεία προς τη Βηθλεέμ για την απογραφή. Έτσι βλέπουμε ότι η Ακολουθία της Προσκομιδής, που αρχίζει με την Ύψωση των προσφόρων και στη συνέχεια με την εξαγωγή του Αμνού, συμβολίζει την Γέννηση του Χριστού μέχρι την Έξοδό Του στο κήρυγμα. Ο Λειτουργός κάνει την εξαγωγή των υπολοίπων μερίδων, και πριν τελειώσει η Προσκομιδή πάνω στο Άγιο Δισκάριο υπάρχει η επίγεια και ουράνια Εκκλησία: ο Αμνός στο κέντρο ακριβώς (παντού και πάντα ο Κύριος πρέπει να είναι στο κέντρον), η μερίδα της Παναγίας, τα εννέα Τάγματα των Αγίων (Αγγέλων, Προφητών, Αποστόλων, Ιεραρχών, Μαρτύρων, Οσίων, Αναργύρων, Θεοπατόρων, μαζί με τον Άγιο ή τους Αγίους της ημέρας, και του Αγίου του οποίου η Θεία Λειτουργία τελείται, Χρυσοστόμου, Βασιλείου ή Ιακώβου), η μερίδα του Επισκόπου, οι μερίδες των ζώντων και οι μερίδες των κεκοιμημένων (βλ. Διάταξη της Θείας Λειτουργίας (βλ. σ. 69) και Περί τελέσεως της Αγίας Προσκομιδής (βλ. σ. 85)).

Άρτος και οίνος

Τα χρησιμοποιούμενα στο μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας είδη είναι άρτος ένζυμος και οίνος κεκραμένος μετά μετρίας ποσότητας ύδατος. Η εν τω ποτηρίω κράση του οίνου μετά του ύδατος γίνεται εις ανάμνησιν του εκ της νυγείσης πλευράς του Σωτήρος εκρεύσαντος αίματος και ύδατος. Ο Πατήρ Κυπριανός (εν Τρούλλω σύνοδος) στην εν τω ποτηρίω κράση του οίνου μετά του ύδατος διαβλέπει συμβολικώς την ένωσιν του Χριστού μετά της Εκκλησίας αυτού και παρατηρεί ότι, όταν εν τω ποτηρίω μετά του οίνου μίγνυται ύδωρ, ενούται ο λαός τω Χριστώ, εις τρόπον ώστε, εάν μόνο οίνον κάποιος προσφέρει, τότε νοεί το αίμα του Χριστού υπάρχον άνευ ημών, όπως και πάλιν, όταν μόνο ύδωρ υπάρχει εν τω ποτηρίω, νοεί το πλήθος ον άνευ του Χριστού. Επιπρόσθετα, στην εν Καρθαγένη συνόδω το 397 τονίζεται ότι, δεδομένου ότι το κυριαρχούν εν τω καθαγιαζομένω ποτηρίω στοιχείον είναι το γένημα της αμπέλου, εξ αυτού νοείται ότι η ποσότητα του αναμιγνυομένου μετά του οίνου ύδατος πρέπει να είναι τόση, ώστε να μη μεταβάλλεται ουσιωδώς η φύσις και η αίσθησις του οίνου.

Η έναρξη της Θείας Λειτουργίας

Η Θεία Λειτουργία αρχίζει με τη δοξολογία του Τριαδικού Θεού «Εὐλογημένη ἡ Βασιλεία τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων» και το σημείο του Σταυρού, που ο Λειτουργός κάνει με το Ευαγγέλιο πάνω στην Αγία Τράπεζα (πάνω στο Αντιμήνσιο). Σχετικά με την παραπάνω έναρξη της Θείας Λειτουργίας, ο μακάριος Γερμανός, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, επισημαίνει ότι αρχίζει η Θεία Λειτουργία με το «Εὐλογη-

μένη ἡ Βασιλεία…», διότι διά της Ενανθρωπήσεως του Κυρίου έμαθαν πρώτα οι άνθρωποι ότι ο Θεός έχει τρία πρόσωπα. Αυτής της Ενανθρωπήσεως του Κυρίου μυσταγωγία είναι τα τελούμενα. Έτσι στο προοίμιο αυτών των τελουμένων κηρύττεται η Τριάδα:

> Ὅτι διὰ τῆς Ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου, πρώτως ἔμαθον οἱ ἄνθρωποι, ὡς εἴη τρία πρόσωπα ὁ Θεός. Ταύτης δὲ τῆς Ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου, μυσταγωγία ἐστὶ τὰ τελούμενα. Ὅθεν ἐν τοῖς προοιμίοις αὐτῶν ἔδει προλάμπειν καὶ κηρύττεσθαι τὴν Τριάδα.[20]

Με το σημείο του Σταυρού υποδηλώνεται ότι ο Σταυρός είναι η οδός και η θύρα εισόδου στη Βασιλεία του Θεού. Σε αυτό το σημείο ο λαός απαντά στη δοξολογική εκφώνηση του Λειτουργού, λέγοντας «Αμήν» (δηλαδή γένοιτο), γεγονός που δηλώνει ότι η Θεία Λειτουργία είναι έργο ολόκληρου του Λαού, Λειτουργών και Συλλειτουργών.

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/synaxaristis/theia-leitourgia/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

20. Γερμανός Κωνσταντινουπόλεως, *Ἱστορία ἐκκλησιαστικὴ καὶ μυστικὴ θεωρία*.

Ακολουθία της Θείας Μεταλήψεως εις το Απόδειπνον

Κανὼν εἰς τὴν Θείαν Μετάληψιν, οὗ ἡ ἀκροστιχὶς κατ᾽ ἀλφάβητον

> *Ο Κανόνας έχει ακροστιχίδα κατ' αλφάβητον (Α–Ω): τα αρχικά γράμματα των τροπαρίων, που τονίζονται εδώ με χρώμα, σχηματίζουν με τη σειρά το ελληνικό αλφάβητο. Οι τυπικές διατάξεις σημειώνονται με κόκκινο χρώμα.*

Μέλλων προσελθεῖν τοῖς ἀχράντοις Μυστηρίοις, μετὰ τὴν ἀφ᾽ ἑσπέρας εἰθισμένην Ἀκολουθίαν τοῦ Ἀποδείπνου, ἕως τέλους τοῦ «Πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν…», λέγε μετὰ κατανύξεως τὸν παρόντα Κανόνα, οὗ ἡ ἀκροστιχὶς κατ᾽ ἀλφάβητον.

Ὁ Κανών

ὨΙδὴ α΄. Ἦχος β΄. Δεῦτε λαοί.

> **Ἄ**ρτος ζωῆς αἰωνιζούσης γενέσθω μοι τὸ Σῶμά σου τὸ ἅγιον, εὔσπλαγχνε Κύριε, καὶ τὸ τίμιον Αἷμα, καὶ νόσων πολυτρόπων ἀλεξητήριον.

> **Β**εβηλωθεὶς ἔργοις ἀτόποις ὁ δείλαιος, τοῦ σοῦ ἀχράντου Σώματος καὶ θείου Αἵματος ἀνάξιος ὑπάρχω, Χριστέ, τῆς μετουσίας, ἧς με ἀξίωσον.

Θεοτοκίον.

> **Γ**ῆ ἀγαθή, εὐλογημένη Θεόνυμφε, τὸν στάχυν ἡ βλαστήσασα τὸν ἀγεώργητον καὶ σωτήριον κόσμῳ, ἀξίωσόν με τοῦτον τρώγοντα σῴζεσθαι.

ὨΙδὴ γ΄. Ἐν πέτρᾳ με τῆς πίστεως.

> **Δ**ακρύων μοι παράσχου, Χριστέ, ῥανίδας, τὸν ῥύπον τῆς καρδίας μου καθαιρούσας, ὡς ἂν εὐσυνειδότως κεκαθαρμένος, πίστει προσέρχωμαι καὶ φόβῳ, Δέσποτα, ἐν τῇ μεταλήψει τῶν θείων δώρων σου.

> **Ε**ἰς ἄφεσιν γενέσθω μοι τῶν πταισμάτων τὸ ἄχραντόν σου Σῶμα καὶ θεῖον Αἷμα, εἰς Πνεύματος Ἁγίου τε κοινωνίαν καὶ εἰς αἰώνιον ζωήν, Φιλάνθρωπε, καὶ παθῶν καὶ θλίψεων ἀλλοτρίωσιν.

Θεοτοκίον.

Ζωῆς τοῦ Ἄρτου τράπεζα, Παναγία, τοῦ ἄνωθεν δι᾽ ἔλεον καταβάντος, καὶ κόσμῳ καινοτέραν ζωὴν διδόντος, κἀμὲ ἀξίωσον νῦν τὸν ἀνάξιον, μετὰ φόβου γεύσασθαι τούτου καὶ ζήσεσθαι.

ὨΙδὴ δ΄. Ἐλήλυθας ἐκ Παρθένου.

Ἠθέλησας δι᾽ ἡμᾶς σαρκωθείς, Πολυέλεε, τυθῆναι ὡς πρόβατον διὰ βροτῶν ἁμαρτήματα· ὅθεν ἱκετεύω σε καὶ τὰ ἐμὰ ἐξαλεῖψαι πλημμελήματα.

Θεράπευσον τῆς ψυχῆς μου τὰ τραύματα, Κύριε, καὶ ὅλον ἁγίασον καὶ καταξίωσον, Δέσποτα, ὅπως κοινωνήσω σου τοῦ μυστικοῦ θείου Δείπνου ὁ ταλαίπωρος.

Θεοτοκίον.

Ἱλέωσαι καὶ ἐμοὶ τὸν ἐκ σπλάγχνων σου, Δέσποινα, καὶ τήρει με ἄρρυπον τὸν σὸν ἱκέτην καὶ ἄμεμπτον, ὅπως εἰσδεχόμενος τὸν νοητὸν μαργαρίτην ἁγιάζωμαι.

ὨΙδὴ ε΄. Ὁ τοῦ φωτὸς χορηγός.

Καθὼς προέφης, Χριστέ, γενέσθω δὴ τῷ εὐτελεῖ δούλῳ σου· καὶ ἐν ἐμοὶ μεῖνον ὡς ὑπέσχου· ἰδοὺ γὰρ τὸ Σῶμα τρώγω σου τὸ θεῖον καὶ πίνω τὸ Αἷμά σου.

Λόγε Θεοῦ καὶ Θεέ, ὁ ἄνθραξ γένοιτο τοῦ σοῦ Σώματος εἰς φωτισμὸν τῷ ἐσκοτισμένῳ ἐμοί, καὶ καθαρισμὸν τῆς βεβηλωθείσης ψυχῆς μου τὸ Αἷμά σου.

Θεοτοκίον.

Μαρία, Μῆτερ Θεοῦ, τῆς εὐωδίας τὸ σεπτὸν σκήνωμα, ταῖς σαῖς εὐχαῖς σκεῦος ἐκλογῆς με ἀπέργασαι, ὅπως τῶν ἁγιασμάτων μετέχω τοῦ Τόκου σου.

ὨΙδὴ στ΄. Ἐν ἀβύσσῳ πταισμάτων.

Νοῦν, ψυχὴν καὶ καρδίαν ἁγίασον, Σῶτερ, καὶ τὸ σῶμά μου, καὶ καταξίωσον ἀκατακρίτως, Δέσποτα, τοῖς φρικτοῖς Μυστηρίοις προσέρχεσθαι.

Ξενωθείην παθῶν, καὶ τῆς χάριτος σχοίην τε προσθήκην ζωῆς καὶ ἀσφάλειαν, διὰ τῆς μεταλήψεως τῶν ἁγίων, Χριστέ, Μυστηρίων σου.

Θεοτοκίον.

Ὁ Θεοῦ Θεὸς Λόγος ὁ ἅγιος, ὅλον με ἁγίασον νῦν προσερχόμενον τοῖς θείοις Μυστηρίοις σου, τῆς ἁγίας Μητρός σου δεήσεσι.

Κοντάκιον. Ἦχος β΄. Τὰ ἄνω ζητῶν.

Τὸν Ἄρτον, Χριστέ, λαβεῖν μὴ ὑπερίδῃς με, τὸ Σῶμα τὸ σὸν καὶ τὸ θεῖον νῦν Αἷμά σου· τῶν ἀχράντων, Δέσποτα, καὶ φρικτῶν Μυστηρίων σου μετασχεῖν τῷ ἀθλίῳ, μὴ εἰς κρῖμά μοι γένοιτο· γένοιτο δέ μοι εἰς ζωὴν αἰώνιον καὶ ἀθάνατον.

ὨΙδὴ ζ΄. Εἰκόνος χρυσῆς.

Πηγὴ ἀγαθῶν ἡ μετάληψις, Χριστέ, τῶν ἀθανάτων σου νῦν Μυστηρίων· γενηθήτω μοι φῶς καὶ ζωὴ καὶ ἀπάθεια, καὶ πρὸς ἀρετῆς θειοτέρας προκοπὴν καὶ ἐπίδοσιν πρόξενος, μόνε Ἀγαθέ, ὅπως δοξάζω σε.

Ῥυσθείην παθῶν καὶ ἐχθρῶν καὶ ἀναγκῶν καὶ πάσης θλίψεως, τρόμῳ καὶ πόθῳ προσιὼν τανῦν, μετ᾽ εὐλαβείας, Φιλάνθρωπε, σοῦ τοῖς ἀθανάτοις καὶ θείοις Μυστηρίοις, καὶ ψάλλων σοι· Εὐλογητὸς εἶ, ὁ Θεός, ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

Θεοτοκίον.

Σωτῆρα Χριστὸν ἡ τεκοῦσα ὑπὲρ νοῦν, Θεοχαρίτωτε, ἐκδυσωπῶ σε νῦν ὁ δοῦλός σου, τὴν καθαρὰν ὁ ἀκάθαρτος· μέλλοντά με νῦν τοῖς ἀχράντοις Μυστηρίοις προσέρχεσθαι, κάθαρον ὅλον μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος.

ὨΙδὴ η΄. Τὸν ἐν καμίνῳ τοῦ πυρός.

Τῶν οὐρανίων καὶ φρικτῶν καὶ ἁγίων σου, Χριστέ, νῦν Μυστηρίων, καὶ τοῦ θείου σου Δείπνου καὶ μυστικοῦ κοινωνὸν γενέσθαι κἀμὲ καταξίωσον, τὸν ἀπεγνωσμένον, ὁ Θεὸς ὁ Σωτήρ μου.

Ὑπὸ τὴν σὴν καταφυγὼν εὐσπλαγχνίαν, Ἀγαθέ, κράζω σοι φόβῳ· Ἐν ἐμοὶ μεῖνον, Σῶτερ, κἀγώ, ὡς ἔφης, ἐν σοί· ἰδοὺ γάρ, θαρρῶν τῷ ἐλέει σου, τρώγω σου τὸ Σῶμα καὶ πίνω σου τὸ Αἷμα.

Θεοτοκίον.

Φρίττω δεχόμενος τὸ πῦρ, μὴ φλεχθῶ ὡσεὶ κηρὸς καὶ ὡσεὶ χόρτος. Ὢ φρικτοῦ Μυστηρίου! Ὢ εὐσπλαγχνίας Θεοῦ! Πῶς θείου Σώματος καὶ Αἵματος ὁ πηλὸς μετέχω καὶ ἀφθαρτοποιοῦμαι;

ὨΙδὴ θ΄. Ἀνάρχου Γεννήτορος.

Χρηστός ἐστι, γεύσασθε καὶ ἴδετε, ὁ Κύριος· δι᾽ ἡμᾶς καθ᾽ ἡμᾶς γὰρ πάλαι γενόμενος, ἅπαξ ἑαυτόν τε προσάξας, ὡς προσφορὰν Πατρὶ τῷ ἰδίῳ, ἀεὶ σφαγιάζεται, ἁγιάζων τοὺς μετέχοντας.

Ψυχὴν σὺν τῷ σώματι ἁγιασθείην, Δέσποτα, φωτισθείην, σωθείην, γενοίμην οἰκός σου τῇ τῶν Μυστηρίων μεθέξει τῶν ἱερῶν, ἔνοικόν σε ἔχων σὺν Πατρὶ καὶ Πνεύματι, εὐεργέτα Πολυέλεε.

Ὡς πῦρ γενηθήτω μοι καὶ ὡσεὶ φῶς τὸ Σῶμά σου καὶ τὸ Αἷμα, Σωτήρ μου, τὸ τιμιώτατον, φλέγον ἁμαρτίας τὴν ὕλην, καὶ ἐμπιπρῶν παθῶν τὰς ἀκάνθας, καὶ ὅλον φωτίζον με προσκυνεῖν σου τὴν Θεότητα.

Θεοτοκίον.

Θεὸς σεσωμάτωται ἐκ τῶν ἁγνῶν αἱμάτων σου· ὅθεν πᾶσα ὑμνεῖ σε γενεά, Δέσποινα, νόων τε τὰ πλήθη δοξάζει, ὡς διὰ σοῦ σαφῶς κατιδόντα τὸν πάντων δεσπόζοντα, οὐσιωθέντα τὸ ἀνθρώπινον.

Καὶ εὐθὺς τὸ «Ἄξιόν ἐστιν». Τρισάγιον. Δόξα· Καὶ νῦν· Παναγία Τριάς· Κύριε, ἐλέησον (γ΄). Δόξα· Καὶ νῦν· Πάτερ ἡμῶν·Ὅτι σοῦ ἐστιν… Καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ Ἀποδείπνου καὶ Ἀπόλυσις.

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/synaxaristis/theia-leitourgia/akolouthia-metalipseos/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

Διάταξις της Θείας Λειτουργίας

Ἡ προετοιμασία τῶν Λειτουργῶν, ἡ Ἐνδυμασία καὶ ἡ Ἀκολουθία τῆς Ἁγίας Προσκομιδῆς

> *Το κείμενο ακολουθεί το Ιερατικόν. Οι τυπικές διατάξεις σημειώνονται με κόκκινο χρώμα· όσα λέγονται από τον Ιερέα και τον Διάκονο σημειώνονται με το όνομα του ομιλούντος.*

Η προετοιμασία των κληρικών (ο Καιρός)

Μέλλων ο ιερεύς την θείαν επιτελείν Μυσταγωγίαν, οφείλει προηγουμένως μεν κατηλλαγμένος είναι μετά πάντων και μη έχειν τι κατά τινος· και καρδίαν δε, όση δύναμις, από πονηρών τηρήσαι λογισμών, εγκρατεύεσθαί τε μικρόν αφ' εσπέρας και εγρηγορηκώς διάγειν μέχρι του της Ιερουργίας καιρού. Του δε καιρού επιστάντος ο Ιερεύς και ο Διάκονος εξέρχονται του ιερού Βήματος και ποιήσαντες μετάνοιαν προ του αρχιερατικού θρόνου, έρχονται έμπροσθεν της Ωραίας Πύλης και προσκυνούσι τρις λέγοντες έκαστος καθ' εαυτόν:

> Ο Θεός ιλάσθητί μοι τω αμαρτωλώ και ελέησόν με.

Είτα λέγει ο Διάκονος:

> **Διακονος** Ευλόγησον, Δέσποτα.

> **Ιερευς** Ευλογητός ο Θεός ημών, πάντοτε, νυν, και αεί, και εις τους αιώνας των αιώνων.

> **Διακονος** Αμήν.

> **Ιερευς** Δόξα Σοι ο Θεός ημών, δόξα Σοι.

> Βασιλεύ ουράνιε, Παράκλητε, το Πνεύμα της αληθείας, ο πανταχού παρών και τα πάντα πληρών, ο θησαυρός των αγαθών και ζωής χορηγός, ελθέ και σκήνωσον εν ημίν, και καθάρισον ημάς από πάσης κηλίδος και σώσον, Αγαθέ, τας ψυχάς ημών.

> **Διακονος** Άγιος ο Θεός, Άγιος ισχυρός, Άγιος Αθάνατος, ελέησον ημάς. (γ΄)

> Δόξα Πατρί και Υιώ και Αγίω Πνεύματι, και νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν.

> Παναγία Τριάς, ελέησον ημάς. Κύριε, ιλάσθητι ταις αμαρτίαις ημών. Δέσποτα, συγχώρησον τας ανομίας ημίν. Άγιε, επίσκεψαι και ίασαι τας ασθενείας ημών, ένεκεν του ονόματός σου.

> Κύριε, ελέησον. Κύριε, ελέησον. Κύριε, ελέησον.
>
> Δόξα Πατρί και Υιώ και Αγίω Πνεύματι, και νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν.
>
> Πάτερ ημών ο εν τοις ουρανοίς, αγιασθήτω το όνομά σου, ελθέτω η βασιλεία σου, γενηθήτω το θέλημά σου, ως εν ουρανώ, και επί της γης. Τον άρτον ημών τον επιούσιον δος ημίν σήμερον, και άφες ημίν τα οφειλήματα ημών, ως και ημείς αφίεμεν τοις οφειλέταις ημών, και μη εισενέγκης ημάς εις πειρασμόν, αλλά ρύσαι ημάς από του πονηρού.
>
> **Ιερευς** Ότι σου εστιν η βασιλεία και η δύναμις και η δόξα, του Πατρός, και του Υιού, και του Αγίου Πνεύματος, νυν και αεί, και εις τους αιώνας των αιώνων.
>
> **Διακονος** Αμήν.

Είτα λέγουσι τα τροπάρια ταύτα μετά κατανύξεως.

> **Ιερευς** Ελέησον ημάς, Κύριε, ελέησον ημάς· πάσης γαρ απολογίας απορούντες, ταύτην σοι την ικεσίαν, ως Δεσπότη, οι αμαρτωλοί προσφέρομεν· ελέησον ημάς.
>
> **Διακονος** Δόξα Πατρί και Υιώ και Αγίω Πνεύματι.
>
> Κύριε, ελέησον ημάς, επί σοι γαρ πεποίθαμεν, μη οργισθής ημίν σφόδρα, μηδέ μνησθής των ανομιών ημών, αλλ' επίβλεψον και νυν, ως εύσπλαγχνος, και λύτρωσαι ημάς εκ των εχθρών ημών· συ γαρ ει Θεός ημών, και ημείς λαός σου, πάντες έργα χειρών σου, και το όνομά σου επικεκλήμεθα.
>
> **Ιερευς** Και νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν.
>
> Της ευσπλαγχνίας την πύλην άνοιξον ημίν, ευλογημένη Θεοτόκε, ελπίζοντες εις σε, μη αστοχήσωμεν, ρυσθείημεν διά σου των περιστάσεων· συ γαρ ει η σωτηρία του γένους των χριστιανών.
>
> **Διακονος** Κύριε, ελέησον. (ιβ΄)
>
> Δόξα Πατρί και Υιώ και Αγίω Πνεύματι, και νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν.

Και ποιούσι σταυρούς και μετανοίας τρεις. Ευθύς δε ασπαζόμενοι την εικόνα του Χριστού, λέγουσι:

> Την άχραντον εικόνα σου προσκυνούμεν, αγαθέ, αιτούμενοι συγχώρησιν των πταισμάτων ημών, Χριστέ ο Θεός· βουλήσει γαρ ηυδόκησας σαρκί ανελθείν εν τω σταυρώ, ίνα ρύση ους έπλασας εκ της δουλείας του εχθρού. Όθεν ευχαρίστως βοώμέν σοι· χαράς επλήρωσας τα πάντα, ο Σωτήρ ημών, παραγενόμενος εις το σώσαι τον κόσμον.

Και την εικόνα της Θεοτόκου λέγοντες:

> Ευσπλαγχνίας υπάρχουσα πηγή, συμπαθείας αξίωσον ημάς, Θεοτόκε· βλέψον εις λαόν τον αμαρτήσαντα, δείξον ως αεί την δυναστείαν σου· εις σε γαρ ελπίζοντες, το Χαίρε βοώμέν σοι, ως ποτε ο Γαβριήλ, ο των ασωμάτων αρχιστράτηγος.

Την δε του Προδρόμου εικόνα λέγοντες:

> Μνήμη δικαίου μετ' εγκωμίων, σοι δε αρκέσει η μαρτυρία του Κυρίου, Πρόδρομε· ανεδείχθης γαρ όντως και προφητών σεβασμιώτερος, ότι και εν ρείθροις βαπτίσαι κατηξιώθης τον κηρυττόμενον. Όθεν της αληθείας υπεραθλήσας, χαίρων ευηγγελίσω και τοις εν Άδη, Θεόν φανερωθέντα εν σαρκί, τον αίροντα την αμαρτίαν του κόσμου, και παρέχοντα ημίν το μέγα έλεος.

Είτα ασπαζόμενοι την εικόνα του αγίου του Ναού λέγουσι το απολυτίκιον αυτού. Μετά δε τον ασπασμόν των αγίων εικόνων έρχονται έμπροσθεν της Ωραίας Πύλης. Και λέγει ο Διάκονος:

> **Διακονος** Του Κυρίου δεηθώμεν. Κύριε, ελέησον.

Και ο Ιερεύς υποκλινόμενος ασκεπής λέγει την ευχήν:

> **Ιερευς** Κύριε, εξαπόστειλον την χείρα σου εξ ύψους αγίου κατοικητηρίου σου και ενίσχυσόν με εις την προκειμένην διακονίαν σου· ίνα ακατακρίτως παραστάς τω φοβερώ σου βήματι, την αναίμακτον ιερουργίαν επιτελέσω. Ότι σου εστιν η βασιλεία και η δύναμις και η δόξα εις τους αιώνας των αιώνων.
>
> **Διακονος** Αμήν.

Και ο Ιερεύς ποιεί μικράν απόλυσιν.

> **Ιερευς** Δόξα σοι ο Θεός ημών, δόξα σοι.
>
> **Διακονος** Δόξα Πατρί και Υιώ και Αγίω Πνεύματι, και νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν. Κύριε, ελέησον (γ΄). Δέσποτα άγιε, ευλόγησον.
>
> **Ιερευς** [Ο αναστάς εκ νεκρών] Χριστός ο αληθινός Θεός ημών, ταις πρεσβείαις της παναχράντου και παναμώμου αγίας αυτού μητρός, των αγίων, ενδόξων και πανευφήμων Αποστόλων, του εν αγίοις πατρός ημών Ιωάννου Αρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως του Χρυσοστόμου [ή Βασιλείου Αρχιεπισκόπου Καισαρίας, ουρανοφάντορος του Μεγάλου], [του Ναού], [του αγίου της ημέρας] ου και την μνήμην επιτελούμεν, και πάντων των Αγίων, ελεήσαι και σώσαι ημάς, ως αγαθός και φιλάνθρωπος και ελεήμων Θεός.
>
> **Ιερευς** Δι' ευχών των αγίων Πατέρων ημών, Κύριε Ιησού Χριστέ, ο Θεός ημών, ελέησον και σώσον ημάς.

> **Διακονος** Αμήν.

Η Ενδυμασία

Μετά την απόλυσιν, στραφέντες προς δυσμάς και υποκλίναντες αμφότεροι την κεφαλήν προς τον λαόν, εισέρχονται εις το θυσιαστήριον λέγοντες έκαστος:

> Εισελεύσομαι εις τον οίκόν σου, προσκυνήσω προς ναόν τον άγιόν σου εν φόβω σου.

Και προσκυνήσαντες τρις προ της αγίας Τραπέζης, ασπάζονται το άγιον Ευαγγέλιον και την αγίαν Τράπεζαν. Είτα λαμβάνει έκαστος τα ιερά αυτού άμφια και προσκυνεί τρις κατά ανατολάς λέγων:

> Ο Θεός, ιλάσθητί μοι τω αμαρτωλώ και ελέησόν με.

Είτα ο Διάκονος προσέρχεται τω Ιερεί κρατών το στιχάριον, το οράριον και τα επιμανίκια και λέγει:

> **Διακονος** Ευλόγησον, Δέσποτα, το στιχάριον συν τω οραρίω.

Ο δε Ιερεύς σφραγίζων αυτά λέγει:

> **Ιερευς** Ευλογητός ο Θεός ημών πάντοτε, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν.

Και ασπαζόμενος ο Διάκονος την δεξιάν του Ιερέως, υποχωρεί εις το διακονικόν και ενδύεται το στιχάριον λέγων:

> **Διακονος** Αγαλλιάσεται η ψυχή μου επί τω Κυρίω· ενέδυσε γαρ με ιμάτιον σωτηρίου και χιτώνα ευφροσύνης περιέβαλέ με· ως νυμφίω περιέθηκέ μοι μίτραν και ως νύμφην κατεκόσμησέ με κόσμω, πάντοτε, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν.

Εν δε τω οραρίω:

> Ος εάν θέλη γενέσθαι μέγας εν υμίν, έσται υμών διάκονος.

ή

> Άγιος, άγιος, άγιος, Κύριος Σαβαώθ, πλήρης ο ουρανός και η γη της δόξης σου.

Εν δε τοις επιμανικίοις· εις μεν το δεξιόν λέγει:

> Η δεξιά σου, Κύριε, δεδόξασται εν ισχύι· η δεξιά σου χείρ, Κύριε, έθραυσεν εχθρούς· και τω πλήθει της δόξης σου συνέτριψας τους υπεναντίους, πάντοτε, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν.

Εν δε τω αριστερώ λέγει:

> Αι χείρές σου εποίησάν με και έπλασάν με· συνέτισόν με και μαθήσομαι τας εντολάς σου, πάντοτε, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν.

Ο δε Ιερεύς λαβών το στιχάριον, προσκυνήσας τρις κατά ανατολάς, ευλογών αυτό σταυροειδώς, λέγει:

> **Ιερευς** Ευλογητός ο Θεός ημών, πάντοτε, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν.

Και ενδύεται αυτό λέγων:

> **Ιερευς** Του Κυρίου δεηθώμεν. Κύριε, ελέησον. Αγαλλιάσεται η ψυχή μου επί τω Κυρίω· ενέδυσε γαρ με ιμάτιον σωτηρίου και χιτώνα ευφροσύνης περιέβαλέ με· ως νυμφίω περιέθηκέ μοι μίτραν και ως νύμφην κατεκόσμησέ με κόσμω, πάντοτε, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν.

Είτα σφραγίσας και περιτιθέμενος το επιτραχήλιον λέγει:

> **Ιερευς** Ευλογητός ο Θεός, ο εκχέων την χάριν αυτού επί τους Ιερείς αυτού· ως μύρον επί κεφαλής το καταβαίνον επί πώγωνα, τον πώγωνα του Ααρών, το καταβαίνον επί την ώαν του ενδύματος αυτού, πάντοτε, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν.

Είτα λαβών την ζώνην και ευλογήσας αυτήν λέγει περιζωννύμενος:

> **Ιερευς** Ευλογητός ο Θεός ο περιζωννύων με δύναμιν και έθετο άμωμον την οδόν μου, πάντοτε, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν.

Είτα σφραγίσας περιτίθεται τα επιμανίκια. Και εις μεν το δεξιόν λέγει:

> **Ιερευς** Η δεξιά σου, Κύριε, δεδόξασται εν ισχύι· η δεξιά σου χείρ, Κύριε, έθραυσεν εχθρούς· και τω πλήθει της δόξης σου συνέτριψας τους υπεναντίους, πάντοτε, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν.

Εν δε τω αριστερώ λέγει:

> **Ιερευς** Αι χείρές σου εποίησάν με και έπλασάν με· συνέτισόν με και μαθήσομαι τας εντολάς σου, πάντοτε, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν.

Είτα λαβών το φελόνιον και ευλογήσας αυτό ενδύεται λέγων:

> **Ιερευς** Οι ιερείς σου, Κύριε, ενδύσονται δικαιοσύνην και οι όσιοί σου αγαλλιάσει αγαλλιάσονται, πάντοτε, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν.

Είτα απελθόντες εις το χωνευτήριον νίπτουσι τας χείρας λέγοντες έκαστος κατ' ιδίαν τον εξής ψαλμόν:

> Νίψομαι εν αθώοις τας χείράς μου και κυκλώσω το θυσιαστήριόν σου, Κύριε, του ακούσαί με φωνής αινέσεώς σου και διηγήσασθαι πάντα τα θαυμάσιά σου. Κύριε, ηγάπησα ευπρέπειαν οίκου σου και τόπον σκηνώματος δόξης σου. Μη συναπολέσης μετά ασεβών την ψυχήν μου και μετά ανδρών αιμάτων την ζωήν μου, ων εν χερσίν αι ανομίαι· η δεξιά αυτών επλήσθη δώρων. Εγώ δε εν ακακία μου επορεύθην· λύτρωσαί με, Κύριε, και ελέησόν με. Ο πους μου έστη εν ευθύτητι· εν εκκλησίαις ευλογήσω σε, Κύριε.

Η Προσκομιδή

Είτα ο Διάκονος απελθών εν τη ιερά Προθέσει ευτρεπίζει τα ιερά σκεύη. Και θέτει τον μεν άγιον Δίσκον εν τω αριστερώ μέρει, το δε άγιον Ποτήριον εν τω δεξιώ. Και τα άλλα συν αυτοίς. Είτα ποιούσιν αμφότεροι προσκυνήματα τρία έμπροσθεν της αγίας Προθέσεως λέγοντες καθ' εαυτούς:

> Ο Θεός ιλάσθητί μοι τω αμαρτωλώ και ελέησόν με. (γ΄)

> **Ιερευς** Ετοιμάζου, Βηθλεέμ· ήνοικται πάσιν η Εδέμ. Ευτρεπίζου, Εφραθά, ότι το ξύλον της ζωής εν τω σπηλαίω εξήνθησεν εκ της Παρθένου. Παράδεισος και γαρ η εκείνης γαστήρ εδείχθη νοητός, εν ω το θείον φυτόν· εξ ου φαγόντες ζήσομεν, ουχί δε ως ο Αδάμ τεθνηξόμεθα. Χριστός γεννάται, την πριν πεσούσαν αναστήσων εικόνα.

Και λαβών ο Ιερεύς την προσφοράν και την αγίαν λόγχην υψώνει αυτήν μέχρι του μετώπου του. Μετά πολλού δε φόβου και κατανύξεως άρας το όμμα εις τον ουρανόν λέγει:

> **Ιερευς** Εξηγόρασας ημάς εκ της κατάρας του νόμου τω τιμίω σου αίματι· τω Σταυρώ προσηλωθείς και τη λόγχη κεντηθείς, την αθανασίαν επήγασας ανθρώποις· Σωτήρ ημών, δόξα σοι.

> **Διακονος** Ευλόγησον, Δέσποτα.

> **Ιερευς** Ευλογητός ο Θεός ημών, πάντοτε, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν.

Είτα ο Ιερεύς λαβών την προσφοράν και σφραγίζων μετά της αγίας λόγχης τρις, λέγει:

> **Ιερευς** Εις ανάμνησιν του Κυρίου και Θεού και Σωτήρος ημών Ιησού Χριστού·

και ο Διάκονος συμπληρώνει:

> **Διακονος** Πάντοτε, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν.

Και τούτο ειπών πήγνυσι την αγίαν λόγχην εν τω δεξιώ μέρει της σφραγίδος και ανατέμνων λέγει:

> **Ιερευς** Ως πρόβατον επί σφαγήν ήχθη.

Εν δε τω αριστερώ:

> **Ιερευς** Και ως αμνός άμωμος εναντίον του κείροντος αυτόν άφωνος, ούτως ουκ ανοίγει το στόμα αυτού.

Εν δε τω άνω μέρει της σφραγίδος λέγει:

> **Ιερευς** Εν τη ταπεινώσει αυτού η κρίσις αυτού ήρθη.

Εν δε τω κάτω μέρει:

> **Ιερευς** Την δε γενεάν αυτού τις διηγήσεται;

Ο δε Διάκονος εν εκάστη ανατομή λέγει:

> **Διακονος** Του Κυρίου δεηθώμεν. Κύριε, ελέησον.

Μετά ταύτα ο Διάκονος:

> **Διακονος** Έπαρον, Δέσποτα.

Και ο Ιερεύς αίρει τον αμνόν λέγων:

> **Ιερευς** Ότι αίρεται επί της γης η ζωή αυτού.

Και τίθησιν ο Ιερεύς τον αμνόν ύπτιον εν τω αγίω δίσκω. Και του Διακόνου ειπόντος:

> **Διακονος** Θύσον, Δέσποτα.

Θύει, ήτοι κόπτει αυτόν καθέτως, λέγων:

> **Ιερευς** Θύεται ο αμνός του Θεού ο αίρων την αμαρτίαν του κόσμου, υπέρ της του κόσμου ζωής και σωτηρίας.
>
> **Διακονος** Σταύρωσον, Δέσποτα.

Και ο Ιερεύς θύει πάλιν τον αμνόν οριζοντίως, ώστε η τομή να σχηματίση σταυρόν, λέγων:

> **Ιερευς** Σταυρωθέντος σου, Χριστέ, ανηρέθη η τυραννίς, επατήθη η δύναμις του εχθρού· ούτε γαρ άγγελος, ουκ άνθρωπος, αλλ' αυτός ο Κύριος έσωσας ημάς· δόξα σοι.
>
> **Διακονος** Νύξον, Δέσποτα.

Νύττει ο Ιερεύς τον αμνόν διά της λόγχης εν τω δεξιώ μέρει, επιλέγων:

> **Ιερευς** Εις των στρατιωτών λόγχη την πλευράν αυτού ένυξε· και ευθέως εξήλθεν αίμα και ύδωρ. Και ο εωρακώς μεμαρτύρηκε και αληθινή εστιν η μαρτυρία αυτού.

Ο δε Διάκονος εγχέων τω αγίω ποτηρίω εκ του νάματος ομού και του ύδατος το αρκούν, λέγει:

> **Διακονος** Ευλόγησον, Δέσποτα, την αγίαν ένωσιν.

Και ο Ιερεύς ευλογών λέγει:

> **Ιερευς** Ευλογημένη η ένωσις των αγίων σου, πάντοτε, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν.

Ο Ιερεύς λαβών εν ταις χερσί την αυτήν ή δευτέραν προσφοράν χαράττει εν αυτή μικράν τρίγωνον σφραγίδα, διά της λόγχης, εις τιμήν της Θεοτόκου, λέγων:

> **Ιερευς** Εις τιμήν και μνήμην της υπερευλογημένης, ενδόξου Δεσποίνης ημών Θεοτόκου και αειπαρθένου Μαρίας, ης ταις πρεσβείαις πρόσδεξαι, Κύριε, την θυσίαν ταύτην εις το υπερουράνιόν σου θυσιαστήριον.

Αίρων δε την μερίδα ταύτην διά της λόγχης τίθησιν αυτήν εν τω δεξιώ μέρει του αμνού, λέγων:

> **Ιερευς** Παρέστη η Βασίλισσα εκ δεξιών σου, εν ιματισμώ διαχρύσω περιβεβλημένη, πεποικιλμένη.

Είτα λαβών εκ της ιδίας ή τρίτης προσφοράς σφραγίδα και αίρων εξ αυτής μερίδα, τίθησιν εν τω αριστερώ μέρει του αμνού, λέγων:

> **Ιερευς** Εις τιμήν και μνήμην των παμμεγίστων ταξιαρχών Μιχαήλ και Γαβριήλ και πασών των επουρανίων Δυνάμεων ασωμάτων.

Είτα αίρων τας αναλόγους μερίδας λέγει:

> Του τιμίου ενδόξου προφήτου, προδρόμου και βαπτιστού Ιωάννου· των αγίων ενδόξων προφητών Μωϋσέως και Ααρών, Ηλιού, Ελισσαίου, Δαβίδ και Ιεσσαί· των αγίων τριών Παίδων, Δανιήλ του Προφήτου και πάντων των αγίων Προφητών.

> Των αγίων ενδόξων και πανευφήμων αποστόλων Πέτρου και Παύλου, των Δώδεκα και των Εβδομήκοντα και πάντων των αγίων αποστόλων.

> Των εν αγίοις πατέρων ημών, μεγάλων ιεραρχών και οικουμενικών Διδασκάλων Βασιλείου του Μεγάλου, Γρηγορίου του Θεολόγου και Ιωάννου του Χρυσοστόμου· Αθανασίου και Κυρίλλου, Ιωάννου του Ελεήμονος, πατριαρχών Αλεξανδρείας, Νικολάου του εν Μύροις, Σπυρίδωνος επισκόπου Τριμυθούντος, Νεκταρίου Πενταπόλεως και πάντων των αγίων ιεραρχών.

> Του αγίου ενδόξου πρωτομάρτυρος και αρχιδιακόνου Στεφάνου, των αγίων ενδόξων μεγάλων μαρτύρων Γεωργίου του Τροπαιοφόρου, Δημητρίου του Μυροβλήτου, Θεοδώρου του Τήρωνος και Θεοδώρου του Στρατηλάτου· των ιερομαρτύρων Χαραλάμπους και Ελευθερίου· και πάντων και πασών των αγίων Μαρτύρων.

> Των οσίων και θεοφόρων Πατέρων ημών Αντωνίου του Μεγάλου, Ευθυμίου, Σάββα του ηγιασμένου, Ονουφρίου, Αθανασίου του εν Άθω, Σιλουανού του Αθωνίτου, και πάντων και πασών των οσίων.

> Των αγίων ενδόξων και θαυματουργών αναργύρων Κοσμά και Δαμιανού, Κύρου και Ιωάννου, Παντελεήμονος και Ερμολάου και πάντων των αγίων Αναργύρων.

> Των αγίων και δικαίων θεοπατόρων Ιωακείμ και Άννης, του αγίου (του Ναού, εφ' όσον δεν εμνημονεύθη), του αγίου (της ημέρας), και πάντων των αγίων, ων ταις ικεσίαις επίσκεψαι ημάς, ο Θεός.

> Του εν αγίοις πατρός ημών Ιωάννου Αρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως του Χρυσοστόμου [ή Βασιλείου Αρχιεπισκόπου Καισαρίας, ουρανοφάντορος του Μεγάλου].

Είτα εξάγων μερίδας λέγει:

> **Ιερευς** Μνήσθητι, Δέσποτα φιλάνθρωπε, πάσης επισκοπής ορθοδόξων, του αρχιεπισκόπου ημών (του δείνος), του τιμίου πρεσβυτερίου, της εν Χριστώ διακονίας και παντός ιερατικού τάγματος, των αδελφών και συλλειτουργών ημών και πάντων των αδελφών ημών, ους προσεκαλέσω εις την σην κοινωνίαν διά της σης ευσπλαγχνίας, πανάγαθε Δέσποτα.

Και αίρων μερίδα τίθησιν αυτήν υποκάτω του αγίου άρτου. Και μνημονεύει του χειροτονήσαντος αυτόν αρχιερέως, είπερ εστίν εν τοις ζώσι, και ετέρων ων έχει ζώντων κατ' όνομα λέγων:

> **Ιερευς** Μνήσθητι, Κύριε...

Και ούτως αίρων τίθησι τας μερίδας υποκάτω. Λαβών δε ετέραν σφραγίδα λέγει:

> **Ιερευς** Υπέρ μνήμης και αφέσεως των αμαρτιών των μακαρίων κτιτόρων της αγίας εκκλησίας (ή της αγίας Μονής) ταύτης.

Είτα μνημονεύει και ετέρων ων έχει κεκοιμημένων κατ' όνομα, και του χειροτονήσαντος αυτόν αρχιερέως, ει ουκ έστιν εν τοις ζώσι, λέγων:

> **Ιερευς** Μνήσθητι, Κύριε...

Τελευταίον δε επιλέγει:

> **Ιερευς** Και πάντων των επ' ελπίδι αναστάσεως ζωής αιωνίου τη ση κοινωνία κεκοιμημένων ορθοδόξων πατέρων και αδελφών ημών, φιλάνθρωπε Κύριε.

Και αίρων τίθησι τας μερίδας ων περ μνημονεύει. Ωσαύτως δε και ο Διάκονος μνημονεύει ων θέλει ζώντων και τεθνεώτων, του Ιερέως αίροντος και υπέρ αυτών μερίδας. Τελευταίον δε λέγει ο Ιερεύς:

> **Ιερευς** Μνήσθητι, Κύριε, και της εμής αναξιότητος και συγχώρησόν μοι παν πλημμέλημα εκούσιόν τε και ακούσιον.

Και λαβών την μούσαν συστέλλει τας μερίδας τας εν τω αγίω Δισκαρίω, ώστε είναι εν ασφαλεία και μη εκπεσείν τι. Είτα ο Διάκονος λαβών το θυμιατήριον λέγει τω Ιερεί:

> **Διακονος** Ευλόγησον, Δέσποτα, το θυμίαμα.

Και ο Ιερεύς ευλογεί αυτό λέγων:

> **Ιερευς** Θυμίαμά σοι προσφέρομεν, Χριστέ ο Θεός ημών, εις οσμήν ευωδίας πνευματικής· ο προσδεξάμενος εις το υπερουράνιόν σου θυσιαστήριον, αντικατάπεμψον ημίν την χάριν του παναγίου σου Πνεύματος.

> **Διακονος** Του Κυρίου δεηθώμεν. Στερέωσον, Δέσποτα.

Ο Ιερεύς λαμβάνει τον αστερίσκον και θέτει αυτόν επάνω του αμνού λέγων:

> **Ιερευς** Ελθών ο αστήρ έστη επάνω, ου ην το παιδίον κείμενον μετά Μαρίας της μητρός αυτού.

> **Διακονος** Του Κυρίου δεηθώμεν. Ευπρέπισον, Δέσποτα.

Ο Ιερεύς θυμιών το πρώτον κάλυμμα, καλύπτει δι' αυτού τον αμνόν συν τω Δισκαρίω, λέγων:

> **Ιερευς** Ο Κύριος εβασίλευσεν, ευπρέπειαν ενεδύσατο· ενεδύσατο ο Κύριος δύναμιν και περιεζώσατο. Και γαρ εστερέωσε την οικουμένην, ήτις ου σαλευθήσεται.

> **Διακονος** Του Κυρίου δεηθώμεν. Κάλυψον, Δέσποτα.

Και ο Ιερεύς θυμιών το δεύτερον κάλυμμα, καλύπτει δι' αυτού το άγιον Ποτήριον, λέγων:

> **Ιερευς** Εκάλυψεν ουρανούς η αρετή σου, Χριστέ, και της αινέσεώς σου πλήρης η γη.

> **Διακονος** Του Κυρίου δεηθώμεν. Σκέπασον, Δέσποτα.

Ο Ιερεύς θυμιών το τρίτον κάλυμμα και σκεπάζων δι' αυτού τό τε άγιον Δισκάριον και το άγιον Ποτήριον, λέγει:

> **Ιερευς** Σκέπασον ημάς εν τη σκέπη των πτερύγων σου· αποδίωξον αφ' ημών πάντα εχθρόν και πολέμιον· ειρήνευσον ημών την ζωήν· Κύριε, ελέησον ημάς και τον κόσμον σου και σώσον τας ψυχάς ημών, ως αγαθός και φιλάνθρωπος και ελεήμων Θεός.

> **Διακονος** Ευλόγησον, Δέσποτα.

Και ο Ιερεύς λαβών το θυμιατήριον, θυμιά την Πρόθεσιν λέγων εκ τρίτου το:

> **Ιερευς** Ευλογητός ο Θεός ημών, ο ούτως ευδοκήσας· δόξα σοι.

Ο δε Διάκονος εν εκάστη επιλέγει:

> **Διακονος** Πάντοτε, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν.

Λαβών δε ο Διάκονος το θυμιατήριον λέγει:

> **Διακονος** Επί τη αγία και ιερά Προθέσει των τιμίων Δώρων. Του Κυρίου δεηθώμεν.

Και ο Ιερεύς λέγει μετά συντριβής καρδίας την ευχήν:

> **Ιερευς** Ο Θεός, ο Θεός ημών, ο τον ουράνιον άρτον, την τροφήν του παντός κόσμου, τον Κύριον ημών και Θεόν Ιησούν Χριστόν εξαποστείλας, σωτήρα και λυτρωτήν και ευεργέτην, ευλογούντα και αγιάζοντα ημάς· αυτός ευλόγησον την πρόθεσιν ταύτην και πρόσδεξαι αυτήν εις το υπερουράνιόν σου θυσιαστήριον. Μνημόνευσον, ως αγαθός και φιλάνθρωπος, των προσενεγκόντων και δι' ους προσήγαγον· και ημάς ακατακρίτους διαφύλαξον εν τη ιερουργία των θείων σου μυστηρίων. Ότι ηγίασται και δεδόξασται το πάντιμον και μεγαλοπρεπές όνομά σου, του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν.

Και προσκυνούσιν ευλαβώς αμφότεροι και ασπάζονται τα τίμια Δώρα λέγοντες:

> Άγιος ο Θεός, ο Πατήρ ο άναρχος· άγιος ισχυρός, ο Υιός ο συνάναρχος· άγιος αθάνατος, το Πανάγιον Πνεύμα· Τριάς αγία, δόξα σοι.

Η Απόλυσις

> **Ιερευς** Δόξα σοι ο Θεός ημών, δόξα σοι.

> **Διακονος** Δόξα Πατρί και Υιώ και Αγίω Πνεύματι, και νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν. Κύριε, ελέησον (γ΄). Δέσποτα άγιε, ευλόγησον.

> **Ιερευς** [Ο αναστάς εκ νεκρών] Χριστός ο αληθινός Θεός ημών, ταις πρεσβείαις της παναχράντου και παναμώμου αγίας αυτού μητρός, των αγίων, ενδόξων και πανευφήμων Αποστόλων, του εν αγίοις πατρός ημών Ιωάννου Αρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως του Χρυσοστόμου [ή Βασιλείου Αρχιεπισκόπου Καισαρίας, ουρανοφάντορος του Μεγάλου], [του Ναού], [του αγίου της ημέρας], ου και την Θείαν Λειτουργίαν επιτελέσουμεν, και πάντων των Αγίων, ελεήσαι και σώσαι ημάς, ως αγαθός και φιλάνθρωπος και ελεήμων Θεός.

Μετά την απόλυσιν θυμιά ο Διάκονος την αγίαν Πρόθεσιν, την αγίαν Τράπεζαν σταυροειδώς, και το ιερατείον και τον λαόν, λέγων:

Διακονος Εν τάφω σωματικώς, εν Άδου δε μετά ψυχής ως Θεός, εν Παραδείσω δε μετά ληστού και εν θρόνω υπήρχες, Χριστέ, μετά Πατρός και Πνεύματος, πάντα πληρών ο απερίγραπτος.

Δόξα Πατρί…

Ως ζωηφόρος, ως Παραδείσου ωραιότερος όντως και παστάδος πάσης βασιλικής αναδέδεικται λαμπρότερος, Χριστέ, ο τάφος σου, η πηγή της ημών αναστάσεως.

Και νυν…

Το του Υψίστου ηγιασμένον θείον σκήνωμα, χαίρε· διά σου γαρ δέδοται η χαρά, Θεοτόκε, τοις κραυγάζουσιν· Ευλογημένη συ εν γυναιξίν υπάρχεις, πανάμωμε Δέσποινα.

Ψαλμός Ν΄

Ελέησόν με, ο Θεός, κατά το μέγα έλεός σου, και κατά το πλήθος των οικτιρμών σου εξάλειψον το ανόμημά μου. Επί πλείον πλύνόν με από της ανομίας μου και από της αμαρτίας μου καθάρισόν με. Ότι την ανομίαν μου εγώ γινώσκω και η αμαρτία μου ενώπιόν μου εστι διά παντός. Σοι μόνω ήμαρτον και το πονηρόν ενώπιόν σου εποίησα, όπως αν δικαιωθής εν τοις λόγοις σου, και νικήσης εν τω κρίνεσθαί σε. Ιδού γαρ εν ανομίαις συνελήφθην και εν αμαρτίαις εκίσσησέ με η μήτηρ μου. Ιδού γαρ αλήθειαν ηγάπησας, τα άδηλα και τα κρύφια της σοφίας σου εδήλωσάς μοι. Ραντιείς με υσσώπω και καθαρισθήσομαι, πλυνείς με, και υπέρ χιόνα λευκανθήσομαι. Ακουτιείς μοι αγαλλίασιν και ευφροσύνην, αγαλλιάσονται οστέα τεταπεινωμένα. Απόστρεψον το πρόσωπόν σου από των αμαρτιών μου, και πάσας τας ανομίας μου εξάλειψον. Καρδίαν καθαράν κτίσον εν εμοί, ο Θεός, και πνεύμα ευθές εγκαίνισον εν τοις εγκάτοις μου. Μη απορρίψης με από του προσώπου σου και το πνεύμα το Άγιον μη αντανέλης απ’ εμού. Απόδος μοι την αγαλλίασιν του σωτηρίου σου και πνεύματι ηγεμονικώ στήριξόν με. Διδάξω ανόμους τας οδούς σου, και ασεβείς επί σε επιστρέψουσι. Ρύσαί με εξ αιμάτων, ο Θεός, ο Θεός της σωτηρίας μου· αγαλλιάσεται η γλώσσά μου την δικαιοσύνην σου. Κύριε, τα χείλη μου ανοίξεις, και το στόμα μου αναγγελεί την αίνεσίν σου. Ότι ει ηθέλησας θυσίαν, έδωκα αν· ολοκαυτώματα ουκ ευδοκήσεις. Θυσία τω Θεώ πνεύμα συντετριμμένον, καρδίαν συντετριμμένην και τεταπεινωμένην ο Θεός ουκ εξουδενώσει. Αγάθυνον, Κύριε, εν τη ευδοκία σου την Σιών, και οικοδομηθήτω τα τείχη Ιερουσαλήμ. Τότε ευδοκήσεις θυσίαν δικαιοσύνης, αναφοράν και ολοκαυτώματα· τότε ανοίσουσιν επί το θυσιαστήριόν σου μόσχους.

Η έναρξη της Θείας Λειτουργίας

Αν θα τελεσθεί η Θεία Λειτουργία χωρίς Όρθρον, τότε ο Διάκονος θυμιά επίσης το εικονοστάσιον και τον λαόν πριν να αποθέσει το θυμιατόν. Αν όμως η Προσκομιδή τελεσθεί κατά την ώρα του Όρθρου, αποθέτει το θυμιατόν, και αν η Θεία Λειτουργία ακολουθεί ευθύς τον Όρθρον, ξανά λαμβάνει το θυμιατό στην αρχή της Δοξολογίας και ξανά θυμιά την αγίαν Τράπεζαν σταυροειδώς, την Πρόθεση, το εικονοστάσιον και τον λαόν.

Και όταν είναι καιρός για την Θείαν Λειτουργίαν, ο Ιερεύς και ο Διάκονος ίστανται προ της αγίας Τραπέζης, και λέγει ο Ιερεύς:

> **Ιερευς** Βασιλεύ ουράνιε, Παράκλητε, το Πνεύμα της αληθείας, ο πανταχού παρών και τα πάντα πληρών, ο θησαυρός των αγαθών και ζωής χορηγός, ελθέ και σκήνωσον εν ημίν, και καθάρισον ημάς από πάσης κηλίδος και σώσον, Αγαθέ, τας ψυχάς ημών.

Και λέγουν αυτά εναλλάξ:

> Δόξα εν υψίστοις Θεώ, και επί γης ειρήνη, εν ανθρώποις ευδοκία. (γ΄)
>
> Κύριε, τα χείλη μου ανοίξεις, και το στόμα μου αναγγελεί την αίνεσίν σου. (β΄)
>
> Κύριε, Κύριε, άνοιξον ημίν την θύραν του ελέους σου.

Και ο Διάκονος, την κεφαλήν υποκλίνας τω Ιερεί, λέγει:

> **Διακονος** Καιρός του ποιήσαι τω Κυρίω· Δέσποτα άγιε, ευλόγησον.

Ο Ιερεύς επιθείς την δεξιάν επί την κεφαλήν αυτού, λέγει:

> **Ιερευς** Ευλογητός ο Θεός ημών, πάντοτε, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων.
>
> **Διακονος** Αμήν. Εύξαι υπέρ εμού, Δέσποτα άγιε.
>
> **Ιερευς** Κατευθύναι Κύριος τα διαβήματά σου εις παν έργον αγαθόν.
>
> **Διακονος** Μνήσθητί μου, Δέσποτα άγιε.
>
> **Ιερευς** Μνησθείη σου Κύριος ο Θεός εν τη βασιλεία αυτού, πάντοτε, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων.
>
> **Διακονος** Αμήν.

Και ασπαζόμενος ο Διάκονος την δεξιάν του Ιερέως, εξέρχεται διά της βορείας πύλης, και ιστάμενος εν τω συνήθει τόπω προ της Ωραίας Πύλης και κρατών το οράριον τοις τρισί δακτύλοις εκφωνεί:

> **Διακονος** Ευλόγησον, Δέσποτα.

Και ούτως άρχονται της θείας Λειτουργίας.

> **Ιερευς** Ευλογημένη η Βασιλεία του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων.

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/synaxaristis/theia-leitourgia/diataxi/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

Λειτουργικά Σκεύη

Τα κύρια λειτουργικά σκεύη της Αγίας Προθέσεως και της Θείας Λειτουργίας

> *Κύρια λειτουργικά σκεύη και άλλα σχετικά.*

> *Οι φωτογραφίες των σκευών παρατίθενται στη διαδικτυακή έκδοση της σελίδας (βλ. τον κωδικό QR στο τέλος του κεφαλαίου).*

1. **Σφραγίδα**
2. **Πρόσφορο**
3. **Περιγραφή των Μερίδων**
4. **Άγιο Δισκοπότηρο**
5. **Ζέον** — Δοχείο με ζεστό νερό, το οποίο χύνεται στο ιερό Ποτήριο και συμβολίζει τη ζέση της πίστεως.
6. **Λόγχη** — Συμβολίζει τη λόγχη με την οποία κεντήθηκε ο Κύριος κατά τη σταύρωση· με αυτήν γίνεται η εξαγωγή του Αμνού και των μερίδων.
7. **Αστερίσκος** — Εικονίζει το στερέωμα του ουρανού και τον Αστέρα των Μάγων. Συγκρατεί το κάλυμμα του Δίσκου.
8. **Άγιο Δισκάριο** — Πάνω του τοποθετείται ο Αμνός και οι μερίδες· το ιερό αυτό σύνολο συμβολίζει την ενότητα της Εκκλησίας.
9. **Σπόγγος** — Συμβολίζει τον σπόγγο με τον οποίο δόθηκε όξος στον Κύριο.
10. **Μάκτρα**
11. **Αήρ (αέρας) και καλύμματα αγίου δισκοποτήρου και αγίου δισκαρίου**
12. **Μούσα** — Είναι σπόγγος «πεπλατυσμένος» και χρησιμοποιείται στη συστολή, δηλαδή στην απόμαξη (καθάρισμα) του Δίσκου και του Αντιμηνσίου. Φυλάσσεται μέσα στο Αντιμήνσιο.
13. **Λαβίδα** — Με αυτήν κοινωνούμε το Σώμα και το Αίμα του Κυρίου.
14. **Κατζίο**
15. **Αρτοφόριο μικρό**

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/synaxaristis/theia-leitourgia/leitourgika-skevi/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

Περί τελέσεως της Αγίας Προσκομιδής

Σύντομα κείμενα για την Αγία Προσκομιδή και το πρόσφορο

Η Αγία Προσκομιδή είναι το πρώτο μέρος της Θείας Λειτουργίας, κατά το οποίο προετοιμάζονται στην Αγία Πρόθεση ο άρτος και ο οίνος και μνημονεύονται οι ζώντες και οι κεκοιμημένοι. Στις σελίδες που ακολουθούν συγκεντρώνονται σύντομα κείμενα για την προετοιμασία του προσφόρου και τον συμβολισμό του, καθώς και η σχετική εγκύκλιος της Εκκλησίας της Ελλάδος. Βλ. και Θεία Λειτουργία (βλ. σ. 53) και Διάταξις της Θείας Λειτουργίας (βλ. σ. 69).

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/synaxaristis/theia-leitourgia/proskomidi/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

✠

Περί τελέσεως της Αγίας Προσκομιδής (Εγκύκλιος της 6/9/2000)

Εγκύκλιος του Μακαριστού Αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος Χριστοδούλου

Η εγκύκλιος της 6ης Σεπτεμβρίου 2000 του Μακαριστού Αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος Χριστοδούλου, «Περί τελέσεως της Αγίας Προσκομιδής», είναι δημοσιευμένη στον επίσημο ιστότοπο της Εκκλησίας της Ελλάδος.

Το κείμενο της Εγκυκλίου (ecclesia.gr): http://www.ecclesia.gr/greek/archbishop/christodoulos.asp?id=148&what_main=1&what_sub=8&lang=gr&archbishop_heading=%C5%E3%EA%FD%EA%EB%E9%EF%E9

> *Ο σύνδεσμος οδηγεί στην παλαιότερη διεύθυνση του ιστοτόπου της Εκκλησίας της Ελλάδος· αν δεν ανοίγει, το κείμενο αναζητείται στην ενότητα «Εγκύκλιοι» του Αρχιεπισκόπου Χριστοδούλου στο ecclesia.gr.*

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/synaxaristis/theia-leitourgia/proskomidi/egkyklios/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

✠

Ποιός πρέπει νά ζυμώνει τό πρόσφορο γιά νά προσφερθεῖ στό Ναό γιά τή Θεία Εὐχαριστία;

Κάθε χριστιανός βαπτισμένος ἔχει τό τιμητικό αὐτό προνόμιο. Πρέπει ὅμως νά ἀγωνίζεται νά κρατεῖ τόν ἑαυτό του σέ καθαρότητα, γιά νά κάνει τό ἱερό αὐτό ἔργο, νά ζυμώνει καί νά προσφέρει τό πρόσφορο γιά τό Μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Τό ζύμωμα τοῦ προσφόρου εἶναι ἡ ἀρχή τῆς Θείας Λειτουργίας γι' αὐτό καί ὁ χριστιανός ἤ ἡ χριστιανή πού ζυμώνει τό πρόσφορο πρέπει νά προσεύχεται τήν ὥρα ἐκείνη.

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/synaxaristis/theia-leitourgia/proskomidi/poios-zymonei/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

✠

Προετοιμασία Προσφόρου

Θά πρέπει νά ζυμωθεῖ σέ ὥρα κατά τήν ὁποία ἄν εἶναι δυνατόν δέν εἶναι ἄλλος στό σπίτι. Δέν ἀκοῦμε ραδιόφωνο ἤ βλέπουμε τηλεόραση καί ἔχουμε ἐξομολογηθεῖ τά ἁμαρτήματα, τά ὁποῖα μᾶς βαραίνουν. Θυμιάζουμε τό χῶρο μας, τήν κουζίνα ἐν προκειμένῳ, τό καντήλι μας ἀνάβει, ἀνάβουμε καί τό κερί στήν Παναγία μας καί ἀρχίζουμε. Θά πρέπει νά τονισθεῖ ὅτι ἐπιβάλλεται νά χρησιμοποιοῦμε προζύμι καί ὄχι μαγιά. Ἐπίσης γιά τό ζύμωμα διατηροῦμε εἰδικές πετσέτες καί εἰδικά σκεύη τά ὁποῖα δέν χρησιμοποιοῦμε γιά ἄλλες δραστηριότητες, γιά γλυκά ἤ φαγητά γιά παράδειγμα.

Κάνουμε ἕνα σταυρό στό ἀλεύρι καί ἐκεῖ μέσα τοποθετοῦμε τό προζύμι. Λέμε τό «Πάτερ ἡμῶν» καί ξεκινᾶμε τό ζύμωμα, στή διάρκεια τοῦ ὁποίου λέμε ἤ τούς

Χαιρετισμούς ἤ τό «Θεοτόκε Παρθένε». Ἡ ζύμη μας πρέπει νά γίνει ἀρκετά σφιχτή καί ὄχι σάν ἐκείνη τοῦ ψωμιοῦ, διότι ἐσωτερικά πρέπει νά εἶναι τό πρόσφορο συμπαγές, νά μήν ἔχει φουσκάλες καί νά μήν εἶναι ξεροψημμένο. Πρίν νά τό βάλουμε στό ταψί, τό ὁποῖο δέν πασπαλίζεται μέ λάδι ἀλλά μέ καθαρό κερί, κάνουμε ἕνα μικρό σταυρό μέ ζυμάρι, τόν τοποθετοῦμε στό κέντρο τοῦ ταψιοῦ καί ἔπειτα βάζουμε πάνω σ' αὐτό τό ζυμάρι καί τελειώνουμε τή διαδικασία πατώντας τή σφραγίδα. Ἡ σφραγίδα πρέπει νά εἶναι ξύλινη καί μέ βαθιά χαράγματα ὥστε τό ἐκτύπωμά της νά εἶναι εὐκρινές καί καθαρό. Θά πρέπει νά προσέξουμε ὥστε οἱ τρύπες, τίς ὁποῖες κάνουμε γιά νά βγεῖ ὁ τυχόν ἀέρας κατά τό ψήσιμο, νά μήν γίνονται μέσα στό περίγραμμα πού δημιουργεῖ ὁ σταυρός μέ τίς μερίδες τοῦ Κυρίου, τῆς Παναγίας καί τῶν Ἁγίων.

Ἀφοῦ ψηθεῖ καί τό βγάλουμε ἀπό τό φοῦρνο, τό ἀφήνουμε λίγο νά κρυώσει καί τό τυλίγουμε μέ μιά πετσέτα καθαρή καί τό βάζουμε μέσα σέ πλαστική σακκούλα γιά νά γίνει μαλακό καί ὄχι ξερό. Γιά τήν μεταφορά του στό Ναό χρησιμοποιοῦμε πετσέτα καθαρή, ἐάν εἶναι δυνατόν μέ ἕναν σταυρό κεντημένο ἐπάνω της, ὥστε νά χρησιμοποιεῖται μόνον γιά τό πρόσφορό μας.

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/synaxaristis/theia-leitourgia/proskomidi/proetoimasia-prosforou/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

✠

Πρόσφορο και ενότητα

Τό πρόσφορο συμβολίζει τήν ἑνότητά μας, τήν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας μας. Γιατί ὅπως τό πρόσφορο ἀποτελεῖται ἀπό διαφόρους σπόρους, οἱ ὁποῖοι μαζεύτηκαν, ἀλέστηκαν, ζυμώθηκαν καί ἔκαναν ἕνα πράγμα, ἔτσι κατά τήν παλαιά εὐχή τοῦ προσφόρου εὐχόταν ὁ ἱερέας νά συνάξει ὁ Θεός τά διασκορπισμένα σ' ὅλη τή γῆ παιδιά του στήν Βασιλεία Του τήν ἐπουράνια. Καί ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέει «ἐπειδή ἕνας εἶναι ὁ ἄρτος, καί ἐμεῖς οἱ πολλοί εἴμαστε ἕνα σῶμα».[1]

1. Α΄ Κορ. 10:17.

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/synaxaristis/theia-leitourgia/proskomidi/prosforo-enotita/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

✠

Πρόσφορο και Θεοτόκος

Τό πρόσφορο συμβολίζει ἐπίσης αὐτή τήν ἴδια τήν Παναγία μας. Ὅπως ἀπό Ἐκείνη προῆλθε ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός, γεννήθηκε δηλαδή ἐκ τῶν ἁγνῶν καί παρθενικῶν αἱμάτων Της, ἔτσι καί ἀπό τό πρόσφορο προέρχεται ἡ μερίδα ΙΣ ΧΣ ΝΙ ΚΑ, πού θά μεταβληθεῖ σέ Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ κατά τή Θεία Λειτουργία.

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/synaxaristis/theia-leitourgia/proskomidi/prosforo-theotokos/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

Μέρος Γ΄

Πάντοτε Επίκαιρα

✠

Η Κυριακή ημέρα

Την Κυριακή ημέρα τη δημιούργησε ο Κύριός μας για προσευχή, για απόλαυση της θείας Λειτουργίας, για μελέτη της Αγίας Γραφής, για έργα αγάπης. Ας αγαλλιάσουμε και ας χαρούμε και ας απευθύνουμε δοξολογία στο Χριστό που αυτή την ημέρα αναστήθηκε, μαζί και στον Πατέρα και στο Άγιο Πνεύμα, τώρα και πάντοτε και στους ατέλειωτους αιώνες. Αμήν.

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/pantote-epikaira/kyriaki-imera/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

✠

Η αργία της Κυριακής

Την Κυριακή ημέρα τη δημιούργησε ο Κύριος, για να τη χαιρόμαστε όχι σκοτιζόμενοι σε μεθύσια και βρώμικες πράξεις, αλλά αισθανόμενοι ευχαρίστηση στη μελέτη των Αγίων Γραφών. Μας έδωσε ο Θεός αυτή την ημέρα κατά την οποία κατέστρεψε τη δύναμη του θανάτου και την ονόμασε Κυριακή, ώστε και από αυτό το όνομα να σεβαστούμε την ημέρα και να τηρήσουμε τις εντολές του Κυρίου. **Μην προσπερνάς την εντολή της Κυριακής αργίας, μην κλέβεις την ημέρα Του, μη χωρίζεσαι από την προσευχή, μην απομακρύνεσαι από τη θεία Λειτουργία**. Δεν υπάρχει τίποτε ανώτερο από την εκκλησία. Είναι υψηλότερη από τον ουρανό, λαμπρότερη από τον ήλιο, φωτεινότερη από όλο τον κόσμο.

Όποιος δουλεύει Κυριακή…

Όποιος δουλεύει Κυριακή
δεν πάει εκκλησία
οι συμφορές τον βρίσκουνε
και ψάχνει την αιτία.

Αειμνήστου Μοναχού Ευγενίου Σταυρονικητιανού

Σχετικά κείμενα στο διαδίκτυο

Παρακάτω παρατίθενται σύνδεσμοι σε σχετικά κείμενα για την αργία της Κυριακής, όπως συγκεντρώθηκαν το 2014.

- Αντίσταση στην προδοσία της Κυριακής (http://www.osotir.org/keimena/orthodoxi-pisti/item/33228-antistasi-stin-prodosia-tis-kyriakis)
- Επίκαιρο κείμενο για την κατάργηση της αργίας της Κυριακής, Δημήτριος Τζαφέρης, Θεολόγος-Λαμπαδάριος (http://www.inagiounikolaoutouneou.gr/apps/gr/spag/3_1355409141.html)
- Μητροπολίτης Αιτωλίας και Ακαρνανίας Κοσμάς: «Ζούμε σε μια αποστατημένη εποχή… Δεν θα μας παρασύρουν στην κατάλυση της αργίας της Κυριακής!» (http://www.imaa.gr/2010-12-04-15-27-58/2010-11-30-15-18-33.html)
- Ἐξ ἀφορμῆς τοῦ νόμου κατάργησης τῆς ἀργίας τῆς Κυριακῆς (http://www.impantokratoros.gr/04219B1A.el.aspx)
- Η βεβήλωση της Κυριακής ημέρας, Μητροπολίτης Γόρτυνος και Μεγαλουπόλεως Ιερεμίας (http://www.impantokratoros.gr/38966EDC.el.aspx)
- Μητροπολίτης Μονεμβασίας και Σπάρτης Ευστάθιος: «Η αργία της Κυριακής θυσία στο βωμό του καταναλωτισμού» (http://aktines.blogspot.gr/2013/01/blog-post_7873.html)
- Η τέταρτη Εντολή, η Κυριακή αργία – ομιλία αειμνήστου π. Αθανασίου Μυτιληναίου (ηχητικό) (http://www.orp.gr/Kargia.mp3)
- Ο Σεβ. Μητρ. Πειραιώς κ. Σεραφείμ για την αργία της Κυριακής (http://agiasofiapeiraios.blogspot.gr/2014/07/blog-post_12.html)
- Καστορίας Σεραφείμ: «Με ζήλο να φυλάξουμε την αργία της Κυριακής» (http://www.romfea.gr/ektakta-nea-2/18862-2013-09-02-10-55-20)
- Άνθιμος: «Ανοίγουν τα καταστήματα την Κυριακή για να χτυπήσουν την Εκκλησία» (http://www.dogma.gr/default.php?pname=Article&art_id=6351&catid=6)

- Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Άνθιμος για την αργία της Κυριακής: «Κάντε δημοψήφισμα» (http://www.agioritikovima.gr/eipan/item/16943-mitropolitis-thessalonikis-anthimos-gia-tin-argia-tis-kyriakis-kante-dimopsifisma)
- Ο Αλεξανδρουπόλεως Άνθιμος για την αργία της Κυριακής (http://www.pentapostagma.gr/2012/10/blog-post_1911.html)
- Επιστολή ΕΣΘ προς Άνθιμο για την κατάργηση της αργίας του Αγίου Πνεύματος στον ιδιωτικό τομέα (http://www.thousandnews.gr/blog/24-provallomena-stiles/78579-epistoli-esth-pros-anthimo-gia-tin-katargisi-tis-argias-tou-agiou-pneymatos-ston-idiotiko-tomea.html)
- Η αργία της Κυριακής: η καθιέρωσή της το 1909 και ο ανταγωνισμός των καταστηματαρχών (http://tvxs.gr/news/blogarontas/i-argia-tis-kyriakis-i-kathierosi-tis-1909-kai-o-antagonismos-ton-katastimatarxon)

> *Οι σύνδεσμοι συγκεντρώθηκαν το 2014· ορισμένοι ιστότοποι ενδέχεται να έχουν στο μεταξύ μεταφερθεί ή καταργηθεί.*

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/pantote-epikaira/argia-kyriakis/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

✠

Πόσο αδικούμε τους εαυτούς μας...

Τα πράγματα του κόσμου, όσο λαμπερά και φωτεινά και αν είναι, παρέρχονται καθώς και η επιθυμία τους· όλα ξεφτίζουν και ευτελίζονται. Αυτό που μένει και χορταίνει και ικανοποιεί τις πιο βαθιές υπαρξιακές ανάγκες του ανθρώπου, είναι η χάρις στις αυλές του Κυρίου, όπου και η κατάθεση της αγάπης Του στη θεία Λειτουργία. Ουράνια σύναξη των αγίων στη σκηνή του Θεού, το χώρο συνάντησης των πιστών με τον ερασμιότατο Κύριο.

Πόσο αδικούμε τους εαυτούς μας που, ενώ για απαξίες και ενδιαφέροντα παροδικά και εφήμερα αφιερώνουμε χρόνο και κόπο, δεν επιτρέπουμε όμως να ζούμε και να γευόμαστε τις εμπειρίες του παραδείσου με την αναπαράσταση και βίωση των ουράνιων μυστηρίων στη θεία Λειτουργία.

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/pantote-epikaira/poso-adikoume/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

✠

Η διάρρηξη των δεσμών του ανθρώπου με την εξαντλητική εργασία και τον πλούτο

Η διάρρηξη των δεσμών του ανθρώπου με την εξαντλητική εργασία και τον πλούτο, είναι δύσκολη υπόθεση στην πολυμέριμνη και καταναλωτική εποχή μας, αλλά μπορεί να γίνει πραγματικότητα με τη χάρη του Χριστού.

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/pantote-epikaira/diarrixi-desmon/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

✠

Οι Χριστιανοί καλούνται να εισέλθουν στην «ητοιμασμένην» κοινωνία από καταβολής κόσμου

Οι ορθόδοξοι πιστοί ως μέλη της Εκκλησίας δεν αγωνίζονται να δημιουργήσουν κοινωνία, αλλά καλούνται να εισέλθουν στην «ητοιμασμένην» κοινωνία από καταβολής κόσμου[1]. Η Εκκλησία, ως κοινωνία αγιασμού και σωτηρίας, υπάρχει προ πάντων των αιώνων εν Χριστώ. Η αρχή και προέλευσή της βρίσκεται στον Θεό. Γι' αυτό η εκκλησιαστική κοινωνία «ουκ έστιν εκ του κόσμου τούτου»[2]. Είναι «μυστήριον αποκεκρυμμένον από των αιώνων εν τω Θεώ»[3]. Προϋπήρχε της δημιουργίας στην αιώνια βούληση του Θεού, όπως προαιώνιο είναι το σχέδιο του Θεού για τη σωτηρία μας. Κατά τον Μ. Αθανάσιο η Εκκλησία, «πρότερον κτισθείσα, μετά ταύτα γεννάται εκ Θεού».

1. Ματθ. 25:34.
2. Ιω. 18:36.
3. Εφ. 3:9.

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/pantote-epikaira/etoimasmeni-koinonia/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

✠

Ιεροσύνης Μυστήριο

Το Μυστήριο της Ιεροσύνης είναι θείο αξίωμα, διότι όχι κυρίως άνθρωποι, αλλ' ο Θεός διά μέσου ανθρώπων, των επισκόπων, καλεί και καθιερώνει στην Εκκλησία του τους λειτουργούς του. Όταν ο Παύλος κάλεσε στη Μίλητο τους πρεσβυτέρους της Εκκλησίας της Εφέσου για να τους συστήσει πλήρη επαγρύπνηση πάνω στη ζωή και πορεία των Χριστιανών τους, τους είπε· «Προσέχετε εαυτοίς και παντί τω ποιμνίω, εν ώ υμάς το Πνεύμα το Άγιον έθετο επισκόπους, ποιμαίνειν την Εκκλησίαν του Κυρίου και Θεού»[1]. Θεόσδοτο, λοιπόν, θείο αξίωμα και όχι κοσμικό. «Και η Ιεροσύνη τελείται επί της γης, όπως λέει ο άγ. Ιωάννης ο Χρυσόστομος, τάξιν δε επουρανίων έχει πραγμάτων». Γι' αυτό και δεν πρέπει να σπεύδει ο άνθρωπος στο αξίωμα αυτό, στην Ιεροσύνη, αλλά να περιμένει, είτε δι' εσωτερικής κλίσεως, η οποία δεν είναι πάντοτε ασφαλής, είτε διά προσώπων εκλεκτών του και καλών περιστάσεων να τον καλέσει ο Θεός στην ύψιστη διακονία. Και είναι μεν αληθές, ότι θεόπνευστο και άξιο προσοχής το θείο λόγιο του Παύλου· «ει τις επισκοπής ορέγεται, καλού έργου επιθυμεί»[2]. Αλλά θεόπνευστος πάλι λόγος του Παύλου είναι και το «ουχ εαυτώ τις λαμβάνει τιμήν (της Ιεροσύνης), αλλά καλούμενος υπό του Θεού, καθάπερ και Ααρών»[3]. Να μη σπεύδει λοιπόν κανείς και πολύ περισσότερο να μη χρησιμοποιεί μέσα και δωροδοκίες, οπότε καταντά και «σιμωνιακός» και επομένως ανάξιος της τιμής και χάρης. Εκείνοι που αναλαμβάνουν την ευθύνη της χειροτονίας του υποψηφίου «εξετάζειν πρότερον χρη του χειροτονουμένου τον βίον, είθ' ούτω καλείν επ' αυτόν την χάριν του Αγίου Πνεύματος». Όπως έκαναν οι άγιοι Απόστολοι προκειμένου να εκλέξουν τους επτά διακόνους. Κάλεσαν το πλήθος των πιστών και τους είπαν· «Επισκέψασθε άνδρας εξ υμών μαρτυρουμένους επτά (εξετάστε να βρείτε επτά άνδρες από σας)»[4]. Με καλή μαρτυρία δηλαδή, πιστούς, σεμνούς, αγίους,

1. Πράξ. 20:28.
2. Α΄ Τιμ. 3:1.
3. Εβρ. 5:4.
4. Πράξ. 6:3.

άξιους της χάρης και διακονίας αυτής. Διότι μόνο οι άγιοι και οι άξιοι πρέπει να εκλέγονται και να προάγονται στους βαθμούς της Ιεροσύνης.

Η Ιεροσύνη είναι Μυστήριο στο οποίο προσέρχεται κάποιος κατόπιν θείας κλήσεως. Το μυστήριο της Ιεροσύνης είναι θεοσύστατο και αυτό, δηλαδή ο ίδιος ο Κύριος το συνέστησε. Και το συνέστησε και όταν ξεχώρισε τους Δώδεκα Αποστόλους του, για να αποτελούν αυτοί το άμεσο περιβάλλον του και γίνουν έπειτα οι διάδοχοι και συνεχιστές του έργου του. Κυρίως όμως όταν τους μετέδιδε μετά την Ανάστασή του καθώς και την ημέρα της Πεντηκοστής το Άγιο Πνεύμα του και τους παρέδιδε την εξουσία της άφεσης των αμαρτιών, όπως είδαμε στο μυστήριο της μετάνοιας, η οποία ήταν αυτή η εξουσία της ιεροσύνης. Το ίδιο ακόμη έκαναν κατόπιν προς διαδοχή δική τους οι άγιοί του Απόστολοι· «χειροτονήσαντες αυτοίς πρεσβυτέρους κατ' εκκλησίαν και προσευξάμενοι μετά νηστειών παρέθεντο αυτούς τω Κυρίω, εις όν πεπιστεύκασι»[5].

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/pantote-epikaira/ierosyni/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

✠

Από τις παραινέσεις του Αγίου Ιωάννη του Χρυσοστόμου

Από τις παραινέσεις του Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου, σε μετάφραση.

Δια να μάθης δε καλά ότι, και αν ακόμη περιπίπτουν εις αμαρτήματα οι ιερείς, συ δεν δικαιολογείσαι να γίνεσαι παρήκοος, άκουσε τί λέγει διά τους συγχρόνους του άρχοντας των (ἐπὶ τῆς Μωσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. πάντα οὖν ὅσα ἐὰν εἴπωσιν ὑμῖν τηρεῖν, τηρεῖτε καὶ ποιεῖτε, κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε· λέγουσι γάρ, καὶ οὐ ποιοῦσι.)[1]. Και όμως τι ημπορούσε να είναι χειρότερον από εκείνους, των οποίων τα πάθη διέστρεφαν τους μαθητάς των; Αλλά και πάλιν δεν ηθέλησε να εκμηδενίσει το κύρος των και να συστήση εις τον λαόν να παρακούη. Και πολύ σωστά. Διότι, αν οι λαϊκοί ήθελαν λάβη τοιαύτην εξουσίαν, θα τους εβλέπατε να καταληφθούν από την μανίαν να καθαιρούν και να εκβάλλουν τους ιερείς από το άγιον βήμα. … Όχι, δεν είναι επι-

5. Πράξ. 14:23.
1. Ματθ. 23:2–3.

τετραμμένον εις τους λαϊκούς, οφείλοντας υποταγήν, να εμφανίζονται επικριταί των Ιερέων και να αξιούν ότι αυτοί είναι αρμόδιοι να διορθώσουν την Εκκλησίαν. Διότι, εάν ο ένας και ο άλλος, με πρόφασιν να διορθώσουν τα κακώς κείμενα, έκαμνον επέμβασιν εις τα Ιερατικά δικαιώματα, ούτε πρόφασις επεμβάσεως θα λείψη ποτέ, ούτε θα γνωρίζωμεν ποίοι είναι εις την Εκκλησίαν οι άρχοντες και ποίοι οι αρχόμενοι, αλλά θα επήρχετο γενικόν ανακάτευμα και θαλάσσωμα.

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/pantote-epikaira/chrysostomos-paraineseis/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

✠

Καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἄρχων καὶ προφήτης καὶ ἡγούμενος

> Καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἄρχων καὶ προφήτης καὶ ἡγούμενος…

Δαν. 3:38 (Προσευχή του Αζαρίου). Ερμηνεία του Αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτου.

Με τα λόγια αυτά παρασταίνει ο μακάριος Αζαρίας την συμφοράν, όπου πάσχουν οι Ιουδαίοι – όχι δια να διδάξει ως μη ηξεύροντα τον Θεόν, αλλά για να τραβήξει αυτόν εις φιλανθρωπίαν και έλεος με την διήγησιν των λυπηρών, κατά τον Θεοδώρητον. Εστερημένοι, λέγει, είμεθα Κύριε, εις τον καιρόν αυτόν της αιχμαλωσίας, τόσον από Βασιλείαν, όσον και από Προφητείαν και Ιερωσύνην, οι οποίες αυτές είναι οι τρεις εκείνες μεγάλες δωρεές και χάριτες, δια των οποίων εκυβερνάτο το γένος μας. Δι' αυτό ούτε Βασιλεύς ευρίσκεται τώρα εις ημάς, των κοινών πραγμάτων την διοίκησιν έχων, ούτε Προφήτης και Πνευματοφόρος, δια να προλέγη τα μέλλοντα, ούτε Ιερεύς, δια να προσφέρη εις τον Θεόν θυσίας και ολοκαυτώματα υπέρ των αμαρτιών μας. Λέγει δε ο φιλόσοφος Ευδόξιος, ότι, μολονότι και εις την Βαβυλώνα ήταν Προφήτες, ο Ιεζεκιήλ και ο Δανιήλ και ο Βαρούχ, ο Αζαρίας όμως λέγει εδώ, πως δεν ήταν τότε Προφήτης, καθότι οι ανωτέρω Προφήται ήταν και αυτοί σκλαβωμένοι και δεν εδύναντο να εξιλεώσουν τον Θεόν διά όλον το γένος των Ιουδαίων, ουδέ είχαν τόσην δύναμιν λογικού άλατος, διά να συνάψουν και να στύψουν όλους τους Ιουδαίους και να μην αφήσουν αυτούς να βρωμίσουν και να διαφθαρούν από τας αμαρτίας, καθώς και το άλας στύφει τα κρέατα και δεν αφήνει αυτά να βρωμίσουν, ή λέγει, ότι δεν ήταν

τότε Προφήτης εις την Βαβυλώνα, κατά σύγκρισιν του πλήθους των Προφητών, όπου ήταν εις την Ιερουσαλήμ κατά τον καιρόν της ειρήνης και ελευθερίας.

Αγίου Νικοδήμου Αγιορείτου, από την «Ερμηνεία εις την Ζ΄ και Η΄ ωδήν και Προσευχήν των Αγίων τριών Παίδων».

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/pantote-epikaira/kai-ouk-estin/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

✠

Ομιλία Μεγάλου Βασιλείου εις το «Πρόσεχε σεαυτῷ»

Η ομιλία του Μεγάλου Βασιλείου εις το «Πρόσεχε σεαυτῷ» (Δευτ. 15:9) είναι από τα πιο γνωστά ασκητικά κείμενα της πατερικής γραμματείας.

Μέγας Βασίλειος, Ὁμιλία εἰς τὸ «Πρόσεχε σεαυτῷ», PG 31, 197–217.

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/pantote-epikaira/proseche-seauto/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

✠

Πώς να χρησιμοποιώμεν τον χρόνον

Αποσπάσματα από τους Λόγους του Μεγάλου Βασιλείου εις την Εξαήμερον, σε μετάφραση.

1

Αλλά και το να σας κρατώ εδώ περισσότερον χρόνον δεν είναι ανωφελές. Διότι τί θα κάμη κανείς κατά το μέχρι της εσπέρας διάστημα; Δεν σας βιάζουν οι εστιάτορες. Δεν σας περιμένουν τα συμπόσια. Δι' αυτό, εάν συμφωνήτε, την σωματικήν νηστείαν ας την χρησιμοποιήσωμεν προς ευφροσύνην των ψυχών. Πολλάκις υπηρέτησες εις την απόλαυσιν της σαρκός. Σήμερον παράμεινε εδώ, δια

1. Πρβλ. Μέγας Βασίλειος, *Εις την Εξαήμερον*, Ομιλία Η΄.

να υπηρετήσης την ψυχήν. «Κατατρύφησον του Κυρίου και δώσει σοι τα αιτήματα της καρδίας σου», λέγει ο Προφήτης.[2] Εάν είσαι φιλόπλουτος, έχεις πλούτον πνευματικόν. «Τα κρίματα Κυρίου τα αληθινά, τα δεδικαιωμένα επί το αυτό, τα επιθυμητά υπέρ χρυσίον και λίθον τίμιον πολύν», λέγει πάλιν ο Προφήτης.[3] Εάν αγαπάς τας απολαύσεις και τας ηδονάς, έχεις τα λόγια του Θεού, τα οποία δι' εκείνον που έχει ανεπτυγμένην την πνευματικήν αίσθησιν είναι «γλυκύτερα υπέρ μέλι και κηρίον».[4] Εάν σας αφήσω και διαλύσω την σύναξιν, άλλοι μεν θα τρέξουν εις τους κύβους (ζάρια). Αλλ' εκεί γίνονται όρκοι και φιλονεικίαι σφοδραί και στενοχωρίαι ένεκα της φιλοχρηματίας. Στέκεται εκεί κοντά ο δαίμων που εξάπτει την μανίαν με τα σημαδευμένα εκείνα κοκκαλάκια και μεταθέτων τα αυτά χρήματα άλλοτε προς τον ένα και άλλοτε προς τον άλλον εκ των παικτών, εις τούτον μεν διεγείρει την υπερηφάνειαν δια την νίκην, εις τον άλλον δε δημιουργεί λύπην διότι έχασε· μετ' ολίγον παρουσιάζει τούτον μεν να καμαρώνη, τον δε άλλον κατεντροπιασμένον. Ποία η ωφέλεια να νηστεύη κανείς σωματικώς, ενώ η ψυχή του είναι γεμάτη από πλήθος κακών; Εκείνος πάλιν που δεν ασχολείται εις το παιγνίδι αυτό των κύβων, αλλά παραμένει αργός και αναπαύεται, τί δεν λέγει από τα μάταια; τί δεν ακούει από τα άτοπα; Διότι η αργία χωρίς φόβον Θεού, γίνεται διδάσκαλος πονηρίας εις εκείνους που δεν χρησιμοποιούν όπως πρέπει τον καιρόν των. Ίσως λοιπόν να εύρετε και κάποιαν ωφέλειαν εις τα λεγόμενα· αλλά αν δεν εύρετε, κερδίζετε τουλάχιστον το ότι παραμένοντες εδώ δεν αμαρτάνετε. Ώστε όσον περισσότερον σας κρατώ εδώ, τόσον περισσότερον σας προφυλάττω από τα κακά.

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/pantote-epikaira/xronos-exaimeros/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

Τριώδιο

Εκκλησιαστική περίοδος που εκτείνεται από την Κυριακή του Τελώνου και Φαρισαίου έως και το Μέγα Σάββατο. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της, από το οποίο παίρνει και το όνομά της, είναι ότι κατά την περίοδο αυτή οι Κανόνες που απαρ-

2. Ψαλμ. 36:4.
3. Ψαλμ. 18:10–11.
4. Ψαλμ. 18:11.

τίζουν τις καθημερινές ακολουθίες αποτελούνται από τρεις ωδές και όχι εννιά, όπως συμβαίνει με όλους τους υπόλοιπους Κανόνες. Είναι πλήρης ακολουθιών, προσφέροντας στους πιστούς πολλές ευκαιρίες λειτουργικής εμπειρίας. Είναι περίοδος κατάνυξης και προετοιμασίας για το Άγιο Πάσχα και την Ανάσταση του Κυρίου. Δεν εκτείνεται πάντα στην ίδια περίοδο του έτους, μια και εξαρτάται από το Πάσχα.

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/pantote-epikaira/triodio/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

✠

Κυριακές Τριωδίου

Όλες οι Κυριακές του Τριωδίου έχουν συγκεκριμένη ονομασία και αποτελούν μια αλληλουχία μεστή νοημάτων και μηνυμάτων. Με τη σειρά, οι Κυριακές του Τριωδίου είναι:

1. Κυριακή του Τελώνου και Φαρισαίου
2. Κυριακή του Ασώτου
3. Κυριακή της Απόκρεω
4. Κυριακή της Τυροφάγου
5. Α΄ Νηστειών: Κυριακή της Ορθοδοξίας
6. Β΄ Νηστειών: Γρηγορίου του Παλαμά
7. Γ΄ Νηστειών: Κυριακή της Σταυροπροσκυνήσεως
8. Δ΄ Νηστειών: Ιωάννου της Κλίμακος
9. Ε΄ Νηστειών: Μαρίας της Αιγυπτίας
10. Κυριακή των Βαΐων

Βλ. και Τριώδιο (βλ. σ. 98).

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/pantote-epikaira/kyriakes-triodiou/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

✠

Υπέρ αναπαύσεως των κεκοιμημένων

Οι Πατέρες της Εκκλησίας έχουν καθορίσει το Σάββατο προ της Κυριακής των Απόκρεω και το Σάββατο προ της Κυριακής της Πεντηκοστής ως Ψυχοσάββατα, ημέρες δηλαδή αφιερωμένες στις ψυχές των κεκοιμημένων αδελφών μας. Εξαιρέτως λοιπόν τις ημέρες αυτές η Εκκλησία τελεί τα ιερά Μνημόσυνα για τα παιδιά της που εν Χριστώ αναπαύονται.

Με τα μνημόσυνα η Εκκλησία παραγγέλνει στους πιστούς να δείχνουν την αγάπη τους προς τον νεκρό αδελφό, ώστε να συγχωρηθούν οι αμαρτίες του, να δεηθούν γι' αυτόν μαζί με την Εκκλησία προς τον Κύριο των ζωντανών και νεκρών, να ζητήσουν γι' αυτόν τη δαψίλευση της θείας χάρης και την κληρονομιά της ουράνιας βασιλείας.

Όταν θέλουμε να τελέσουμε μνημόσυνο πρέπει να φέρουμε στην Εκκλησία το πρόσφορο, το νάμα, και τα ονόματα των τεθνεώτων για να μνημονευθούν πρώτα στη Θεία Λειτουργία. Και φροντίζουμε να συμμετάσχουμε κι εμείς στη Θεία Λειτουργία και να είμαστε έτοιμοι να προσέλθουμε στο Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας, γιατί εκείνη την ώρα ενώνουμε τον εαυτό μας με τον Χριστό αλλά και με τους κεκοιμημένους αδελφούς μας. Εκείνη την ιερή στιγμή που έχουμε μπροστά μας τον Χριστό μέσα στο Άγιο Ποτήριο, μπορούμε να προσευχηθούμε και με θέρμη να ζητήσουμε την συγχώρηση των αδελφών μας. Στο τέλος της Θείας Λειτουργίας θα διαβαστεί η ειδική επιμνημόσυνη δέηση πάνω στο κόλλυβο που θα έχουμε παραθέσει. Οι βρασμένοι και διαλυμένοι σπόροι του σιταριού εικονίζουν τους νεκρούς. Όπως οι θαμμένοι σπόροι προετοιμάζονται να φυτρώσουν την άνοιξη, έτσι και οι ψυχές των κεκοιμημένων περιμένουν την ημέρα της κοινής Ανάστασης για να αναστηθούν. Πρέπει επίσης να συνοδεύουμε τις προσευχές μας και με ελεημοσύνη υπέρ των κεκοιμημένων.

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/pantote-epikaira/yper-anapafseos/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

✠

Χριστὸς ἀνέστη

Ἀπολυτίκιον τοῦ Πάσχα

> Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θανάτῳ θάνατον πατήσας, καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζωὴν χαρισάμενος.

Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι

> Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι, προσκυνήσωμεν Ἅγιον Κύριον Ἰησοῦν, τὸν μόνον ἀναμάρτητον. Τὸν Σταυρόν σου, Χριστέ, προσκυνοῦμεν, καὶ τὴν ἁγίαν σου Ἀνάστασιν ὑμνοῦμεν καὶ δοξάζομεν· σὺ γὰρ εἶ Θεὸς ἡμῶν, ἐκτός σου ἄλλον οὐκ οἴδαμεν, τὸ ὄνομά σου ὀνομάζομεν. Δεῦτε πάντες οἱ πιστοί, προσκυνήσωμεν τὴν τοῦ Χριστοῦ ἁγίαν Ἀνάστασιν· ἰδοὺ γὰρ ἦλθε διὰ τοῦ Σταυροῦ χαρὰ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. Διαπαντὸς εὐλογοῦντες τὸν Κύριον, ὑμνοῦμεν τὴν Ἀνάστασιν αὐτοῦ· Σταυρὸν γὰρ ὑπομείνας δι᾽ ἡμᾶς, θανάτῳ θάνατον ὤλεσεν.

Ὑπακοή

> Προλαβοῦσαι τὸν ὄρθρον αἱ περὶ Μαριάμ, καὶ εὑροῦσαι τὸν λίθον ἀποκυλισθέντα τοῦ μνήματος, ἤκουον ἐκ τοῦ Ἀγγέλου· Τὸν ἐν φωτὶ ἀϊδίῳ ὑπάρχοντα, μετὰ νεκρῶν τί ζητεῖτε ὡς ἄνθρωπον; Βλέπετε τὰ ἐντάφια σπάργανα· δράμετε καὶ τῷ κόσμῳ κηρύξατε, ὡς ἠγέρθη ὁ Κύριος, θανατώσας τὸν θάνατον· ὅτι ὑπάρχει Θεοῦ Υἱός, τοῦ σῴζοντος τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων.

Κοντάκιον

> Εἰ καὶ ἐν τάφῳ κατῆλθες, ἀθάνατε, ἀλλὰ τοῦ ᾅδου καθεῖλες τὴν δύναμιν· καὶ ἀνέστης ὡς νικητής, Χριστὲ ὁ Θεός, γυναιξὶ Μυροφόροις φθεγξάμενος· Χαίρετε· καὶ τοῖς σοῖς Ἀποστόλοις εἰρήνην δωρούμενος, ὁ τοῖς πεσοῦσι παρέχων ἀνάστασιν.

Τροπάρια

> Ἐν τάφῳ σωματικῶς, ἐν ᾅδου δὲ μετὰ ψυχῆς ὡς Θεός, ἐν Παραδείσῳ δὲ μετὰ λῃστοῦ, καὶ ἐν θρόνῳ ὑπῆρχες, Χριστέ, μετὰ Πατρὸς καὶ Πνεύματος, πάντα πληρῶν ὁ ἀπερίγραπτος.

> Ὡς ζωηφόρος, ὡς Παραδείσου ὡραιότερος, ὄντως καὶ παστάδος πάσης βασιλικῆς ἀναδέδεικται λαμπρότερος, Χριστέ, ὁ τάφος σου, ἡ πηγὴ τῆς ἡμῶν ἀναστάσεως.

> Τὸ τοῦ Ὑψίστου ἡγιασμένον θεῖον σκήνωμα, χαῖρε· διὰ σοῦ γὰρ δέδοται ἡ χαρά, Θεοτόκε, τοῖς κραυγάζουσιν· Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶν ὑπάρχεις, πανάμωμε Δέσποινα.

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/pantote-epikaira/christos-anesti/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

✠

«Τί ἐστε σκυθρωποί;»

«Τί ἐστε σκυθρωποί;»[1] Πώς μπορούμε ακόμα να είμαστε σκυθρωποί, θλιμμένοι, μελαγχολικοί; Αφού ο Χριστός μας αναστήθηκε! Αν η κτίση όλη σκιρτά από αγαλλίαση για την Ανάσταση του Χριστού, πώς μπορεί ακόμα ο χειμώνας του κόσμου τούτου να πλακώνει τις καρδιές και τα πρόσωπά μας; Αν ο αναστημένος Χριστός βαδίζει και η γη βγάζει τριαντάφυλλα, πώς είναι δυνατόν να περπατά δίπλα μας, και αγκάθια να τρυπούν ακόμα τις ψυχές μας; Ο Κύριός μας διαβεβαίωσε μετά την ανάστασή Του ότι θα είναι μαζί μας όλες τις ημέρες της ζωής μας μέχρι τη συντέλεια του κόσμου.[2]

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/pantote-epikaira/ti-este-skythropoi/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

1. Λουκ. 24:17.
2. Πρβλ. Ματθ. 28:20.

Παραρτήματα

Παραρτήματα

Οι τρεις κυριότεροι τρόποι γραφής αριθμών στα εκκλησιαστικά κείμενα

Στα εκκλησιαστικά κείμενα, στα λειτουργικά βιβλία και στις παλαιές εκδόσεις συναντώνται κυρίως τρεις τρόποι γραφής των αριθμών: η **αραβική** αρίθμηση (1, 2, 3…), η **ελληνική αλφαβητική** αρίθμηση (α′, β′, γ′…) και η **ρωμαϊκή** αρίθμηση (I, II, III…). Ο παρακάτω πίνακας δίνει την αντιστοιχία τους.

Πίνακας αντιστοιχίας

Μονάδες			Δεκάδες			Εκατοντάδες		
Αρ.	**Ελλ.**	**Ρωμ.**	**Αρ.**	**Ελλ.**	**Ρωμ.**	**Αρ.**	**Ελλ.**	**Ρωμ.**
1	**α′**	I	10	**ι′**	X	100	**ρ′**	C
2	**β′**	II	20	**κ′**	XX	200	**σ′**	CC
3	**γ′**	III	30	**λ′**	XXX	300	**τ′**	CCC
4	**δ′**	IV	40	**μ′**	XL	400	**υ′**	CD
5	**ε′**	V	50	**ν′**	L	500	**φ′**	D
6	**ϛ′**	VI	60	**ξ′**	LX	600	**χ′**	DC
7	**ζ′**	VII	70	**ο′**	LXX	700	**ψ′**	DCC
8	**η′**	VIII	80	**π′**	LXXX	800	**ω′**	DCCC
9	**θ′**	IX	90	**ϟ′**	XC	900	**ϡ′**	CM
Χιλιάδες: 1000 = **͵α** = M · 2000 = **͵β** = MM · 3000 = **͵γ** = MMM								

Πώς γράφεται ένας αριθμός με την ελληνική αρίθμηση

Ο αριθμός αναλύεται σε χιλιάδες, εκατοντάδες, δεκάδες και μονάδες, και τα αντίστοιχα γράμματα γράφονται από τα μεγαλύτερα προς τα μικρότερα. Στο τέλος μπαίνει η **κεραία** (′), που δείχνει ότι τα γράμματα έχουν αριθμητική αξία. Οι χιλιάδες δηλώνονται με την **αριστερή κάτω κεραία** (͵) πριν από το γράμμα. Έτσι το έτος 2010 γράφεται **͵βι′** (͵β = 2000, ι = 10). Για τους αριθμούς 6, 90 και 900 χρησιμοποιούνται τρία αρχαία γράμματα: το **στίγμα** (ϛ = 6, συχνά γραμμένο και ως «στ′»), το **κόππα** (ϟ = 90) και το **σαμπί** (ϡ = 900).

Παραδείγματα από τον ιστότοπο

Αραβι-κή	Ελληνι-κή	Ρωμαϊκή	Πού τον συναντάμε
7	**ζ′**	VII	Ζ΄ Ιουλίου: μνήμη της Αγίας Κυριακής
12	**ιβ′**	XII	ιβ΄ Ιουνίου: μνήμη του Αγίου Ονουφρίου
282	**σπβ′**	CCLXXXII	έτος του μαρτυρίου της Αγίας Κυριακής κατά το Συναξάριο
1651	**͵αχνα′**	MDCLI	έτος της α΄ έκδοσης της «Κατηχήσεως» του Ν. Βούλγαρη
2010	**͵βι′**	MMX	έτος δημιουργίας του ιστοτόπου

> *Στα λειτουργικά βιβλία οι ημερομηνίες γράφονται συνήθως με κεφαλαία γράμματα (π.χ. «ΙΒ΄Ιουνίου»), ενώ στις σύγχρονες εκδόσεις με πεζά (π.χ. «ιβ′ Ιουνίου»)· η αριθμητική αξία είναι η ίδια.*

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/vivliografia/arithmisi/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

Υπερσύνδεσμοι σε διαδικτυακά αρχεία της Ελληνικής Πατρολογίας

Η *Patrologia Graeca* (PG) του Jacques-Paul Migne, γνωστή και ως «Ελληνική Πατρολογία», είναι η μεγαλύτερη συλλογή κειμένων των Ελλήνων Πατέρων και εκκλησιαστικών συγγραφέων. Εκδόθηκε στο Παρίσι σε 161 τόμους μεταξύ 1857 και 1866, με το ελληνικό κείμενο και λατινική μετάφραση. Οι παραπομπές στα πατερικά κείμενα δίνονται συνήθως με τη μορφή «PG τόμος, στήλη» (π.χ. PG 31, 197).

Οργανωμένοι κατάλογοι όλων των τόμων

Οι παρακάτω ιστότοποι συγκεντρώνουν, ανά τόμο, συνδέσμους προς ψηφιοποιημένα αντίτυπα της Patrologia Graeca και είναι ο πιο εύκολος τρόπος να βρει κανείς έναν συγκεκριμένο τόμο:

- patristica.net – Patrologia Graeca (http://patristica.net/graeca/)
- Elpenor – Complete Migne Patrologia Graeca Collection (https://www.ellopos.net/elpenor/greek-texts/fathers/migne-patrologia-graeca-volumes.asp)
- Reformed Books Online – The Fathers in Greek & Latin (https://reformedbooksonline.com/patrologia-graeca-latina/)

Τόμοι στο Google Books

Ο πλήρης κατάλογος των συνδέσμων προς τους τόμους στο Google Books διατίθεται στη διαδικτυακή έκδοση της σελίδας.

Διαδικτυακή έκδοση
https://agiosonoufrios.github.io/vivliografia/patrologia/
Στη σελίδα αυτή υπάρχουν και η αγγλική και πορτογαλική μετάφραση.

Βιβλιογραφία

> *Η βιβλιογραφία διατίθεται και σε μορφή BibTeX: https://agiosonoufrios.github.io/bib/vivliografia.bib*

Λειτουργικά και αγιολογικά βιβλία

1. Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης (Μοναχός). *Ο ενιαύσιος Στέφανος της Ορθοδόξου Ανατολικής Εκκλησίας*. Αθήνα, 1976.
2. Διγαλάκης, Ιάσων. *Εις μνήμη της Αγίας ενδόξου Μεγαλομάρτυρος και Αθλοφόρου του Χριστού Κυριακής*. 2η έκδ. Media365, Ιούλιος 2019. https://www.media365.com/en/book/5776b1da-f79f-4992-babb-33a4b2705670/is-mnimi-tis-agias-endoxou-megalomartiros-kai-athloforou-tou-christou-kiriakis-v-ekdosi. Ηλεκτρονικό βιβλίο (PDF).
3. *Ιερατικόν*. Αθήνα: Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος, 1965.
4. *Μηναία*. Τόμ. Ιανουαρίου–Δεκεμβρίου. Αθήνα: Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος, 1988.
5. *Ο Άγιος Ονούφριος*. χ.τ.: Απόστολος Βαρνάβας, χ.χ.
6. *Οκτώηχος*. Αθήνα, 1962.
7. Παπαγιάννης, Κωνσταντίνος (Πρωτοπρ.). *Σύστημα Τυπικού των ιερών ακολουθιών του όλου ενιαυτού καταρτισθέν επί τη βάσει της τυπικής παραδόσεως της Ορθοδόξου Ανατολικής Εκκλησίας*. 1η έκδ. Αθήνα: Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος, 2006. Βλ. ιδίως σσ. 545–547. ISBN 960-315-554-3.
8. Πάσχα, Υιοί Β. Ν. *Ακολουθία και βίος της Αγίας ενδόξου Μεγαλομάρτυρος και Αθλοφόρου του Χριστού [Κυριακής]*. 1η έκδ. Πάτρα: Υιοί Β. Ν. Πάσχα, 1886.
9. Πάσχα, Υιοί Β. Ν. *Ακολουθία και βίος της Αγίας ενδόξου Μεγαλομάρτυρος και Αθλοφόρου του Χριστού [Κυριακής]*. 2η έκδ. Αθήνα: Ανδρέας Β. Πάσχας, 1914.
10. *Πεντηκοστάριον*. Αθήνα, 1986.
11. *Τριώδιον*. Αθήνα, 1978.
12. *Ωρολόγιον*. Αθήνα, 2006.

Αγία Γραφή και πατερικά κείμενα

1. Αθανάσιος ο Μέγας (Άγιος). *Έλληνες Πατέρες της Εκκλησίας 1*. Θεσσαλονίκη, 1972, σ. 244.
2. Βασίλειος ο Μέγας (Άγιος). *Ὁμιλία εἰς τὸ «Πρόσεχε σεαυτῷ»*. Patrologia Graeca 31, στ. 197–217.
3. Βασίλειος ο Μέγας (Άγιος). *Ὁμιλίαι εἰς τὴν Ἑξαήμερον*. Patrologia Graeca 29, στ. 3–208.

4. Βούλγαρης, Νικόλαος (Ιατροδιδάσκαλος). *Κατήχησις ιερά, τουτέστιν εξήγησις λεπτομερής της Θείας και Ιεράς Λειτουργίας εν είδει ερωταποκρίσεων, μετά και πολλών ψυχωφελών εξετάσεων*. Κατουνάκια Αγίου Όρους: Ιερόν Ησυχαστήριον «Άξιον Εστί», 2007. Ακριβής επανέκδοση της α΄ έκδοσης του 1651.

5. Γιαννακόπουλος, Ιωήλ (Αρχιμ.). *Η Παλαιά Διαθήκη κατά τους Ο΄: Κείμενον – ερμηνευτική παράφρασις – σχόλια – προβλήματα – χάρται*. 4η έκδ. Τόμ. Α΄–Θ΄. Θεσσαλονίκη: Ορθόδοξη Χριστιανική Αδελφότης «Λυδία», 1986.

6. Ιωάννης ο Δαμασκηνός (Άγιος). «Λόγος εις το Γενέσιον». Στο *Η Θεοτόκος: Τέσσερις θεομητορικές ομιλίες του Αγίου Ιωάννου Δαμασκηνού*, επιμ. Αθανάσιος Γιέβτιτς (Ιερομόναχος, Επίσκοπος Ζαχουμίου και Ερζεγοβίνης). Αθήνα: Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος, 1995.

7. Ιωάννης ο Δαμασκηνός (Άγιος). [Χωρίς τίτλο έργου]. Patrologia Graeca 94, στ. 1332.

8. Ιωάννης ο Χρυσόστομος (Αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως). *Υπόμνημα εις το Κατά Ματθαίον Ευαγγέλιον*. Σειρά «Έλληνες Πατέρες της Εκκλησίας»

9. Ιωάννης της Κλίμακος (Άγιος). *Κλίμαξ*. Χωρίς στοιχεία έκδοσης.

10. Κύριλλος Ιεροσολύμων (Άγιος). *Κατηχήσεις*. Μτφρ. Αντώνιος Ρωμαίος (Αρχιμ.). 2η έκδ. Καρέας: Ετοιμασία – Ιερά Μονή Αγίου Ιωάννου Προδρόμου Καρέα, 1999.

11. Μάξιμος ο Ομολογητής (Άγιος). [Χωρίς τίτλο έργου]. Patrologia Graeca 90, στ. 157 και 321.

12. Νικόδημος ο Αγιορείτης (Άγιος). *Ερμηνεία εις την Ζ΄ και Η΄ Ωδήν και Προσευχήν των Αγίων Τριών Παίδων*. Θεσσαλονίκη: Ορθόδοξη Κυψέλη, 1992.

13. Νικόλαος ο Καβάσιλας (Άγιος). «Ομιλία εις την Γέννησιν». Στο *Η Θεομήτωρ: Τρεις θεομητορικές ομιλίες*, επιμ. Παναγιώτης Νέλλας, μτφρ. Παναγιώτης Νέλλας. Αθήνα: Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος, 1995.

14. Συμεών ο Μεταφραστής. *Η άθληση και το μαρτύριο των Αγίων Αγαθής, Βαρβάρας, Ευφημίας, Θέκλας, Ιουλιανής, Σοφίας και των θυγατέρων της*. Αθήνα: Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος, 2002. Εισαγωγή («Η εποχή των μαρτύρων»): Γεώργιος Παπαδημητρόπουλος.

15. Τρεμπέλας, Παναγιώτης Ν. *Η Καινή Διαθήκη μετά συντόμου ερμηνείας*. 48η έκδ. Αθήνα: Αδελφότης Θεολόγων «Ο Σωτήρ», 2003.

16. *Patrologiae cursus completus: Series Graeca*. Επιμ. Jacques-Paul Migne. Paris: Imprimerie Catholique, 1857–1866. 161 τόμοι.

Βιβλία και μελέτες

1. Αναγνωστόπουλος, Στέφανος (Πρωτοπρ.). *Εμπειρίες κατά τη Θεία Λειτουργία*. χ.τ., 2008.

2. *Εις τον Οικουμενικόν Διδάσκαλον και Φωστήρα της Εκκλησίας Άγιον Ιωάννην τον Χρυσόστομον*. Θεσσαλονίκη: Ορθόδοξος Κυψέλη, χ.χ.

3. Ευδοκίμωφ, Παύλος. *Η προσευχή της Ανατολικής Εκκλησίας: Η Λειτουργία του Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου*. 3η έκδ. Αθήνα: Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος, 1997.

4. Ζήσης, Θωμάς. *Ορθοδοξίας θησαύρισμα: Απολυτίκια και κοντάκια εορτολογίου*. Τόμ. Ε΄. Αθήνα: Αστήρ, 1998.

5. Κιλίφης, Τιμόθεος (Αρχιμ.). *Σκέψεις και εμβαθύνσεις*. 2η έκδ. Αθήνα, 1994.

6. Λυράκης, Καλλίστρατος Ν. (Αρχιμ.). *Ο νόμος του Θεού και ο άνθρωπος*. 5η έκδ. Αθήνα, 2003.

7. Μαυρομάτης, Γεώργιος. *Η Αποκάλυψη του Ιωάννου: Ερμηνευτικά*. Αθήνα: Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος, 1999.

8. Πάσχος, Π. Β. *Το γεράκι του προφήτου: Διηγήματα*. 1η έκδ. Αθήνα: Αρμός, 1993.

9. Πάσχος, Π. Β. *Εν ασκήσει και μαρτυρίω των Αγίων Νικοδήμου Αγιορείτου και Αθανασίου Παρίου*. Αθήνα: Αρμός, 1996.

10. Πάσχος, Π. Β. *Εξήνθησε η έρημος: Θαυμαστές ιστορίες των μεγάλων ασκητών της Αιγύπτου*. 1η έκδ. Αθήνα: Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος, 2004.

11. Συμεών (Μητροπολίτης Νέας Σμύρνης). *Κηρύξατε: Ομιλίες στα Ευαγγέλια των Κυριακών*. 2η έκδ. Αθήνα: Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος, 2004.

12. Χατζηνικολάου, Αστέριος (Αρχιμ.). *Η οδός του Κυρίου στενή και ευρύχωρος και παράδοξος*. 2η έκδ. Αθήνα: Αδελφότης Θεολόγων «Ο Σωτήρ», 2007.

13. Χατζηνικολάου, Αστέριος (Αρχιμ.). *Μέλλουσα κρίση και αιωνιότητα*. Αθήνα: Αδελφότης Θεολόγων «Ο Σωτήρ», 2009.

14. Χορτάτος, Τίτος Κ. (Αρχιμ.). *Ιερά Μονή Οσίου Ονουφρίου εν Ιερουσαλήμ*. 2η έκδ. Αθήνα, 2006.

15. Ψαριανός, Διονύσιος (Μητροπολίτης Σερβίων και Κοζάνης). *Ο Λόγος του Θεού: Εις την Αγία Κυριακή 1979–1986*. Αθήνα: Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος, 2002.

16. Ψαριανός, Διονύσιος (Μητροπολίτης Σερβίων και Κοζάνης). *Ο Λόγος του Θεού*. 1η έκδ. Τόμ. Α΄–Β΄. Αθήνα: Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος, 2007.

Άρθρα

1. Αντίπας (Αρχιμ., Καθηγούμενος και Πατριαρχικός Έξαρχος Πάτμου). «Από ομιλία στο Πνευματικό Κέντρο της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κρήτης (23/2/2003)». *Αναγέννησις (Ιερό Ησυχαστήριο Αγίας Φωτεινής, Ελληνοπεράματα Ηρακλείου Κρήτης)* (Μάρτιος–Απρίλιος 2003): 3698–3699.

2. Παπαβαρνάβας, Γεώργιος (Πρωτοπρ.). «Όσιος Ονούφριος». *Εκκλησιαστική Παρέμβαση (Ιερά Μητρόπολις Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου)*. http://www.parembasis.gr/2006/06_06_06.htm.

Διαδικτυακές πηγές

1. *Η Αγία Γραφή*. http://www.apostoliki-diakonia.gr/bible/bible.asp. Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος.
2. Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος. *Η παρουσία του χριστιανικού ναού*. http://www.apostoliki-diakonia.gr/gr_main/catehism/theologia_zoi/themata.asp?contents=art/contents_naos.asp&main=naos&file=page11.htm.
3. Ιερός Ναός Αγίου Ελευθερίου Περιστερίου. *Συναξαριστής Ιουνίου*. http://www.agioseleytherios.gr/agioseleytherios/php/index.php?pg=synaksarioJun.
4. Elpenor – Home of the Greek Word. *J.-P. Migne: Patrologia Graeca – Complete Migne Patrologia Graeca Collection*. https://www.ellopos.net/elpenor/greek-texts/fathers/migne-patrologia-graeca-volumes.asp.
5. patristica.net. *Patrologia Graeca*. http://patristica.net/graeca/.
6. Reformed Books Online. *The Fathers in Greek & Latin: Patrologia Graeca & Latina*. https://reformedbooksonline.com/patrologia-graeca-latina/.

Συντομογραφίες: αρ. = αριθμός · έκδ. = έκδοση · επιμ. = επιμέλεια · μτφρ. = μετάφραση · σ./σσ. = σελίδα/σελίδες · στ. = στήλη · τόμ. = τόμος · χ.τ. = χωρίς τόπο έκδοσης · χ.χ. = χωρίς χρονολογία · PG = Patrologia Graeca. Ορισμένες εγγραφές δεν διαθέτουν πλήρη στοιχεία έκδοσης· θα συμπληρώνονται σταδιακά.

Ευρετήριο αγιογραφικών χωρίων

Οι αριθμοί παραπέμπουν στις σελίδες όπου το χωρίο σημειώνεται σε υποσημείωση.

Γένεσις

14:17–21 60

Έξοδος

15:25 56

Αριθμοί

21:9 56

Δευτερονόμιον

8:3 9

Ψαλμοί

18:10–11 98
18:11 98
36:4 98

Σοφία Σολομώντος

3:1–9 14
5:1–2 15
5:3–6 15
5:15–23 5, 39

Σοφία Σειράχ

2:1–9 3
2:10–18 4
5:1–15 29

Ησαΐας

35:1 8
40:31 11
43:9–14 38
53:7 62

Κατά Ματθαίον

4:4 9
5:6 22
5:13–16 11
6:9–13 31
6:31–33 10
6:33 22, 27
7:14 9, 22
10:39 13
10:40–42 13
14:29 26
14:30 26
14:31 26
14:32 26
16:5–10 23
16:11–12 24
18:19–20 20
23:2–3 95
24:42 27
25:34 93
26:26–29 57
28:20 102

Κατά Μάρκον

12:41–44 30

Κατά Λουκάν

3:11 12
4:18 30
21:34–36 7
24:17 102

Κατά Ιωάννην

4:14 22
5:17 55
6:48–51 59
6:53 53

6:61–63 53
18:36 93
19:34 56

Πράξεις
4:32 56
6:3 94
11:21 6
14:23 95
20:28 94

Προς Ρωμαίους
8:18 22
13:14 8

Α΄ Προς Κορινθίους
10:17 87

Προς Γαλάτας
3:27 8

Προς Εφεσίους
3:9 93
6:10–17 34

Προς Κολοσσαείς
3:5 7

Α΄ Προς Θεσσαλονικείς
5:16–18 26

Α΄ Προς Τιμόθεον
3:1 94
4:7 8

Β΄ Προς Τιμόθεον
4:7 12

Προς Εβραίους
5:4 94
11:38 31

Ιακώβου
5:16 20

Β΄ Πέτρου
1:4 58

Αποκάλυψις
1:8 22

Για τον συγγραφέα

Ο Ιάσων Διγαλάκης γεννήθηκε το 1976 στη Νέα Υόρκη των Ηνωμένων Πολιτειών. Ολοκλήρωσε τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στα Χανιά της Κρήτης το 1994. Σπούδασε Εφαρμοσμένη Πληροφορική στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας στη Θεσσαλονίκη (πτυχίο 1998), όπου εκπόνησε και τη διδακτορική του διατριβή (2005) στους παράλληλους μεταευρετικούς αλγορίθμους.

Σήμερα είναι μεταδιδακτορικός ερευνητής στο Εργαστήριο Βιοϊατρικής Τεχνολογίας του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου και στην Ομάδα Παράλληλης Επεξεργασίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα αφορούν τους μεταευρετικούς αλγορίθμους, τον παράλληλο και κατανεμημένο υπολογισμό και την τεχνητή νοημοσύνη στην Ιατρική.

Παράλληλα με την επιστημονική του εργασία, σπούδασε βυζαντινή μουσική και ψαλτική τέχνη στη Σχολή Βυζαντινής Μουσικής της Ιεράς Μητροπόλεως Κηφισιάς (2007) και στη Σχολή Βυζαντινής Μουσικής της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών (2010), και παρακολούθησε το Φροντιστήριο Κατηχητών της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών (2008). Από το 2006 έως το 2018 διακόνησε ως αναγνώστης στο αναλόγιο του Ιερού Παρεκκλησίου της Αγίας Κυριακής της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών, επί της οδού Αθηνάς, στο κέντρο της Αθήνας.

Έχει επίσης εκδώσει, σε ηλεκτρονική μορφή, το αφιέρωμα *Εις μνήμη της Αγίας ενδόξου Μεγαλομάρτυρος και Αθλοφόρου του Χριστού Κυριακής* (β΄ έκδοση, Media365, 2019).